

Hrvatska riječ

Informativno-politički tjednik, izlazio od 1945. do 1956., obnovljen 2003.

ISSN 1451-4257

SUBOTICA, 3. LIPNJA 2005. * CIJENA 35 DINARA * Broj 121

Intervju:
Milovan Miković

Vrijeme rekonstrukcija u Bačkom Monoštoru

TEMA BROJA: ŠKOLA ZA DEMOKRACIJU - OJAČATI DEMOKRATSKE KAPACITETE U SIČG

kolpa-san®

KUPATILA

stvorena za uživanje
i za ponos

sanitarija i pločice, kade, tuš kade, tuš kabine,
saune, masažni sistemi-vodeni i vazdušni,
bazeni za masažu, nameštaj za kupatila,
ugradni vodokotlići i kupatilska galanterija

Banijska 2, SUBOTICA (u poslovnom centru preko puta FB "PARTIZAN"),

Tel: 024/ 547-274 , 547-886

Novi Sad - Rumenački put 11; 021/518-091
Beograd - Lješka 4; 011/354-8063

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ: Novinsko-izdavačka ustanova »Hrvatska riječ«,
Trg Cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Lazar Baraković, Dušica Dulić,
Zdenko Đaković, dr. Marija P. Matarić,
Pavle Pejčić, Dražen Prčić, Zvonko Sarić,
Stipan Stantić, Zvonko Tadijan**DIREKTOR I****V. D. ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Zvonimir Perušić

POMOĆNICA I ZAMJENICA**ODGOVORNOG UREDNIKA:**

Dušica Dulić

REDAKCIJA: Ivan Andrašić (Podunavlje),
Davor Bašić Palković (glazba i kazalište),
Jasminka Dulić (politika),
Dražen Prčić (sport i zabava),
Zdenko Samaržija (povijest),
Zvonko Sarić (kultura),
Nada Sudarević (fotografije),
Željka Vukov (društvo)**TEHNIČKI UREDNIK:**

Thomas Šujić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević

LEKTORICA: Katarina Vasiljčuk**KOREKTOR:** Mirko Kopunović**TELEFON:** ++381 24/55-33-55

++381 24/55-15-78

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarijec@tippnet.co.yu**WEB:** www.hrvatskarijec.co.yu**TISAK:** »Dnevnik« Holding sa p.o. Novi Sad,
»Dnevnik« ŠtamparijaList je registriran kod Tajništva za informiranje
Skupštine AP Vojvodine pod rednim brojem 73.List je oporezovan PDV-om od 8 posto, po
Službenom glasniku broj 140 od 1. siječnja 2005.

Primjer za neprimjerene

Prema najavama iz političkog vodstva Srba u Hrvatskoj, u Vukovaru se radi na osnivanju multinacionalne televizije čiji će vlasnici biti nacionalna vijeća Srba, Mađara, Roma, Bošnjaka, Albanaca, Nijemaca, Rusina i Austrijanaca.

U tijeku su i pregovori oko dobivanja signala od Hrvatske radio-televizije, a predviđa se pokrivanje cijele Slavonije. Budući da je projekt finansijski vrlo zahtjevan, na njegovoj realizaciji rade OEES i Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske. Upravo jedan pravi i relevantan primjer dobrog i profesionalnog rješavanja pitanja informiranja na jezicima manjina u multietničkom području.

Gledajući nacionalnu strukturu, jednako je raznolika i ova druga strana Dunava. No, u ovoj vojvođanskoj ravnici na takav dobronamjeran i pristupačan odašiljač mnogi će još čekati. Dok se u jednoj državi osniva televizija koja će biti u vlasništvu nacionalnih vijeća, u susjednoj državi regionalna državna televizija (RTV NS) pokreće emisije o manjinama bez suglasnosti službenih predstavnika manjina, a uz sve to vodi i sudske sporove.

Nemaju problema u Vojvodini samo Hrvati. I druge su manjinske zajednice u javnosti već ukazivale na to kako im se poslije višedesetljetne pripreme programa na svojem jeziku u skorije vrijeme uporno zakida na finansijskim sredstvima, što rezultira osipanjem stručnog kadra i sve manje sadržajnim programom. Neki gube na sadržajima, a neki ga ni nemaju kao prije. Štoviše, imaju ono što nisu željeli, pa tako umjesto s urednicima, surađuju s odvjetnicima.

Bestidno ogoljena nedobronamjernost sad već može bosti oči i onima koji su ciljano nastojali neke činjenice zataškati ili uljepšati. Koliko slijep treba biti da bi se previdjelo kako u jednoj državi manjinsko nacionalno vijeće postaje suvlasnik multinacionalne televizije, dok u drugoj slično manjinsko vijeće legitimnost i pravo na ostvarivanje zakonom zagaraniranih prava mora braniti i na sudu. Suvlasnički status je besmisleno i spominjati. U jednoj državi nacionalna televizija plaća i organizira stručnu edukaciju novinarima iz manjinske zajednice, a u drugoj, manjinske novinare najprije cenzurira, a potom i tuži. Dobrih i kvalitetnih rješenja se uvijek nađe, teže je pronaći dobru volju za njihovu realizaciju, te snositi odgovornost za učinjeno ili pak neučinjeno.

D. D.

Negdje za sve, a ponegdje tek za odabrane

Posjet Mjesnoj zajednici Bački Monoštor

Materinski jezik kao dio odrastanja djece.....8-11

Helsinški odbor za ljudska prava organizirao
Školu za demokraciju

Demokracija za sve.....14,15

Susret vrtića »Bl. Marija Petković« u svetištu u Blatu na Korčuli

Blagoslov za početak školovanja.....20,21

Otvorena ogledna farma puževa kod Žablja

Izvozno orijentirana proizvodnja.....24,25

Posjet visokog izaslanstva Republike Mađarske
Srbiji i Crnoj Gori

Intenziviranje dijaloga na političkom i gospodarskom planu.....28,29

Koncert članova HKC »Bunjevačko kolo«
i OKUD »Mladost«

Kolo igra svaki mu se divi, u njem naša mladost živi.....40,41

ČETVRTAK, 26. 5.

Tuš

Hrvatski premijer Ivo Sanader na nedavnom neformalnom tajnom sastanku održanom s nekolicinom izaslanika HDZ-a BiH u Zagrebu izrazio je sumnju da se odbjegli hrvatski general Ante Gotovina krije u Hercegovini, objavio je mostarski tjednik Danas, pozivajući se na neimenovanog dužnosnika HDZ-a BiH, sudionika ovog zagrebačkog sastanka sa Sanaderom. Prema pisanju ovog tjednika, Sanader se u razgovoru s izaslanstvom HDZ-a BiH raspitivao o kretanju te mogućim lokacijama za skrivanje generala Gotovine u BiH.

Iznenadila nas je Sanaderova rečenica tipa »eto, ako nešto znate, trebali biste surađivati na njegovu otkrivanju«, dodaje isti dužnosnik. Ali najgore je bilo kad nas je upitao krije li se kod hercegovačkih franjevac, što je za sve nas bio prilično hladan tuš.

Posjet

Predsjednik mađarske vlade Ferenc Gyurcsany boravio je u dvodnevnom službenom posjetu Srbiji i Crnoj Gori. Gyurcsanyi je u SiCG došao na poziv predsjednika državne zajednice Svetozara Marovića, s kojim se i sastao. Teme razgovora su bile, kako je ranije najavljeno, bilateralna suradnja, euroatlantske integracije i suradnja u regiji, a predviđeno je i potpisivanje Sporazuma o ekonomskoj suradnji SiCG i Mađarske. Tom je prigodom mađarski premijer u Subotici svečano otvorio Mađarski dom.

Fašizam

Sociolog Todor Kuljić ocijenio je da zločin Vojske Republike Srpske u Srebrenici nad Bošnjacima prevazilazi etničko čišćenje i da se može nazvati fašizmom.

»Odvajanje muškaraca starijih od 15 godina i njihovo ubijanje samo zato što su Muslimani prevazilazi etničko čišćenje i može se nazvati fašizmom«, rekao je Kuljić na predavanju, održanom u okviru »Škole za demokraciju« Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji.

PETAK, 27. 5.

Promjene

Prema rezultatima istraživanja, u Srbiji sve veći broj građana smatra da je pravosudni sustav Srbije spreman za suđenja za ratne zločine.

»Na pitanje je li naš pravosudni sustav spreman za suđenja optuženima za ratne zločine, u odnosu na prošlu godinu postotak onih koji su odgovorili pozitivno veoma je velik, porastao je za 3 posto i iznosi 60 posto. Ono što ohrabruje jest da je na pitanje što je prvenstvena svrha suđenja za ratne zločine pred domaćim sudovima, 71 posto građana odgovorio – pokazati kako je društvo u Srbiji u stanju suočiti se s ratnim zločinima u prošlosti, kako ratni zločini ne mogu proći nekažnjeno i kako se treba spriječiti da se zločini događaju u budućnosti«, kaže za B92 glasnogovornik Tužiteljstva za ratne zločine Bruno Vekarić.

Oštro

Nacrt zakona o sigurnosti prometa na cestama, koji predviđa znatno oštrije uvjete i kazne, uskoro će biti upućen na javnu raspravu.

Prema kaznenim odredbama Nacrta, koji je završen u Ministarstvu za kapitalne investicije, vožnja u alkoholiziranom stanju s više od 1,2

promila alkohola u krvi bit će tretirana kao kazneno djelo za koje će se moći dobiti do tri godine zatvora. Granica dozvoljene razine alkohola u krvi je 0,3 promila. Policija mora privesti vozača kod kojeg utvrdi da vozi sa više od 1,2 promila alkohola. Predviđa se i uvođenje kaznenih poena koji će biti upisivani u vozačku dozvolu, a prekoračenje određenog broja poena (18) značit će i poništavanje vozačke dozvole.

SUBOTA, 28. 5.

Konačno

Ministar pravde Republike Srbije Zoran Stojković kaže kako je krajnje vrijeme da se raščiste sva pitanja o saznanjima »Insajdera«, a o kojima su do sada skoro svi šutili. Nakon što je ekipa emisije »Insajder« objavila ne samo kako postoje dokazi da je po nalogu bivšeg šefa DB-a Radomira Markovića uništavana dokumentacija DB-a, već i kako postoje osnovane sumnje da je čitav registar suradničke mreže falsificiran, državna tijela pozivaju Tužiteljstvo da reagira.

Spremni

Ministar obrane RH Berislav Rončević izjavio je kako je Hrvatska spremna za pristup NATO savezu i da 2006. očekuje pozivnicu. Sada se radi na tome da bismo do 2006. imali pripremljen dovoljan broj djelatnih vojnih osoba, časnika koji će biti potpuno sposobni preuzeti stožerne funkcije u zajedničkoj obrani, rekao je Rončević novinarima prigodom obilježavanja Dana oružanih snaga. Istaknuo je kako je modernizacija naoružanja i vojne opreme tehničko pitanje i stvar je financija, a mi više naglasak stavljamo na pripremu časnika.

NEDJELJA, 29. 5.

Demanti

Beogradski dnevnik Glas javnosti objavio je kako se hrvatski predsjednik Stjepan Mesić u telefonskom razgovoru s ministrom vanjskih poslova SiCG Vukom Draškovićem ispričao zbog napada na njega i manifestaciju na Ravnoj Gori, na što je Ured Predsjednika objavio pismeni odgovor u kojem je odbacio tvrdnje liste.

Ured Predsjednika priopćio je kako su potpuno neistiniti navodi o bilo kakvoj isprici ili obrazlaganju izrečenih ocjena o četničkom pokretu. Ured predsjednika u svom odgovoru ističe kako predsjednik Mesić nikada nije doveo u pitanje razloge odgađanja priprema za svoj službeni posjet SiCG niti je promijenio svoja stajališta o četničkom pokretu.

Voljno

Broj pripadnika Vojske SiCG i Ministarstva obrane bit će tijekom ove godine, po raznim osnovama, smanjen za 9.300. To je priopćila Uprava za odnose s javnošću Ministarstva obrane. U Srbiji će bez službe ostati 1.400 profesionalnih vojnika i 5.300 civilnih osoba, dok će na teritoriju Crne Gore broj profesionalnih vojnika biti smanjen za 1.800, a civilnih osoba za 800.

PONEDJELJAK, 30. 5.

Društvo

Haško tužiteljstvo zatražilo je da se suđenje Vojislavu Šešelju spoji s procesima protiv Milana Martića, Frenkija Simatovića i Jovice Stanišića, te da im se sudi po objedinjenoj optužnici. Lider radikala Vojislav Šešelj izjavio je kako se protiv tom prijedlogu i da između spomenute tri optužnice nema nikakve veze.

Šešelj je dodao kako bi, ako se već razmišlja o spajanju procesa, njemu trebalo suditi zajedno sa Blagojem Adžićem ili Veljkom Kadijevićem: »Sa Stanišićem i Frenkijem sam bio stalno samo u sukobu, nikada dragovoljce nisam slao u policiju, nego u JNA,« izjavio je Šešelj i dodao kako s Milanom Martićem

nema »nikakve dodirne točke te kako bi prije bilo dodirnih tačaka s Milanom Babićem.«

»D«

Kada je riječ o Ratku Mladiću, 11. srpnja neće biti nikakav »dan D«, rekao je gostujući u »Kažiprstu« Radija B92 rekao Rasim Ljajić. Međutim, on kaže i kako su mu i u Americi i u Tribunalu rekli da bi itekako poželjno bilo da do 11. srpnja, kada se obilježava desetogodišnjica od zločina u Srebrenici, Mladić bude u Haagu. Ono što će naše vlasti u međuvremenu raditi jest utvrđivanje je li Mladić doista u Srbiji, kaže ministar za ljudska i manjinska prava Srbije i Crne Gore.

UTORAK, 31. 5.

Povratak

Glasnogovornica Okružnog suda u Beogradu Ivana Ramić potvrdila je da je povučena tjeratica za Mirjanom Marković, suprugom bivšeg predsjednika SRJ.

Nakon više od dvije godine supruga bivšeg predsjednika Srbije Mira Marković može se vratiti u zemlju. To joj omogućava odluka suda da povuče tjeraticu koja je, i putem Interpola, bila raspisana za njom.

»Tjeratica je stavljena izvan snage na prijedlog branitelja, a uz suglasnost tužitelja, jer je branitelj dao obećanje da će se optužena Mira Marković odazvati pozivu suda i pojaviti na glavnom pretreću koji zakazan za rujun mjesec«, kazala je Ramić.

Odvjetnik Rajko Danilović navodi kako je takva odluka suda ulazak politike na velika vrata u sudstvo: »To je nepoznat slučaj da je na časnu riječ odvjetnika kako će netko doći na neko zakazano suđenje za nekoliko mjeseci ukinuta tjeratica i rješenje o pritvoru, ali kod nas je sve moguće.«

Prijetnje

Na adrese nekoliko medijskih kuća stiglo je pismo koje najavljuje terorističke akcije u Hrvatskoj. Za razliku od prethodnog pisma, koje je poslano nepotpisano početkom mjeseca, ovoga puta autori se potpisuju kao teroristička mreža Racija politike.

Od 6. do 12. svibnja Hrvatsku je trebalo potresti nekoliko terorističkih napada. Napadi su trebali biti rezultat osnovane terorističke mreže u Hrvatskoj. Do napada nije došlo, ali došlo je do novog pisma. Drugo pismo je znatno kraće, konkretnije i nešto pismenije, a nepoznati autor tvrdi da stoji iza obaju pisama. Ni policija ni stručnjaci ne smatraju da je riječ o istom autoru. Policija je i najnovije pismo, poput prošloga, shvatila ozbiljno.

Pisma su poslana na vještačenja i čekaju se rezultati.

SRIJEDA, 1. 6.

Predaja

Branko Grujić, ratni predsjednik općine Zvornik 1992., predao se pravosudnim tijelima Republike Srbije. Prema zajedničkom priopćenju Tužiteljstva za ratne zločine i Vijeća za ratne zločine, Grujića, koji je osumnjičen za ratni zločin protiv

civilnog stanovništva u Zvorniku 1992., saslušao je istražni sudac, u nazočnosti zamjenika tužitelja za ratne zločine i njegovog branitelja, nakon čega mu je određen pritvor. U pritvoru se sada nalazi sedam od deset osumnjičenih za ratni zločin u Zvorniku.

Istražni sudac Vijeća za ratne zločine i zamjenik tužitelja za ratne zločine saslušali su od 24. do 29. travnja u Sarajevu prvih 13 svjedoka iz Bosne i Hercegovine povodom zločina u Zvorniku. Inače, predmet »Z-92« je prvi predmet iz istrage koji je Haški sud u lipnju prošle godine ustupio Tužiteljstvu za ratne zločine Republike Srbije.

IMAMO HRVATSKU

»Imamo Hrvatsku«, vikao je najveći sin i vojskovođa regionalne si - le. I gle čuda – imamo

Hrvatsku koja, iako međunarodno priznata još 15. siječnja 1992. godine, nema definirane granice ni na zapadu, a još manje na istoku. »Imamo Hrvatsku«, a gle čuda, nemamo te - lekomunikacije. »Imamo Hrvatsku«, ali nemamo ni jednu re - levantnu banku. Sjedište preko 50 posto telekomunikacija je u Njemačkoj, a preko 60 posto banaka u Milanu. Sjedište pravnog sustava polako je preselilo u Haag. Odluka o našem ulasku u EU ne rješava se više u Zagrebu, nego u Londonu. I to ne zbog generala prvog, drugog, petog ili pedeset i petog. Mi jednostavno zaostajemo civilizacijski za Europom, pa čak i za Turskom, a ono što smo stekli tijekom zadnjih pede - setak godina prvo je opljačkano, potom rasprodano kako bi se spriječila revizija i dočekala spasonosna zastara. **Pavle Kalinić**, kolumnist, Iskon, hr, 24. svibnja

arhiva:
**Pavle
Kalinić**

I DALJE UZ VLADU

Nismo ni raspravljali o tome da se uskrati podrška Vladi, jer mi i nemamo nikakvih indicija da je Vlada bila nekakav uzrok za ovo što se dešavalo (ubojstvo, eksplozije u Trpinji, Borovu i Vu - kovaru). Prema tome, mi i dalje podržavamo jednu proeuropsku orijentaciju, koju je javno predočio premijer Sanader. **Jovan Ajduković**, predsjednik Zajedničkog vijeća općina u Vukovaru, Gra - đanski list, 25. svibnja.

ZA SLIJEPIM U – BOJKOT

Jednostavno, ama baš nitko na svijetu, osim možda u nekim afričkim zabitima, ne misli da se bojkotom išta može uraditi. A kamoli bojk - otom institucija koje su proglašene demokratskim i s nama i bez nas. Takve ideje još uvijek zago - varaju samo neki ljudi koji ništa ne razumiju i koji iz svog kabineta ne vide ni korak dalje od susjednog parka. **Oliver Ivanović**, predstavnik srpske liste za Ko - sovo, Dnevnik, 26. svibnja

PLAĆANJE NA DUGI ROK

Politički program »velike Sr - bije« ili države koja će ujedi - niti sve teritorije na kojima žive Srbi, građani Srbije podržali su plebiscitarno na izborima. Poli - tički program »velike Srbije« podržale su i važne nacionalne institucije, poput vojske, Srpske akademije znanosti i umjetnosti, velikog broja intelektualaca i Srpske pravoslavne crkve. Kada je projekt propao, Srbija je zapravo doživjela ne samo vojni, politički i moralni, već i po - vijesni poraz. Hipoteka na takvu politiku morat će se plaćati i moralno i materijalno, i to veoma dugo. **Srđa Popović**, odvjetnik, Beta, 26. svibnja

BIJELO DUGME I COCA COLA

Unekritičkom veličanju partizanskog pokreta i Titova kul - ta, u snažnom povratku »antifašističkim« izvorima, u uklanjanju svakog spomena na lik i djelo omrznutog čovjeka koji je obilježio proces uspostave nezavisnosti, puno je lakše prepoznati smišljeni obrazac vraćanja u stare političke okvire nego utiranje europskog puta.

Već mjesecima mediji složno na velike bubnjeve telale o epohalnim koncertima »Bijelog dugmeta« što se imaju održati u vrhovima jugoslavenskog trokata: Sarajevu, Zagrebu i Beogradu. Pokrovitelj je naravno Coca-Co - la, moćna multinacionalna kom - panija i važan regionalni gospo - darski (i kulturni) igrač.

U društvu je stvorena politička podjela na ljevicu i desnicu na temelju jednog posve krivog kriterija, odnosa prema državnoj samostalnosti i suverenitetu, pri čemu je is - ključivo za desničare kao državotvorce i državo-branitelje rezerviran čitav arsenal negativnih kvalifikacija u toj mje - ri da je i sam pojam desnica negativno obilježen. **Josip Jović**, komentator, Slobodna Dalmacija, 30. svibnja

POZIV NA POVRATAK

Neke (od izbjeglica u Srbiji) će ti incidenti možda i demorali - zirati, možda će unijeti izvjesnu dozu zabrinutosti, ali većinu sigurno neće pokolebati. Jer, i oni koji su u Hrvatskoj, i oni koji povreme - no dolaze, kao i oni koji su još uvi - jek u Srbiji ali komuniciraju sa svojim rođacima i prijateljima ovdje, veoma dobro znaju da su se stvari u Hrvatskoj promijenile. Veoma dobro znaju da je, zahvaljujući i politici SDSS-a, pa i našoj su - radnji s Vladom, srpska zajednica ojačala. A to je veoma dobra pretpostavka za povratak. I zato bih htio poručiti sunarodnjacima – neka ne odlažu povratak, jer i mi, i in - stitucije vlasti, dovoljno smo jaki da se suprotstavimo svakom pokušaju vraćanja na staro. **Milorad Pupovac**, saborski zastupnik, Dnevnik, 29. svibnja

Dujizmi

- ✓ *Otišao je u legendu. Živjeli!;*
- ✓ *U nas ne vrijedi pisati. Odmah vas pročitaju;*
- ✓ *Naša zemlja se oslanja na podzemlje.*

Dujo Runje

Nakon odbacivanja Europskog ustava u Francuskoj

Bal vampira

Nacija utemeljiteljica Europske unije uplašila se vlastitoga djela, pa sad mogu veselo zaplesati svi balkanski vampiri. Nakon što je Francuska demokratski rekla »ne« demokraciji Europe – jačanju »europskoga« kako bi snažilo »nacionalno« – tko još ovdje na Balkanu, gdje se bez domoljubnog uzdaha ni u postelju ne liježe, može zagovarati odbacivanje tradicionalne zaljubljenosti u anarhiju u ime »boljega života«, te himere gastarbajterskih snova? Sada dakle, nakon što su se Francuzi – a sutra će Nizozemci, pa poslije njih Danci i Britanci – legitimno izjasnili da im je od otvorenosti kontinenta i neizvjesnoga aplauza povijesti važnija vlastita sebičnost, i svi ovdašnji vampiri imaju argument više da zamaćuju svako svjetlo što im u nacionalističku noć priziva zoru vladavine prava, kažnja vanja kriminala, korupcije i ratnog zločina. Jer sada, kad je propao Europski ustav, EU zapala u svoju možda najozbiljniju krizu a proširenje ozbiljno dovedeno u pitanje, oslabio je i naj snažniji magnet koji je zapadni Balkan privlačio prihvatanju europskih kriterija: obećanje brzoga priključenja klubu privilegiranih. Jer ako nam je i uz takva obećanja išlo ovako sporo, ne treba sumnjati da će nam poslije nedjeljnoga pariškog udara ići višestruko sporije – na radost okorjelih nacionalista i prometnih poduzeća koja prodaju pečalbarske karte u jednom pravcu.

EUROPSKI PARADOKS: Francuski birači, dakle, u nedjelju su na referendumu bespogovorno, s više od 55 posto, odbacili ustav Europske unije, dokument koji su nekoliko godina pisale najmudrije europske pravničke glave, vjerujući da rade posao od neprispodobiva povijesnoga značaja. Trebao je to biti prvi ustav Europe uopće, kontinenta koji je ovome svijetu priuštio najveće nesreće baš zbog svoje tragične nespo sobnosti da mirno i bez krvi uskladi sve suprot stavljene interese koji ga stoljećima razdiru. Ustav, dakle, nije trebao biti tek administrativni propis o glasovanju i ovlastima europskih činovnika, nego svojevrsna povijesna povelja nove Europe mira i suradnje, trijumf prava nad nasiljem, svečanost europske solidarnosti nad prečesto krvavim europskim pojedinačnostima. A onda, na kon što je potpisan i ratificiran u gotovo pola europskih država, trećina francuskoga elektorata

*Trebao je to biti prvi
ustav Europe uopće,
kontinenta koji je ovome
svijetu priuštio najveće
nesreće baš zbog svoje
tragične nespo sobnosti
da mirno i bez krvi
uskladi sve
suprotstavljene interese
koji ga stoljećima
razdiru. Ustav, dakle,*

Piše: Boris Pavelić

*nije trebao biti tek
administrativni propis o
glasovanju i ovlastima
europskih činovnika,
nego svojevrsna
povijesna povelja nove
Europe mira i suradnje,
trijumf prava nad
nasiljem, svečanost
europske solidarnosti
nad prečesto krvavim
europskim
pojedinačnostima.*

jednim zaokretom olovke otkarikala ga je na smetlišće samo zato što novim suučesnicima u Europi ne žele dati iste šanse kakve Francuzi imaju i sami. Tipičan je to europski paradoks: da plemenitu ideju preko noći satre mali sebični partikularizam, i to zato što je u prirodi europske demokracije da pravo pojedinačnoga uvažava čak i onda kada prijeti demokraciji samoj. Najžasniji primjer toga paradoksa – na sreću ipak posve neprispodobiv francuskome nedjeljnom »ne« – vidjeli smo na onim sudbinskim njemačkim izborima 1933. godine.

TKO ĆE SLUŠATI HAVELA: Odbacujući ustav, Francuzi su odbacili i smjer koji je taj ustav naznačivao: učvršćenje i širenje Europe. Nakon što tromi mehanizam unije amortizira prvi organizacijski potres francuskoga »ne«, i tu izvjesnost trebat će razriješiti. Sve će to usporiti širenje, kojega su se zbog Turske ionako mnogi i dosad užasavali. Sve je to – možda i sudbinski – nepovoljno za zapadni Balkan. Ako Francuzi neće EU, zašto bi je željeli Hrvati – taj argument već se čuje iz sve organiziranih naših eurofobičkih dežurstava. Treba, dakako, očekivati i nove: ako Europljani ne žele Hrvatsku, zašto bi Hrvati željeli Europu? Ako i Europljani odbacuju Europu, zašto bi je morali poštovati Hrvati? Kakvo pravo ima Francuska zahtijevati da Hrvatska pobjednike izručuje Haagu, kad njezini građani odbacuju uniju za koju je Haški sud Hrvatskoj uvjet? Beskrajne varijacije sada balkanska desnica može izmisliti – a ako je tako u Hrvatskoj, kako će tek biti u istočnim susjedstvima, gdje srpski fašizam maršira i vladama i parlamentom? I tko će tada, kad to krene, još slušati Vaclava Havela koji je protekloga tjedna upozorio da »nacionalizam, taj opasni fenomen, i dalje koči demokratski razvoj Srbije i Hrvatske«? Nitko, kao ni dosad. Stoga je možda napokon stigao taj dugo očekivani čas da mi Balkanci malo predahnemo, svoji na svome u našim malim razrušenim rajevima: sva je naime prilika da nas Bruxelles sada zaduže neće podsjećati da nismo ono što tvrdimo da jesmo. Sada, kad vrata Europe na Macelju zloslutno škripi, možda je došlo vrijeme da budemo što želimo: Europljani po mjeri našega vlastitog balkanskog bezvlada.

**Autor je komentator,
tekst je objavljen 31. svibnja u »Novom listu«**

Posjet mjesnoj zajednici Bački Monoštor

Učenje materinskog jezika je dio odrastanja djece

Najznačajnija stvar, na kojoj Mjesna zajednica u suradnji s Osnovnom školom, a uz podršku lokalne samouprave, radi, jest izgradnja drugog dijela Osnovne škole »22. oktobar« *

Eva Forgić: Djeca će naučiti nešto novo, proširiti svoja znanja, znat će svoj materinski jezik te biti upućena u svoju matičnu kulturu i povijest

Piše: Davor Bašić Palković

Trenutačno se u podunavskom mjestu Bački Monoštor priprema te aktivno realizira niz velikih projekata koji se tiču poboljšanja u domeni kulture, duhovnosti i obrazovanja, jednih od najvažnijih uvjeta za sveukupan život i razvoj kako mještana tako i samog mjesta.

Prilikom posjeta razgovarali smo s odgovornim javnim djelatnicima, a s ciljem što boljeg uvida u aktualno stanje i sve moguće reperkusije ovih projekata na pripadnike, u Monoštoru najbrojnije, hrvatske zajednice.

DOM KULTURE: Jedan od postojećih projekata revitalizacije života u selu je i obnavljanje prostorija Doma kulture koje se ovih dana završava, gdje su, uz glavnog donatora fondaciju USAID, u osiguravanju sredstava sudjelovali i Mjesna zajednica,

Osobna karta Bačkog Monoštora

Prema popisu iz 2002. godine u selu ima 3920 stanovnika, od toga su najbrojniji Hrvati (67 posto), Srbi (9 posto), Romi (13 posto) Mađari (3 posto), Nijemci (1 posto), te razne druge nacionalnosti u manjem broju. Prosječna starost stanovništva je 40,1 godinu, predškolske djece je 277, a punoljetnog stanovništva 3112. Najveći dio stanovništva je uposlen u firmama »Terratrade Brodoremont« i »Vojvodinašume«. Po riječima tajnika ove mjesne zajednice Zorana Mullera, u ovom selu nema raseljavanja, osim nekoliko njih na privremenom radu u inozemstvu.

Općina Sombor, firme »Terratrade Brodoremont« i »Vojvodinašume« te Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu. U ovom Domu, uz brojne druge udruge, odvija se i rad Kulturno-umjetničkog društva Hrvata »Bodrog« koje za cilj ima njegovanje šokačkih običaja i kulture.

»U posljednje dvije godine proračunom SO Sombor predviđena su sredstva za kulturu. KUDH 'Bodrog' natječajem dobiva sredstva, jer je po aktivnostima uz KUD 'Ravangrad' i HKUD 'Vladimir Nazor' iz Sombora ovo Društvo najjače«, kaže tajnik MZ Bački Monoštor Zoran Müller.

IZGRADNJA DRUGOG DIJELA ŠKOLE: Najznačajnija stvar, na kojoj Mjesna zajednica u suradnji s Osnovnom školom, a uz podršku lokalne samouprave, radi, jest izgradnja drugog dijela Osnovne škole »22. oktobar«. »Trenutačno se nastava nižih razreda osnovne škole vodi u dijelu škole zabranjenom za rad od strane sanitarno-građevinske inspekcije. Ovaj slučaj je već stigao do Pokrajinskog tajništva za obrazovanje i kulturu, koje je dalo svoju podršku, a konkretna realizacija se tek očekuje. Inače, odgovor Tajništva je bio, da ono ne može vršiti izgradnju već samo rekonstrukciju objekata, ali i to smo u razgovorima uspjeli nadvladati. Očekuje se da će taj protokol biti potpisan uskoro uz nazočnost predsjednika Izvršnog vijeća Vojvodine *Bojana Pajića*«, kazao je Müller uz obrazloženje, da kompletna investicija za izgradnju škole iznosi oko 22 milijuna dinara, a trenutačna sredstva koja posjeduju iznose 7 milijuna osiguranih od strane lokalne samouprave. »Na školskom odboru dan je prijedlog odbora za izgradnju i komisije za raspisivanje tendera, a očekuje nas prijam kod somborskog gradonačelnika gdje ćemo točno definirati rokove«, istaknuo je Müller.

AKTUALNO STANJE U ŠKOLI: U osnovnoj školi trenutačno imamo 398 učenika, u svakom razredu rade po dva odjela tako da ih ukupno ima 16, od kojih u

Nastava se mora odvijati: Stipan Šimunov

jednoj smjeni rade odjeli viših razreda, dok niži razredi nastavu pohađaju u prijedpodnevnoj i poslijepodnevnoj smjeni«, objasnio je pomoćnik direktora i profesor tjelesnog odgoja u ovoj školi *Stipan Šimunov*. »Uvjeti su loši, škola radi punim kapacitetom, a samo 30 posto njenog prostora je u adekvatnom stanju. Svjesno se krši zakon koji nam zabranjuje rad u određenim dijelovima škole. Nastava se mora odvijati i

zato je toliko snažna naša višegodišnja inicijativa za izgradnju novih učionica. Učionice su u lošem stanju, ima plijesni i vlage, vrata učionice se otvaraju izravno na dvorište što je zimi veliki problem jer se pritom gubi velika energija«, pisao je Šimunov, ističući kako u školi postoji i problem sanitarnog čvora. »Mislim da je ovo jedina škola, ne u Zapadnobačkom okrugu, već i u cijeloj SiCG koja još uvijek ima poljske toalete«, kaže Šimunov. »Ipak, imamo izuzetnu dvoranu za tjelesni odgoj, koja je kvalitetna i očuvana i nalazi se u sklopu nove škole. Novim projektom se planira da i predškolska ustanova 'Vera Gucunja' bude u novoj školi«, zaključuje Šimunov.

HRVATSKI JEZIK S ELEMENTIMA NACIONALNE KULTURE: »S radom smo krenuli prije tri godine kada su ostvarene zakonske osnove, mada smo godinu dana ranije, početkom 2002. već imali neke aktivnosti koje su bile nalik na ovaj predmet. Sada postoje kombinirani odjeli prva tri razreda koji slušaju hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, plus učenici četvrtog razreda koji su jedno polugo-dište ranije počeli izučavati ovaj predmet. Možda je malo dva sata tjedno, jer čitavu nastavu slušaju na srpskom jeziku, ali ipak je važno da radimo«, kazala je učiteljica *Elena Forgić*, koja već 35 godina, svoj cijeli radni vijek, predaje u ovoj školi i koja

Samo 30 posto prostorija u adekvatnom stanju: zgrada Osnovne škole u Bačkom Monoštoru

Skupa s učenicima: učiteljica Elena Forgić

ističe kako nikada ne bi ovaj poziv mijenjala. Ona je, kako kaže, i sama bila učiteljica nekim nastavnicima s kojima danas radi u kolektivu.

Govoreći o brojnosti djece, koja slušaju hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, ona je istaknula zadovoljstvo činjenicom da djeca rado i redovito pohađaju ovaj izborni predmet. »Skupina djece, koja je prije tri godine počela s izučavanjem ovog predmeta, broji 22-oje djece i jako ih je malo prestalo dolaziti, što je dokaz da su i djeca i roditelji motivirani glede pohađanja nastave. U drugom razredu imamo 17 učenika koji redovito dolaze, a imamo 22-oje upisanih. Prvi razred ima 18 učenika i svi redovito dolaze. Na hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture ide otprilike polovica učenika od ukupnog broja djece u oba odjela prvog, drugog i trećeg razreda«, kaže Forgić. Ona smatra da je teško zadržati djecu na ovim satovima jer ne postoji udžbenik za ovaj predmet, koji bi joj, kako kaže, umnogome olakšao rad. »Posebice u trećem razredu mi je neophodan udžbenik, dok je s mladima bez njega ipak lakše raditi. Mlađoj djeci je teže održati pažnju pa ponekad izađemo van da radimo kroz igru. Ali i pokraj problema s udžbenicima, ipak se uspijevamo snaći. Od učiteljice Dobrile

Puljić dobila sam nekoliko priručnika i udžbenika koji mi koriste u radu«, napominje Forgić. Što se tiče nastave hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u višim razredima škole, Forgićeva je objasnila, kako se nije išlo na tu opciju, već se smatralo da je najbolje započeti s ozbiljnim radom od prvog razreda, te zbog toga učenici viših razreda ne slušaju ovaj predmet.

AKTIVNOSTI DJECE: »Djeca su prošle godine sudjelovala na promociji 'Školske knjige' u Subotici, na 'Hrckovom masken-

balu', a također i na Pokrajinskoj smotri recitatora na hrvatskom jeziku na kojoj su neka od njih osvojila nagradu te zajedno s ostalim nagrađenima išla na jednodnevni izlet u Osijek. Nedavno smo išli i u Kopački rit i posjet gradu Osijeku, što je bio veliki događaj ne samo za djecu nego i za njihove roditelje«, kazala je Forgić.

Opisujući nastavu hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, ona je istaknula kako nastoji ponajviše se baviti samim jezikom, ali se obrađuju i nastavni sadržaji vezani za zemljopis i povijest. »Nastojimo i obrađivati teme koje se tiču vjerskih te povijesnih blagdana, pričamo o tome, objašnjavamo što ti blagdani predstavljaju. Čak i stvari lokalnog karaktera. Pošto je ovdje nekada bilo 95 posto hrvatskog stanovništva, djeca od svojih baka i djedova na nastavu donose neke priče iz prošlosti. Jako puno njih ima i rodbinu preko u Hrvatskoj. Važno je ostvariti taj kontinuitet i zato je važno da djeca uče hrvatski jezik«, objasnila je Forgić. »Djeca lako usvajaju riječi hrvatskog standardnog jezika. Na satovima dopuštam djeci i da se 'opuste' te onda oni malo prelaze i na ikavicu, koju najčešće u većini slučajeva prakticiraju kod kuće. Roditelji nisu bili u početku toliko upućeni u ovaj proces, tek kad su uvideli da im dijete uči još jedan jezik, da su naučili latinicu prije drugih, počeli su se više interesirati. Roditelji su zadovoljni, hrvatski jezik je postao dio učenja i odrastanja njihove djece, a u obitelji je to sada postala obveza više koja se poštuje i cijeni«, kazala je ova učiteljica, naglašavajući da na satove dolaze i djeca iz mješovitih brakova.

PROBLEM KADRA: Nepostojanje odje-
la na hrvatskom nastavnom jeziku Stipan Šimunov je obrazložio sljedećim razlozima: »Cilj je da nastava na hrvatskom jeziku zaživi u našoj školi, ali, kada se dotakne ta problematika, roditelji se pitaju što dalje. Bojimo se i roditelji i mi nastavnici, a brigu izazivaju pitanja stručnosti kadra i daljnje školovanje. Tko će predavati, jer mi kadra za sada nemamo?« istaknuo je Šimunov koji smatra da je neophodno organizirati doedukacije prosvjetnih radnika od strane Republike Hrvatske. »To je glavno pitanje. Također postavlja se pitanje

Vlč. Robert Kozma

Osjeća manjinski problem

Od nedavno u monoštorskoj Crkvi sv. Petra i Pavla novi je kapelan vlč. Robert Kozma.

»Budući da sam rodom iz Bečeja, jako mi je dobro poznat osjećaj biti manjinom, pa razumijem položaj mojih novih sumještana«, kaže vlč. Kozma. »Zbog toga im i govorim od kolikog je značaja sačuvati i njegovati materinski jezik, a za to je najbolje mjesto upravo škola. Jako je važno u školi učiti na materinskome jeziku, a onda se niti ovdje u Bačkom Monoštoru neće dogoditi da djeca prvo nauče cirilicu, a tek onda latinicu«.

Za obnovu crkve osigurana polovica novca: Zoran Müller

nastave na hrvatskom u srednjoj školi. Ima puno zainteresiranih roditelja, ali za sada, zbog svih ovih pitanja, oni ne vide budućnost toga«, objasnio je Šimunov.

Eva Forgić je kazala i kako se nastoji osigurati budućnost nastave na hrvatskom jeziku, jer ona zbog odlaska u mirovinu

sljedeće godine više neće raditi ovaj posao. »Od iduće godine ćemo imati novu učiteljicu *Eleni Šimunov*. S njom se poznajem, ona nas je posjećivala i na satovima tako da su je i djeca već imala priliku upoznati. Ja ću se potruditi da joj pomognem koliko mogu«, nagovijestila je Forgićeva.

ŠKOLSKO OZRACJE: »Atmosfera u školi je dobra, s učiteljicama, iz čijih odjela djeca pohađaju satove ovog izbornog predmeta, imam doista dobru suradnju. Ravnatelj škole *Siniša Milivojević* mi također pomaže, dobijam prostor i mogućnost umnožavanja materijala potrebnih za satove na hrvatskom. Ukupno gledano, nitko nije negodovao niti omalovažavao ovaj naš rad«, istaknula je Forgić.

Na kraju razgovora ona je poručila roditeljima da pošalju djecu na ove satove jer se, kako kaže, sigurno neće pokajati. »Djeca će naučiti nešto novo, proširiti svoja znanja, znat će svoj materinski jezik te biti upućena u svoju matičnu kulturu i povijest. Ovom mogućnošću oni dobivaju nešto što je njihovo i na što imaju pravo«, poručuje Forgić.

REKONSTRUKCIJA CRKVE: »Na natječaju za obnovu vjerskih objekata, koji je raspisalo Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje i kulturu, odobrena su nam sredstva za rekonstrukciju mjesne Crkve sv. Petra i Pavla. Prošle godine u susret

nam je izašla Općina koja je pomogla da napravimo zaštitnu skelu na ulazu u crkvu. Ostatak novca smo kao avansna sredstva prebacili izvođaču radova koji je izabrao župni ured, tako da trenutačno imamo osigurano 50 posto sredstava, a još sredstava bismo trebali dobiti od Općine, dok će Mjesna zajednica sukcesivno uplaćivati dio kako faze radova budu odmicale. Očekujemo veću pomoć u materijalu od firme 'Terratrade Brodoremont' koja nam je i do sada uvijek pomagala. U sklopu revitalizacije ovog vjerskog objekta imali smo i odluku Savjeta MZ kojom smo sakupljali priloge od građana, a ta akcija je naišla na jako dobar odziv. Mislim da su svi ovi projekti rekonstrukcije i izgradnje prioritetne stvari za funkcioniranje života u ovom mjestu«, kaže Müller. ■

Žiro račun

Crkva sv. Petra i Pavla obnavlja se i dragovoljnim priložima. Prema riječima tajnika Mjesne zajednice Zorana Milera, broj žiro računa na koji se prilog može uplatiti je: RJUP Sombor, 840-71647-42, uz napomenu – za rekonstrukciju Crkve sv. Petra i Pavla, Bački Monoštor.

Djeca aktivna na satima hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture

Sjednica HNV-a najavljena za 11. lipnja

Izmjene Statuta i usvajanje pravilnika

*Usvajat će se izvješća o radu i financijskom poslovanju za 2004., kao i financijski plan za 2005. godinu *
Predstoji odluka o simbolima hrvatske zajednice u SiCG*

Sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća, prema najavi predsjednika *Jošipa Z. Pekanovića*, trebala bi se održati 11. lipnja. Dnevni red te sjednice utvrdio je Izvršni odbor HNV-a na svojoj sjednici u ponedjeljak 30. lipnja.

Prema tome dnevnom redu, HNV će razmatrati i usvajati izmjene Statuta, kojima se dodatno reguliraju obveze vijećnika da dolaze na sjednice i drže se dane prisege. Zatim, razmatrat će se i usvajati Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama, Pravilnik o radu, Pravilnik o naknadi putnih i drugih troškova, te Pravilnik o naknadama. Posebna točka dnevnog reda bit će razmatranje i usvajanje Izvješća o radu HNV-a za 2004. godi-

nu, kojeg je podnio bivši predsjednik *Jošip Ivanović*, te razmatranje i usvajanje Izvješća o financijskom poslovanju u 2004.,

Utvrđen dnevni red iduće sjednice HNV-a: Izvršni odbor u punom sastavu

kao i financijskog plana za 2005. godinu.

Predviđeno je da vijećnici HNV-a formiraju Odbor za odlikovanje i nagrade, te da usvoje nacionalne simbole hrvatske zajednice u SiCG, odnosno da se opredijele između nekoliko prispjelih prijedloga, na osnovi raspisanog natječaja.

HNV će također raspravljati i usvajati prijedlog da se započnu provoditi znanstvena istraživanja i izrada projekata, s ciljem da se što točnije utvrdi presjek stanja i potreba hrvatske zajednice u SiCG.

Na sjednici Izvršnog odbora HNV-a, pokraj predsjednika *Laze Vojnić Hajduka*, bili su nazočni svi članovi toga tijela: *Jelena Piuković, Ivan Stipić, Joza Kolar i Zvonimir Perušić*.

Uz potporu međunarodnih institucija i Republike Hrvatske

U Vukovaru se formira multinacionalna televizija

Vlasnici multinacionalne televizije bit će nacionalna vijeća Srba, Mađara, Roma, Bošnjaka, Albanaca, Nijemaca, Rusina i Austrijanaca.

Potpredsjednik Samostalne demokratske srpske stranke (SDSS) *Jovan Ajduković* izjavio je »da je srpska zajednica u Republici Hrvatskoj medijski blokirana« i najavio da će u Vukovaru biti formirana multinacionalna televizija.

On je za novosadski »Građanski list« od 30. svibnja rekao da će vlasnici multinacionalne televizije u Vukovaru biti nacionalna vijeća Srba, Mađara, Roma, Bošnjaka, Albanaca, Nijemaca, Rusina i Austrijanaca.

»U cijeli projekt uključeni su i OEES i

Ministarstvo za europske integracije Republike Hrvatske, a obaviješteno je i Izvršno vijeće Vojvodine, TV Novi Sad, predstavnici mađarske Vlade, televizija u Pečuhu, tuzlanski kanton, županije vukovarsko-srijemska, osječko-baranjska i Požeško-slavonska«, rekao je on.

»Jako je važno da imamo svoju multinacionalnu televiziju, čiji će signal pokriti tu regiju. O tome aktivno razgovaramo i s TV Novi Sad, Televizijom Pečuh i tuzlanskim kantom, tako da bi cijela Slavonija bila pokrivena«, rekao je Ajduković.

Prema njegovim riječima cijeli projekt vrijedan je oko osam milijuna kuna i televizija bi mogla proraditi do kraja godine, a u tijeku su i pregovori oko dobivanja signala od Hrvatske radio-televizije (HRT).

S druge strane, vojvođanski tajnik za informacije *Milorad Đurić* izjavio je za »Građanski list« da njegovo tajništvo nije uključeno u taj projekt i da im se nitko tim povodom nije obratio.

List navodi i kako ravnatelj RTV Novi Sad *Petar Jovanović* nije bio dostupan za razgovor.

U okviru obilaska prigradskih naselja

Generalni konzul posjetio Stari Žednik

Generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici *mr. Davor Vidiš* i konzulica drugog razreda *Iva Aranjoš* posjetili su 30. svibnja Stari Žednik. Tom su se prigodom u Osnovnoj školi »Pionir« susreli s ravnateljicom škole *Sonjom Neorčić*, zatim s nekoliko prosvjetnih radnika te učenicima koji pohađaju satove hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture. Razgovarali su i s rukovodstvom Mjesne zajednice Stari Žednik te obišli Crkvu Svetog Marka i razgovarali s mjesnim župnikom *Željkom Šipekom*. Domaćin ovoga posjeta bio je ravnatelj Hrvatskog kulturnog centra »Bunjevačko kolo« *Mirko Ostrogonac*, inače mještani Staroga Žednika.

Održan sastanak sa zainteresiranimima za upis na hrvatska sveučilišta

Upis studenata na fakultete u Hrvatskoj

Svakoga se ljeta Hrvati iz Vojvodine upisuju i na Sveučilišta u Hrvatskoj. Ove godine, bar prema dosadašnjim podacima Hrvatskog nacionalnog vijeća, ima 52 zainteresiranih svršenih srednjoškolaca iz Vojvodine za nastavak studija u Hrvatskoj. Budući da se bliži vrijeme upisa i razredbenih ispita, HNV je inicirao te prošle subote održao sastanak sa zainteresiranim učenicima i njihovim roditeljima. Prema riječima potpredsjednika HNV-a *Duje Runje*, uskoro će biti upriličen susret čelnika HNV-a s pomoćnikom ministra znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske *Radovanom Fuchsom* s kojim bi se trebao konačno dogovoriti model rješavanja pitanja smještaja studenata iz Vojvodine, zatim konačno odrediti neophodni razredbeni prag za upis, te pitanje nostrifikacije dokumenata. Odmah nakon toga, HNV će sazvati novi sastanak na kojemu će informirati zainteresirane o novinama.

H. R.

U HNV po informacije: budući studenti na razgovoru s Dujom Runje i Marijom Mandić

Zoltán Bunyik, pokrajinski tajnik za obrazovanje i kulturu najavljuje

Priprema se uvođenje bunjevačkog jezika u školstvo

Vojvođanski tajnik za obrazovanje *Zoltán Bunyik* izjavio je 25. svibnja kako je zadovoljan suradnjom s Ministarstvom prosvjete Srbije na planu ostvarivanja nastave na manjinskim jezicima.

Kako prenosi Pokrajinsko tajništvo za informacije, Bunyik je rekao da Vojvodina nema dovoljno ovlasti u sferi obrazovanja i zauzeo se za proširenje tih ovlasti.

On je kazao da u Pokrajini postoji sustav obrazovanja na jezicima nacionalnih ma-

njina od vrtića pa do visokoškolskih ustanova. U okviru tog sustava nastava se izvodi na mađarskom, slovačkom, rusinskom, rumunjskom i hrvatskom jeziku, priprema se uvođenje bunjevačkog jezika u školstvo, a njeguju se i ukrajinski i romski jezik, naveo je Bunyik.

On je dodao kako u tom pogledu njegovo tajništvo blisko surađuje s vijećima nacionalnih manjina.

Reagiranje iz HAZU

Uredakciju Hrvatske riječi pristigao je tekst koji je, temeljem rasprave vođene na sjednici Razreda za filološke znanosti HAZU u Zagrebu 11. travnja, uobličio akademik *Dalibor Brozović*. U tekstu se kaže kako je Razred za filološke znanosti HAZU »zgranut pokušajima osporavanja Hrvatima u Vojvodini uporabe hrvatskog jezika«. Tekst akademika Dalibora Brozovića Hrvatska riječ će objaviti u idućem broju.

Održan susret predstavnika vojvođanskih TV postaja

Neophodno osigurati maksimalan broj frekvencija u Vojvodini

Pokrajinsko Tajništvo za informacije organiziralo je 26. svibnja radni sastanak sa predstavnicima TV postaja iz AP Vojvodine. Razgovaralo se o izradi Plana raspodjele frekvencija za TV postaje na teritoriju AP Vojvodine. Uvodno izlaganje održao je član Savjeta Republičke radiodifuzne agencije *Goran Karadžić*.

Otvorivši skup, pokrajinski tajnik za informacije *Milorad Đurić* je istaknuo da je uvođenje medijskog prostora u Srbiju i u Vojvodini jedan od prioriteta zadatka za rješavanje trenutačno nereguliranog stanja u domaćem eteru.

Član Savjeta Republičke radiodifuzne agencije *Goran Karadžić* naglasio je da je neophodno razmijeniti informacije o radu Savjeta radiodifuznog sistema, kako bi se – uz pomoć Savjeta za telekomunikacije –

što prije pristupilo formiranju strategije razvoja radiodifuznog sustava u Srbiji. On je istaknuo da je medijski prostor ograničen potencijalima etera, kao i mnogim međunarodnim pravnim aktima, te da je sastanak upriličen radi sagledavanja i razmjene mišljenja o najboljim načinima rješenja aktualnog problema. Pitanja na koje se traže odgovori tiču se racionalne raspodjele i korištenja frekvencija, kao i potrebe za postojanjem određenog broja komercijalnih stanica. Utvrđivano je zanimanje za broj mreža, od kojih zavisi broj regionalnih i lokalnih TV postaja.

Predstavnici vojvođanskih TV postaja iznijeli su stavove o podjeli medijskog prostora. Predloženo je da se medijski prostor u SiCG podijeli na beogradski i vojvođanski, dok bi ostatak Srbije bio po-

dijeljen na dva područja frekvencija. Neki od sudionika sastanka iznijeli su mišljenje da bi Vojvodina trebala biti jedna regija s dvije javne i dvije komercijalne frekvencije. Prilikom raspodjele, uzeo bi se u obzir faktor tradicije, kvaliteta kadrova, kao i kvaliteta opreme. Bilo je mišljenja da bi najprije trebalo privatizirati lokalne TV postaje, pa onda rješavati problem, dok su pojedini govornici ponudili opciju podjele na regionalne TV postaje, ili nacionalne i lokalne.

Priopćeni su prijedlozi da se najprije sagleda faktičko stanje i utvrde rješenja, kojima se nikome ne bi uskratilo pravo na rad, zbog čega je neophodno osigurati maksimalan broj frekvencija u Vojvodini.

Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji organizirao Školu za demokraciju u Novom Sadu

Demokracija za sve

»Svidjela mi se Škola, jer sam čula različita mišljenja, saznala sam nešto novo i mogla sam slobodno reći svoje mišljenje o tome. Dopali su mi se i predavači, a i upoznala sam dobro društvo«, kaže Dragana, srednjoškolka, polaznica Škole za demokraciju

Proteklog je tjedna, od ponedjeljka do petka, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji, ured u Novom Sadu, organizirao »Školu za demokraciju«, koju je pohađalo 37 đaka, srednjoškolaca i studenata, ponajviše.

Škola za demokraciju je dio trogodišnjeg projekta »Jačanje demokracije i efikasne uprave u multietničkim sredinama«, koji se nalazi u drugoj godini realiziranja, a održava se, osim u Novom Sadu, još i u Beogradu, Novom Pazaru i Kragujevcu. U okviru ovoga projekta organiziraju se tri škole po pet dana, svakodnevno tijekom tjedna, pod nazivom »Škole za demokraciju« i dva seminarra koji traju tri dana, a pod nazivom »Živjeti u multietničkim sredinama«.

ŽELJA ZA ZNANJEM: Osnovni cilj i svrha jest da se, na prvom mjestu s mladima, razgovara o ljudskim pravima, multikulturalizmu, demokraciji, kulturnoj komunikaciji, ekumenizmu, suočavanju s prošlošću, da im se približi priča o demokraciji u najširem smislu te riječi, s ciljem da ojačaju demokratske kapacitete, jer su polaznici srednjoškolci, studenti, mladež političkih stranaka i nevladinih udruga, a oni su osnova svake države, rekla je *Snežana Kresoja*, koordinatorica projekta Helsinškog odbora za ljudska prava i objasnila kako polaznici Škole i Seminara dobivaju mogućnost, u širokom spektru tema, koje najšire možemo svesti pod pojam demokracije, razgovarati s predstavnicima javnog života, političarima, predstavnicima nevladinog sektora i drugih udruga, te umjetnicima i ostalima i otvara im se mogućnost putem dijaloga naučiti artikulirati i braniti svoje stavove, ulaziti u kvalitetan dijalog, zaključila je Kresoja.

I pokraj toga što je vrijeme bilo promjenjivo, ili je pljuštala kiša, ili je sunce grijalo i peklo kao u rerni, svakodnevno je u školi bilo oko 37 polaznika. Želja za znanjem bila je veća od prirodnih nepogoda.

POZITIVNA OCJENA ŠKOLE: »Svidjela mi se škola, jer sam čula različita

mišljenja, saznala nešto novo i mogla sam slobodno reći svoje mišljenje. Dopali su mi se i predavači, a i upoznala sam dobro društvo«, rekla je Dragana, srednjoškolka, polaznica Škole za demokraciju. Ona nije usamljena u mišljenju. Većina polaznika upravo su podijelili njen stav, a tako su se pokazali i tijekom škole. Najviše pozitiv-

ideologijom koje su živjele za vrijeme *Miloševića*. S obzirom da je govorio o temi »Nova umjetnost u nekadašnjoj Prijestolnici Zla«, a da je pri tom i sam književnik, mišljenja je kako je književnost u Srbiji u veoma lošem stanju, jer se godišnje u Srbiji tiska oko 400 knjiga, a samo desetak posto tiska je vrijedno, smatra Vidojković.

O ljudskim pravima, multikulturalizmu, demokraciji, kulturnoj komunikaciji, ekumenizmu: detalj sa »Škole za demokraciju«

nih ocjena dobili su *Marko Vidojković*, književnik i glazbenik iz Beograda i *Borka Pavićević* iz Centra za kulturnu dekontaminaciju, koji su govorili o temama »Nova umjetnost u nekadašnjoj Prijestolnici Zla« i »Umjetnost tranzicije i moderna u Srbiji«. Po riječima Marka Vidojkovića, Srbija se zaustavila u dvije točke u vremenu. Jedna je neposredno poslije Drugoga svjetskog rata, a druga točka je kraj 80-tih i početak 90-tih godina, iako se Srbija danas nalazi u 21. stoljeću.

»Za posljednjih pet godina nismo uspjeli vidjeti ni tko smo, ni što smo, ni gdje smo«, kazao je Vidojković i objasnio kako još uvijek nismo raskrstili s politikom i

Hiperprodukciju knjiga obrazložio je kao posljedicu toga što svatko može napisati i izdati danas knjigu u Srbiji, a da pri tom rijetko tko prati suvremene trendove na svjetskoj književnoj sceni, a to su realizam i hiper-realizam. »Živimo u 21 vijeku pa književnost treba biti u skladu s tim vremenom«, kazao je *Marko Vidojković*.

Uvodničarka *Borka Pavićević*, pokraj niza stavova i vlastitog mišljenja o temi »Umjetnost tranzicije i moderna u Srbiji«, istaknula je kao jedan od naših najvećih problema to, što veliki broj ljudi ne zna artikulirati sebe i svoje ideje.

»Problem je u tome što je naša sredina zatvorena, pa ljudi ne umiju izraziti vlasti-

to mišljenje već samo kopiraju«, kazala je Borka Pavićević. Važan čimbenik našeg okoliša je i to što smo podijeljeni u dvije skupine ljudi: one koji su arogantni i one koji su inferiorni, a što se posebice razbukalo nakon bombardiranja 1999. godine, a pri tomu je ogromna razlika između stvarnog života i onoga o kojem čitamo i koji gledamo na TV-u«, smatra Borka Pavićević.

me kao pozitivno nestabilni element u atmosferi u kojoj je generalno vladalo jedno opće mišljenje. Svojom nazočnošću i različitim stavovima pokazao je na licu mjesta kako se demokracija realizira u praksi, da bi na koncu Škole od ostalih polaznika zadobio snažan aplauz, kao znak podrške i prihvaćanja različitosti. Istoga dana, polaznici su imali priliku čuti i vidjeti *Jamesa Lyona* koji je govorio o temi »Srbija:

Podijeljena priznanja: diplome za najbolje polaznike

PRIHVAĆANJE DRUGAČIJEG OD NAS: Pokraj njih dvoje, prvoga dana govorili su još i *Pavel Domonji*, iz Helsinškog odbora za ljudska prava u Srbiji, o demokraciji i ljudskim pravima i *Vladimir Vereš* o temi »Mjesto SiCG u suvremenim odnosima u Europi«.

U utorak, 24. maja, trebao je govoriti *Žarko Korać*, ali je neposredno pred početak Škole otkazao, pa ga je zamijenio novinar *Dinko Gruhonjić*, šef dopisništva BETE i predsjednik Nezavisnog društva novinara. Polaznicima je prezentiran film »Vivisect« snimljen povodom izložbe fotografija *Rona Haviva* »Krv i med«, održane u jesen 2002. godine, koja je u Novom Sadu protekla uz ozbiljne verbalne incidente ekstremnih desničarskih snaga. Kontroverzna izložba pobudila je emocije polaznika koji su suprotstavljanjem svojih stavova pokušavali obraniti svoje gledište. Polemiku među polaznicima, a ponukan filmom, izazvao je mladić, član Srpske radikalne stranke, koji je također pohađao školu demokracije, i ponašao se sve vrije-

suočavanje s realnošću«. Zanimljiva priča, koja je držala pažnju mladih, govorila je o tome gdje se Srbija danas nalazi s obzirom da smo godinama živjeli u socijalizmu u kojemu su nas uvjeravali kako smo epicentar svijeta i kako još uvijek ta slika opstaje u nas. Pokraj toga *James Lyon* je ukazao da populacija Srbije vidi sebe kao žrtvu, da je cijeli svijet protiv nas i da je ta slika, nastala još u vrijeme *Lazara Hrebljanovića*, još uvijek prisutna.

Još dvije »slike« Srbije danas pokazao je uvodničar a to je da svi Srbi moraju živjeti unutar granica države kao i da svi moraju biti pravoslavne vjeroispovijesti, što je Lyon naznačio kao velike probleme koji se čim prije moraju riješiti ukoliko se misli suočiti s tranzicijskim promjenama, ekonomskim, s jedne strane, a s druge onim koje se tiču promjena iz kriminalizirane u pravnu državu i tranzicija iz rata u mir. Veliko interesiranje izazvala je tema o Haškom sudu, koja još uvijek stoji »kao kost u grlu« u našim političarima na putu prema Europi, o kojoj je govorio *Srđa Po-*

pović, odvjetnik iz Beograda, i koji je svojevremeno branio *Andriju Artukovića*, te *Todor Kuljić*, profesor sociologije s Beogradskog sveučilišta, koji je jednostavnim jezikom objasnio pojmove fašizma, antifašizma i antiantifašizma i slikovitim primjerima, kojih ovih dana dosta ima u suvremenoj Srbiji, upotpunio teoriju. Ne manje interesiranje učenika privukli su i *Alpar Lošonc* iz Centra za multikulturalnost u Novom Sadu i *Dušan Mijić*, poduzetnik, koji su govorili o tranziciji u Srbiji, prvi s teorijskog aspekta, a drugi uvodničar s aspekta prakse.

NAGRADE ZA NAJBOLJE: »Na kraju škole i seminara polaznicima se omogućava da napišu esej na neku od tema koje su bile obrađivane, što je treća dimenzija djelovanja projekta, pa se čitava priča o promišljanju na određene teme zakružuje«, rekla je Snežana Kresoja, a ukoliko esej uđe u uži izbor od 20 radova, biva nagrađen novčanom nagradom, a rad se publicira u knjizi eseja, na materinjem i engleskom jeziku. Bročano gledano tijekom prošle godine kroz Školu je prošlo 160 ljudi, a ove, za prvih šest mjeseci, 60-tak.

»Iz Projekta je proizišla Omladinska grupa Helsinškog odbora za ljudska prava, koja broji 20-25 aktivnih mladih ljudi. Pruža im se mogućnost da sami prave prijedloge projekata i da pod firmom Helsinškog odbora pronađemo sredstva za njih. Važno je da prolaze kroz proces samoedukacije, od procesa kreiranja ideje, pravljenja projekta, do natjecanja. Do sada su imali 7 prijedloga projekata, a tri su se realizirala. Prvi je analiza govora mržnje u dvije TV emisije koje prate, drugi je, suradnja s pokrajinskim ombudsmanom za zaštitu ljudskih prava na projektu pod nazivom »Pravo na prava«, i tom prilikom smo obišli 12 škola u Vojvodini i realizira se projekt analiza sadržaja u tiskanim medijima dnevnih novina, »Glede odnosa Srbije prema Haškom sudu« i trenutačno se nalazimo u fazi prikupljanja materijala za analizu sadržaja u 4 beogradska tjednika, »NIN«, »Vreme«, »Evropa« i »Családi kör«, pod nazivom »Što tjednici pišu o Vojvodini«, pa ćemo vidjeti kako se vojvođanski specifikum predstavlja srbijanskoj javnosti, završila je Kresoja.

Na kraju škole Marko Vidojković, autor knjige »Kandže«, književnik i glazbenik iz Beograda, svim je polaznicima uručio diplome.

Dragana Popov

Milovan Miković, književnik, novinar i urednik

Neka se država očituje o našim zahtjevima

Ako se ovdašnja država bude znala nositi sa ostvarenjem prava Hrvata u medijima prema najvišim standardima, moći će to isto tražiti za Srbe u Hrvatskoj *

Uvjeran sam da projekt Leksikona podunavskih Hrvata treba nastaviti, financijski podržati, ali i okupiti oko njega najširi krug suradnika * Vremena se mijenjaju ponovno su se počeli okupljati ljudi različitih sposobnosti i iskustava, a vođenje stanovitih poslova u zajednici više nije u domeni, uvijek iste grupice * Priprema sustavnog nakladništva na hrvatskom jeziku

Intervju vodio: Zvonimir Perušić

Vše od 35 godina aktivnoga staža u novinarstvu, na novinarskim, uredničkim i ravnateljskim poslovima, i bogato iskustvo književnoga stvaralaštva, Milovana Mikovića svrstava u red najistaknutijih pojedinaca među Hrvatima u Srbiji i Crnoj Gori. Začetnik je mnogih ideja i projekata u hrvatskoj zajednici, a trenutačno pred sobom ima posebno vrijednu i izazovnu zadaću: pokrenuti sustavnu nakladničku djelatnost na hrvatskom jeziku, a u okviru NIU »Hrvatska riječ«.

HR: Kao predsjednik Odbora za informiranje Hrvatskog nacionalnog vijeća, ali i kao dugogodišnji novinar i urednik, kako ocjenjujete rad postojećih medija na hrvatskom jeziku u Srbiji i Crnoj Gori?

Tradicija hrvatskog novinstva u ovom podneblju seže do sredine druge polovice 19. stoljeća, do Ivana Antunovića, i mnogih još imena koja ne bismo smjeli zaboraviti, poput Blaža Modrošića, Kalora Milodanovića, Boze Šarčevića, Mije Mandića (iz razdoblja dok se nije priklonio beogradskom režimu), Paje Kujundžića, Blaška Rajića, Balinta Vujkova, Marka Čovića, Lazar Merkovića, Petka Vojnića Purčara i drugih. Svoje mjesto u tome nizu imaju Vojislav Sekelj i njegov dvotjednik »Žig«, Uredništvo katoličkog mjesečnika »Zvonik«, te Zoran Vojnić Tunić čijim je zalaganjem započet sustavni ulazak dijela ovdašnjeg, hrvatskog novinstva, pa i nakladništva u elektronički medij. Dakako, središnje mjesto zauzima »Hrvatska riječ«, glasilo koje je od osnutka u stalnom razvoju, postupno otkrivajući i osvajajući vlastite medijske mogućnosti. Unatoč nedovoljnoj novčanoj potpori i ometanju koje dolazi od okruženja, pa i pojedinaca.

HR: Kako ocjenjujete izvještavanje medija na srpskom jeziku o događajima, pojavama i ljudima iz hrvatske zajednice?

Njihovo je izvještavanje nedostatno, ne pokriva čak ni važnija zbivanja unutar hrvatske zajednice u SiCG. Također, pada u oči sustavno izbjegavanje otvaranja pitanja koja se tiču naših odnosa s većinskim narodom – što bi obostrano moglo biti od višestruke koristi, pa čak potaći dobivanje značajne novčane potpore od pojedinih europskih institucija i zaklada – da niti ne spominjem kako ti mediji tretiraju odnose koji su dio naše prirodne i zakonomjerne vezanosti uz matični narod. I gdje su, onda temeljna pitanja prava pojedinca i manjinske nacionalne zajednice što su, primjerice, unesena u Ustav Europe, kao mogući model prema kojemu bi se u AP Vojvodini, u Srbiji i državnoj za-

Milovan Miković (Subotica, 1947.), Prve novinarske radova objavljuje u »Subotičkim novinama« (1967.), od osnutka Radio-Subotice stalni vanjski suradnik (1968.-70.), spiker, novinar, urednik, v. d. glavni i odgovorni urednik »SH-redakcije« (1970.-83.), urednik književnog časopisa »Rukovet« (1983.-94.), v. d. glavni i odgovorni urednik »Subotičkih novina« (1992.-94.), direktor i glavni i odgovorni urednik (1994.-2003.). Prve književne radovi objavio u časopisu »Rukovet« (1967.), objavio četrnaest knjiga poezije, proze, književnih kritika, eseja i dr. Kao čelnik »Rukoveti«, kasnije »Subotičkih novina«, uredio i objavio više desetina knjiga (97 naslova), poglavito subotičkih spisatelja.

jednici SiCG, trebala tražiti rješenja? Znakovito je i to, što još uvijek izvještavanje o nama, ponešto dobiva na intenzitetu samo ako se desi kakav incident unutar zajednice, greška u koracima i sl. Također, od vremena na vrijeme, prema potrebama onih koji stoje iza pojedinih glasila, ponešto prostora dobivaju pojedinci iz naše zajednice koji iz osobnih razloga neizravno zagovaraju mimohrvatske, ili pak, neskriveno protuhrvatske interese.

HR: A, kad su u pitanju mediji u Hrvatskoj?

Nažalost, za sada nemam cjelovit uvid, dostupna su mi dva televizijska i dva radijska programa, te glasila koja pratim putem interneta. I rekao bih, kolikogod su nam skloni, medijska slika o hrvatskoj zajednici u SiCG je nepotpuna, na mahove nerealna, pa i razočaravajuća. Oscilira od idilično-folklornog stereotipa, do onoga u stilu; – »Na one naše, opet tamo nasrću!« A sve što je između, uistinu, medijski gotovo uopće nije pokriveno! Drugim riječima – svakodnevna bit našega života ovdje! Ali ne bih krivio medije u Hrvatskoj, sami bismo trebali tražiti put do njih i svoje, možda čak i stalno, mjesto u pojedinim glasilima. Kolikogod ta zadaća, ovog časa, bila teška i nezahvalna. Primjerice, HNV bi moglo u nadležnom Vladinom resoru, pa i u odborima u Saboru, pokrenuti pitanje stalnog, sustavnog izvještavanja iz Podunavlja. Ne možemo očekivati od kolegice *Dragičević-Veličković* pokrivanje cjelokupnog teritorija gdje žive Hrvati u SiCG, napose, ona iz Beograda izvještava za HRT.

HR: Prije nekoliko mjeseci, kada su se donosile odluke o stavu HNV-a spram RTV Novi Sad glede prava Hrvata na ravnopravnost na regionalnoj državnoj televiziji, izričito ste bili za punu ravnopravnost, ali ne samo na TV Novi Sad, nego i na Radiju Novi Sad. Zbog čega?

Mađarska, rumunjska, rusinska i slovačka zajednica u Vojvodini od kraja Drugog svjetskog rata stječu iskustvo opstanka, izgrađuju svoju kulturnu, obrazovnu, medijsku, političku i drugu infrastrukturu, a hrvatska zajednica tek odnedavno. Možemo li uhvatiti korak s njihovim polustoljetnim iskustvom u kulturi, obrazovanju i mediji -

ma, kako bismo usporili asimilaciju koja se provodi nad nama? Teško! Stoga smo prinuđeni tražiti, već na startu – maksimum od države! Primjerice, u programu Televizije Novi Sad svakodnevno dvije petominutne emisije vijesti u popodnevnom satima, a na večer polusatni dnevnik. Nadalje stalne emisije iz kulture, obrazovanja, gospodarstva, poljoprivrede, obrta, a također dječje, zabavne i glazbene emisije. Ovo podrazumijeva odgovarajuća uredništva i desetke uposlenika, s ciljem da, kada budu ispunjeni svi preduvjeti, hrvatska zajednica dobije vlastiti TV kanal – za cje-

Što se dogodilo?

Ima više razloga. Među ostalim, povukao sam se i radi toga što su pokretanje »Hrvatske riječi« počeli sebi pripisivati, najblaže rečeno, »prolaznici«, takvi koji uistinu nikada i ništa nisu pokrenuli, niti ima osnova smatrati ih profesionalcima u novinstvu, a oko »Hrvatske riječi« (neko vrijeme i u njoj) tiskali su se, glasali, nadvikivali i »samozatajno« licitirali, promičući svoja imena iz posve drugih razloga. Kada sam takvima pribrojio od ranije mi, nažalost, dobro znane političke likove iz okruženja koje je »proslavila« rigidnost i histerična

lodnevni program! Sličan zahtjev trebamo uputiti glede naših prava Radio-Novom Sadu, tražeći u prvom koraku dvanaestosatni, a potom i dvadesetčetverosatni program, možda odmah – na vlastitoj frekvenciji. Za ovo je također, potrebno na desetine uposlenika: novinara, urednika, glazbenih suradnika i drugih. Neka se država i njeni nadležni organi očituju o ovim zahtjevima, neka ih usporede s europskim standardima u ovoj oblasti i postignućima u drugim zemljama. I ako se ovdašnja država bude znala nositi sa ostvarenjem prava Hrvata u medijima prema najvišim standardima, moći će to isto tražiti za Srbe u Hrvatskoj.

HR: Svojevremeno ste bili jedan od inicijatora projekta Novinsko-izdavačke ustanove »Hrvatska riječ«. Međutim, prije nego što se Ustanova počela konstituirati, povukli ste se.

nesnošljivost prema svakome tko bi se drznuo imati mišljenje različito od njihova, napose mišljenje – naprosto nisam sebe mogao zamisliti među takvima koji su do karikaturalnih obrisa prenapuhali vlastiti »lik i djelo«, kolikogod mi je stalo do »Hrvatske riječi«. U međuvremenu, neki su se od tih balona, rasprsnuli...

HR: Je li to razlog što Vas do sada nije bilo niti u projektu »Leksikon podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca«, čiji ste inicijator također bili?

Tijekom 1987. godine Lazar Merković i ja ustrojili smo abecedarij od oko 1.400 natuknica, obuhvaćajući njime mnoge javne ličnosti: pisce, prevoditelje, povjesničare, znanstvenike, političare, nadalje, listove, časopise i drugu periodiku, zatim književne, kulturne i druge udruge Hrvata u ovom podneblju, i dr. – i ne samo s prostora on -

dašnje državi, nego i susjedne Mađarske. Budući da smo, među ostalim, htjeli pokazati i kako se okruženje odnosilo prema nama, u taj smo abecedarij uvrstili mnoge Mađare, Srbe, Židove, Nijemce i dr. Tako prošireni abecedarij kanili smo, dakako, provjeriti s ljudima koje smo držali za upućene u građu s kojom se imamo suočiti tijekom obradbe za potrebe leksikona, te smo pozvali na suradnju *Josipa Buljovčića, Belu Gabrića, Slavka Matkovića, Ivana Pančića, Istvána Szentgyörgyija, Gáspára Ulmera, Jánosa Urbána, Zsuzsannu Kunkin i Evu Bazsant*. Tijekom 1987.-88. godine više puta smo se sastajali u uredništvu časopisa Rukovet. Međutim, kada je tiskan tematski broj Rukoveti (2, 1988), hommage u to vrijeme već godinu dana pokojnom *Balintu Vujkovu*, grubo mi je skrenuta pažnja: »Kako sam, ponovno prevršio svaku mjeru, jer sam uspio napraviti još jedan težak uređivački promašaj, objavljujući po svemu nacionalistički broj Rukoveti u kojem su svi tekstopisci odreda nacionalisti, a to što L. Merković i ja petljamo s neakvim leksikonom može biti još i gore«. U takvoj klimi nismo mogli nastaviti s radom, a skupina od koje smo htjeli, dakako, polagano i postupno, ali svakako službeno ustanoviti uredništvo, više se nikada nije okupila. Od tada do danas, Lazar Merković i ja, tragom toga vlastitoga, prvotnoga, abecedarija napisali smo mnoge natuknice, dio njih je objelodanjen (knjige, leksikoni, periodika, tisak i dr.).

Tijekom održavanja »Tjedna Hrvata iz Vojvodine« u Zagrebu, od 15. do 21. lipnja 1998. godine Lazar Merković, Josip Buljovčić i ja razgovarali smo najprije sa akademikom *Daliborom Brozovićem*, ondašnjim ravnateljem Leksikografskog zavoda i njegovim suradnicima o izradi leksikona kojim bi bili obuhvaćeni Hrvati iz Podunavlja. Utvrdili smo tom prigodom što želimo postići i kakvu će nam stručnu i drugu potporu pružiti. O dogovorenim je načinjena službena zabilješka. Potom smo sličan dogovor postigli s akademikom *Dubravkom Jelčićem*, ondašnjim pročelnikom Razreda za književnost HAZU, inače, dugogodišnjim suradnikom »Rukoveti«, a nešto kasnije i sa akademikom *Josipom Bratulićem*, ondašnjim predsjednikom Matice hrvatske. Svima smo predložili što hoćemo i što je od abecedarijem obuhvaćenoga, već ostvareno. Kada smo kasnije saznali od *Andrije Kopilovića*, kako je i *Slaven Bačić* zainteresiran za izradu jednog leksikona, vrlo brzo smo se L. Merković, J. Buljovčić i ja s njim povezali i utvrdili kako se javno oglasiti o – A) Razlozima za pokretanje projekta »Leksikon«, B) Značaju projekta, C) Teritorijalnom obuhvatu, D) Cilju, E) Kriterijima za uvrštavanje u »Leksikon«, F) Slijedu ak-

tivnosti i metodologiji rada, G) Vremenskoj dinamici, H) Nositeljima projekta, I) Sudionicima, J) Financiranju i K) Organizacijskoj strukturi. Ustanovljeno je Uredništvo »Leksikona«, u kojem su dr. Salven Bačić, glavni urednik, Lazar Merković, pomoćnik gl. urednika, a Milovan Miko-
vić, tajnik. Također je utvrđena nužnost osnutka trinaest uredništava, za pojedine oblasti, Savjet »Leksikona« i dr. O svemu tome je dr. Slaven Bačić napisao tekst tiskan u »Klasju naših ravni« (3-4, 2002). Prijedlog abecedarija za I. svezak (A-Ba), tiskan je u »Klasju naših ravni« (1-2, 2003). Vjerojatno nije potrebno isticati kako smo L. Merković i ja, na samom početku, stavili na raspolaganje abecedarij koje-

ga smo svojedobno izradili. I ne bih se ovom prigodom upustio u daljnje razglabanje onih razloga koji vode prema »čimbenicima« što su »preduvjetovali« objavljivanje dva do sada tiskana sveska »Leksikona«, radi toga jer sam uvjeren kako je ovaj projekt iznad toga i treba ga nastaviti, financijski podržati, ali i okupiti oko njega najširi krug suradnika, uspostavljajući one mehanizme putem kojih će i odgovarajuće institucije hrvatske zajednice moći u svemu sudjelovati.

HR: Mijenja li se, glede toga, ozračje u hrvatskoj zajednici u posljednje vrijeme?

Da, i srećom na bolje. Ponovno su se počeli okupljati ljudi različitih sposobnosti i iskustava, a vođenje stanovitih poslova u zajednici više nije u domeni, uvijek iste grupice koja se polu-konspirativno, s visoka, i nepodnošljivo umišljeno, gdjekada i

drsko (nedostatak kućnog odgoja, ili kakav drugi nedostatak?), odnosila prema svim ostalim smrtnicima. I što je važno – pokraj »sjedih glava«, sada je puno više mladih neposredno uključeno u izradu, primjerice projekata kod pojedinih europskih zaklada, što je do nedavna bio neprikosnoveni zabran »licenciranih kadrova«.

HR: Završeni su pregovori da uskoro, u ulozi urednika nakladničke djelatnosti NIU »Hrvatska riječ«, preuzmete vođenje izdavaštva na hrvatskom jeziku. U toj je oblasti, čini se, potrebno uraditi dosta toga. Odakle ćete početi?

Od »Baštine«, dakako, što je naziv edicije u kojoj će se sustavno pripremati, obrađivati i tiskati književna djela neopходna za provođenje školskih programa, tijekom izučavanja jezika i književnosti u hrvatskim odjelima osnovnih i srednjih školama u SiCG. U doglednoj budućnosti i Kroatističke katedre. Izbor djela (i njihova periodizacija) obuhvatit će sve relevantne i potrebne naslove za razumijevanje pisanog stvaralaštva tzv. »Budimskoga kruga«, te naše franjevačke kršćanske elite koja je u teškim uvjetima s kraja 17. i tijekom 18. stoljeća čuvala osjećaj vezanosti za hrvatsku zajednicu, nadalje, preko razdoblja ilirizma i preporodnog pokreta Ivana Antunovića, do razdoblja koji je potom uslijedio između dva svjetska rata, do suvremenih djela, druge polovice 20. stoljeća, »Subotičkoga književnoga kruga« i drugih hrvatskih središta, kako bi bilo obuhvaćeno cjelokupno bogatstvo književnog stvaralaštva Srijema, književnih ostvarenja Šokaca, Hrvata u Boki Kotorskoj i druga – ukratko svih Hrvata koji su ovdje manjina. Ovom edicijom, među ostalim, će se osigurati dijakronijska i sinkronijska uspostava kako hrvatske umjetničke, pisane književnosti u Podunavlju, tako i usmene književnosti što je nastala u ikavskom idiomu, kao jednom od hrvatskih govora ovoga podneblja.

U ovoj ediciji, ponajprije, treba biti tiskana sveobuhvatna »Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata«, dr. *Matije Evetovića*, u svakom pogledu iznimno značajno djelo koje i te kako može pomoći razumijevanju naslijeđa što smo ga sobom ponijeli, onoga što smo ga ovdje stekli i još ga stječemo, te u pokušaju rasvjetljavanja položaja bunjevačko-šokačke grane hrvatskog naroda u okruženju drugih nacionalnih skupina. Nadalje, sabrana, odnosno, izabrana djela *Matije Poljakovića*, *Balinta Vujkova*, *Ante Jakića*, *Alekse Kokića*, *Josipa Andrića*, *Ive Prčića*, st., *Jakova Kopilovića*, *Lazara Merkovića*, *Ivana Pančića* i drugih hrvatskih pisaca.

Makar je hrvatska zajednica u Podunavlju brojčano mala, iznjedrila je razmjerno mnogo spisatelja što pripovijetkom i romanom nastoje zabilježiti mijene unutar

nje i iskušenja kojima je izložena, prikazujući pojedinačna stradanja i potrese u obitelji. Uz vrsne pripovjedače i dramske pisce, od 1875. do početka 21. stoljeća, napisano je čak 65 romana što je uistinu prešed, a među romanospisateljima ima i onih koji su osvojili ne samo zapažena priznanja stručne kritike, nego i respektabilne književne nagrade, poput Petka Vojnića Purčara. Stoga će poticanje i njegovanje suvremenog proznog iskaza – u ediciji »Suvremena proza« – biti važna zadaća kojom ćemo ponajprije sebi, književno-jezičnom stilizacijom pružiti takva umjetnička djela, koja mogu pomoći u razumijevanju navlastitih procesa što se zbivaju unutar ovdašnje hrvatske zajednice, a s druge strane, također i onima izvan nas, sa kojima živimo, kako bi nas mogli bolje upoznati i možda razumjeti. Od naročitog je značaja što je suvremeno prozno stvaralaštvo već sada otvorilo put ubaštinjenja u matičnu književnost (Petko Vojnić Purčar, Jasna Melvinger i dr.), proces koji treba biti potpomagan i kolikogod je moguće potican, pa i usmjeravan iz ovdašnje hrvatske zajednice.

Kroz više razdoblja, poezija što su je pisali Hrvati u Podunavlju preko svake mjere duguje epsko-lirskoj, deseteračkoj predaji, unatoč tome, početkom druge polovice 20. stoljeća, tada mladi pjesnici poput Lazara Merkovića, Jasne Melvinger i dr. uspjeli su načiniti odlučan zaokret oglašivši se za nas posve novim, drugačijim pjevanjem, slijedom europskog senzibiliteta, što se očitovao u ovladavanju stilsko-jezičnim iskazom svoga vremena, ali gotovo istodobno i u prostoru do tada nedovoljno istražene i nepotrošene poetike dijalektalne, ikavske leksike, kojom se prvi oglasio Ivan Pančić, a potom Vojislav Sekelj, i drugi, nadalje pjesnici navlastite urbane poetike poput Zvonka Sarića i dr. što ćemo pokazati u ediciji – »Suvremena poezija.«

Djela usredotočenoga i iscrpnoga prikazivanja pojedinih problema, ličnosti, događaja ili razdoblja, nadalje kulturnih i kulturno-umjetničkih društava, zaklada, sportskih klubova i drugih udruga od značaja za povijest Hrvata u Podunavlju, čemu u pravilu prethodi istraživački, ili i istraživačko-znanstveni rad, dobit će svoje mjesto u ediciji – »Monografije«. Ova djela spadaju među značajne, tražene i rado čitane naslove bez kojih se ne bi mogao zamisliti dalji razvitak zajednice. Posebno mjesto dobit će »Kronologija«, prije svega imam na umu oko 40 tisuća kartica Lazara Merkovića, kojima je obuhvatio nezaobilazne datume, ljude i pojave što su obilježili ovo podneblje i Hrvate u njemu, ali i druge narode s kojima živimo.

HR: Kako se kotiraju, uopćeno gledano, hrvatski književnici iz SiCG u sveukupnoj hrvatskoj književnosti?

Zahvaljujući prije svega književno-povijesnim radovima i zamašnim djelima prof. dr. Ante Sekulića, dopisnog člana HAZU, oko stotinjak pisaca koji su stvarali od 18. stoljeća do bezmalo danas, uvedeno je u

prostor matične književnosti, čime je započet dug, možda i neizvjestan proces njihova ubaštinjenja. Unatoč tomu ne možemo biti zadovoljni zastupljenošću u matičnoj književnosti, ali sam uvjeren kako časopis »Klasje naših ravni« i navedene edicije »Hrvatske riječi«, koje kanimo pokrenuti mogu, značajno, pridonijeti za-

počinjanju procesa sustavnog sučeljavanja i prožimanja književnih djela nastalih u našem podneblju, tijekom svih razdoblja, i njihovih poetika, s djelima koja već jesu dio hrvatske književne sveukupnosti. Kada započne sustavna usporedba različitosti i sličnosti unutar razumijevanja književnojezičnih i književnokritičkih obzora, vrijednosnih sudova i estetskih postignuća, moći će se utvrditi razlozi razdvajanja i ponovnih zbližavanja, iznuđenih sličnosti i različitosti, uspostaviti će se dijalog sa kulturom matičnog naroda, što će pridonijeti boljem razumijevanju naše manjinske kulture i književnosti, njenih prikraćenosti i zakinutosti od kojih nastaje i naš navlastiti književni sadržaj i književno pismo.

HR: Što bi hrvatska zajednica trebala uraditi u ovim dvama oblastima, u novinstvu i nakladništvu, kako bi brže napredovala i u bližoj budućnosti sustigla druge manjinske zajednice u Vojvodini.

Narcis današnjice ogleda se na TV ekranu

ni ne pomišljajući kako sliku, koju on vidi, šalje netko drugi! Kultura vizualnog preplavljuje i osvaja svijet, mijenjajući ga iz časa u čas. Tko u tome participira povećava svoje šanse! Radi toga je važno što prije ostvariti sva pripadajuća prava u prostoru televizije, ali svakako i radija, jer će i on ostati utjecajan medij. Za njih moramo osposobiti na desetine novinara i urednika, koji će baš ondje voditi dio poslova koji će se izravno ticati opstanka hrvatske zajednice, ne zaboravljajući na promjene s kojima će se morati nositi i tisak. Nakladništvo ima budućnost ukoliko radi »za poznatog kupca«, pokrivajući potrebe u procesu obrazovanja na svim razinama. Dominacija vizualnog, ipak, neće oslabjeti značaj časopisne i književne produkcije, budući da se cjelokupna naša identifikacija i svijest o pripadanju ostvaruje u riječima, lijepim materinjim riječima, odnosno u lipim ričima i njihovoj književnoj stilizaciji. To su prioritete u koje, po mom sudu, moramo uložiti sve čime raspolažemo, ukoliko hoćemo hvatati korak sa ostalima.

HR: Novinarstvom radijskog programa i novina bavite se već više od 35 godina. Posljednjih 12 godina u novinarstvu proveli ste kao direktor i glavni i odgovorni urednik »Subotičkih novina«. Kako ste i pod kojim okolnostima otišli s te dužnosti?

Do sada nisam o tome javno govorio. Uklonjen sam pod raznoraznim izlikama. Među ostalim, »izvođač radova« me je optužio kako sam tobože, »kroatizirao« i »katolicizirao« uređivačku politiku – valjda zato što sam omogućio da, uz ostale, i vijesti o zbivanjima u hrvatskoj zajednici, a također i iz svih crkava, pa tako i iz katoličke, nađu svoje mjesto na stranicama »Subotičkih novina«. Zacijelo, i danas još ovdje ima onih kojima je to previše! Ta vrsta slobode njih još uvijek prilično uznemiruje. Kolikogod je podrazumijevaju, ne samo civilizacijska postignuća, novinarska etika, nego i dobri običaji u novinarstvu, da ni ne spominjem javne prisege političara u prilog građanskih vrijednosti, demokracije, ravnopravnosti, neovisno o nacionalnoj i vjerskoj pripadnosti, itd. Odgovor na Vaše pitanje zaokružiti će predstojeća, ubrzana (sic!) privatizacija »Subotičkih novina«, kada će se pokazati tko za sebe hoće brend »Subotičkih novina«, a koga više privlači preljepa prostrana zgrada (makar malo zapuštena, budući da nije adekvatno održavana) u najužem središtu grada, u najskupljijoj A zoni.

Susret vrtića »Bl. Marija Petković« u svetištu u Blatu na Korčuli

Blagoslov za početak školovanja

U rodnom mjestu blaženice Marije Petković u Blatu na Korčuli okupila su se djeca vrtića koji nose njezino ime iz Zagreba, Splita, Osijeka, domaćina Blata i najudaljenije Subotice

Piše: Katarina Čeliković

Družba Kćeri milosrđa drugu godinu zaredom organizirala je za buduće prvake ali i njihove roditelje te odgojitelje od 27. do 29. svibnja Dane vrtića koji nose ime hrvatske blaženice Marije Propetog Isusa Petković. U rodnom mjestu blaženice okupila su se Djeca iz pet gradova, Zagreba, Splita, Osijeka, domaćina Blata i najudaljenije Subotice.

lasku u Blato lijep doček priredile su sestre u svetištu u kojem su neki već bili, a uglavnom je ovo bio vrlo dirljiv i lijep prvi susret. Za našu djecu pun emocija bio je i susret sa s. Ivom koja je prošle godine vodila djecu na prvi susret u Blato. Djeca i roditelji pjesmom su počastili blaženicu a dan je završio večerom u hotelu i odlaskom na Prižbu gdje su svi otpočinuli.

»Obitelji, kao što brižno pazite da vam djeca ne jedu pokvarenu hranu, istom brigom pazite da vam neprimjereni TV programi ne truju srca djece.

Obitelji, dnevno zajednički molite da ne izgubite duhovni »kisik« života, a to je prisutnost Krista!

Obitelji, slavite s ljubavlju nedjelju u euharistijskom slavlju.

Obitelji, vrati se svojem Bogu, tamo gdje si nastala«.

Roditelji su slušali predavača a zatim su pogledali program i izvođenje svoje djece. Na početku su na pozornicu izašla sva djeca i izvela omiljenu pjesmu, sada već himnu, »Marija dijete u Blatu se rodi«. Djeca iz Zagreba izvela su igrokaz »Ljubav na raskrižju« i ritmičku igru »Leti pčela male-na«. Djeca iz Splita recitirala su pjesmu posvećenu bl. Mariji Petković, a domaćini iz Blata pjesmu »Jo kako je lipo« i otplesali »Ples proljeća«. Nakon ovog vrlo veseloga plesa djeca iz Osijeka su recitirala Molitvu kraljici Hrvata a zatim su izveli igrokaz »Simpatija na točke« i na kraju pjesmu »Bumbar i bubamarak«.

Najrazličitijeg uzrasta bili su izvođači iz Subotice koji su nastup počeli »Pačjim plesom« i pjesmom »Kišobran za dvoje«, zatim su predškolci izveli igrokaz na lijepoj ikavici »Mladi se spremaju u kolo« a sve su okrunili bunjevačkim narodnim igrama. Domaćini su svojim veselim plesom na pjesmu »Kapetane moj« završili ovaj dio programa a slijedilo je zajedničko fotografiranje za arhiv. Program je vodila Tončica

Subotičani na grobu bl. Marije Propetog Isusa Petković

Subotičku djecu, njihove roditelje i odgojiteljice Marinu Piuković, Dajanu Šimić i Eminu Kujundžić na hodočasnički put povela je s. Silvana Milan. Šezdesetero putnika bilo je punih pet dana u »Lijepoj našoj« a put je bio olakšan suvremenim autobusom i profesionalnim vozačima Vinkom i Otom.

Kako bi i najmanja djeca što lakše podnijela put, prvi je dan završio u Međugorju na blagdan Tijelova gdje su svi putnici sabrano sudjelovali na sv. misi. Sljedećeg su dana pogledali ovaj kameni ambijent u kojemu svi osjećaju posebnu Božju prisutnost.

NA PUTU SE NAĐU I DOBROTVORI: Drugoga dana puta subotičke hodočasnike put je poveo u Ploče gdje su župnik i časne sestre Kćeri milosrđa pripremili ručak, o čemu svjedoče riječi petogodišnje djevojčice: Ljudi ljudski, što su nam sve pripremili! Uz ovakvu ljubav i dobrotu bilo je lakše krenuti u Trpanj na trajekt koji vozi prema odredištu. Koliko je samo uzbuđenja izazvao prvi susret s trajektom, morem...

I vrijeme i priroda bili su kao pravi prijatelji – sve je djeci bilo naklonjeno. Po do-

RODITELJI SLUŠAJU, DJECA »IZ-VODE«: Središnji dio susreta počeo je u subotu u Domu kulture kojemu je prisustvovao i načelnik općine Blato Ive Gavrančić. Pozdravljajući svu djecu i njihove roditelje, odgojiteljice i časne sestre, istaknuo je potrebu njegovanja ovakvih susreta u vrijeme kada globalizacija prijeti obitelji koja je osnovna stanica našega društva, upozoravajući kako je važno vratiti se pravim vrijednostima. U ime roditelja domaćina riječi pozdrava uputila je Katja Mišević. U ime provincijalke Družbe Kćeri milosrđa pozdrav sudionicima uputila je njena zamjenica s. Jasminka Gašparić.

Djeca iz Subotice pokazala su svoju zahvalnost što su lijepo primljeni u Blatu i ove godine prigodnim darovima. I načelniku općine i sestrama Kćeri milosrđa predani su darovi nakon čega su se djeca otišla pripremiti za nastup a za roditelje je predavanje na temu »Euharistija središte obiteljskog života« održao vlč. don Jure Vrdoljak, povjerenik za pastoral mladih u splitskoj nadbiskupiji.

Svoje vrlo zanimljivo i inspirativno predavanje don Jure je završio preporukama koje će mnogima koristiti:

Na programu i bunjevački plesovi

koja je ujedno uvježbala domaće izvođače. U vrlo lijepom raspoloženju svi sudionici su pošli u svetište bl. Marije Petković gdje je don Jure predvodio sv. misu na kojoj su djeca imala najaktivniju ulogu. Pjevanje su izvrsno predvodila djeca iz Blata kojima su se svi rado pridružili.

U poslijepodnevnom programu domaćini su priredili odlazak na Prižbu gdje

Pri povratku za Suboticu upriličen je posjet i Plitvičkim jezerima

su svi iskoristili toplo vrijeme za prvo ovogodišnje kupanje.

U nedjelju je još jednom bila prigoda da svi budu na sv. misi u župnoj crkvi nakon koje je slijedila još svečanija misa na kojoj je bilo krizmanje koje je obavio gost kotorski biskup *Ilija Janjić*. Ostat će svima u

sjećanju svečana procesija predvođena bratovštinom Srca Isusova i limenom glazbom. Posebno dirljiv bio je i susret sa s. majkom *Julijanom Franulović*, prvom nasljednicom bl. Marije Petković.

POVRATAK I ZAHVALA: Zadnji je dan vjerojatno bio najnaporniji ali je i on bio u

znaku velike radosti. Najmlađi su se radovali i vožnji jednim od najvećih trajekata na kojem se lako izgubiti, ali i ponovnom susretu sa s. Ivom u Splitu. U ovom velikom gradu Subotičanima su sestre priredile ručak a nakon kraćeg predaha put je vodio prema Plitvičkim jezerima. Nikakav umor nije mogao spriječiti ni one od tri godine da odu od velikog slapa i da usput osjete mir na putovanju brodićem po jezeru.

Iako je put trajao dugo, u djeci i roditeljima, odgajateljicama sačuvane su uspomene na kojima će dugo biti zahvalni onima koji su im pomogli da to mogu doživjeti. Duhovni vođa puta i osoba koja se najviše brinula oko realizacije ovoga hodočašća bila je sestra Silvana ali i ona je našla dobrotvore kojima svi žele zahvaliti: subotičkoj Općini, Generalnom konzulatu R. Hrvatske u Subotici, *Anici i Marku Vojnić Purčar*, *Lazaru Barakoviću*, *Slavenu Bačiću*, *Ruži Letović* i restoranu »Dukat«, poduzeću »Opel« Subotica i *Tomi Bošnjaku*, sestrama Kćeri milosrđa i potpredsjedniku Skupštine grada Zagreba *Vladimiru Velniću*.

Sve što nije rečeno ipak je sačuvano ponajprije u srcima naše djece i njihovih roditelja koji će svoje doživljaje podijeliti s drugima i svjedočiti kako je lijepo biti u »lijepoj našoj«.

U Međugorju na blagdan Tijelova

Održan susret ministara vanjskih poslova Rumunjske, SiCG i Mađarske

Bojan Pajtić novi predsjedajući Euroregije DKMT

Predsjednik Izvršnog vijeća Vojvodine mr. Bojan Pajtić preuzeo je 28. svibnja ulogu predsjedajućeg Euroregije DKMT, na Skupštini DKMT koja je održana u Segedinu u Mađarskoj. Obraćajući se sudionicima Skupštine, predsjednik Pajtić je istaknuo da su građani Vojvodine i pograničnih mađarskih i rumunjskih županija prirodno i neumitno upućeni jedni na druge, te da su prilikom susreta na tromedi i Srbi i Rumunji i Mađari bili domaćini. On je pritom izrazio uvjerenje da će Vojvodina, kao multietnička i multikulturalna sredina, u kojoj je u službenoj uporabi šest jezika i u kojoj ravnopravno žive Srbi i pripadnici drugih nacionalnih zajednica, opravdati povjerenje koje nam je ukazano preuzimanjem uloge predsjedajućeg Euroregije DKMT, koja obuhvata područje povezano rijekama Dunav, Kriš, Moriš i Tisa, gdje živi šest milijuna stanovnika.

Uz predsjednika Izvršnog vijeća mr. Bojana Pajtića članovi izaslanstva AP Vojvodine bili su još: potpredsjednik Izvršnog vijeća dr. Tihomir Simić, pokrajinski tajnik za znanost i tehnološki razvoj prof. dr. Dragoslav Petrović i tajnik za međunarodnu i regionalnu suradnju Predrag Grgić.

U radu ovog skupa sudjelovali su i ministri vanjskih poslova svih triju zemalja – ministar vanjskih poslova SiCG Vuk Drašković, ministar vanjskih poslova Mađarske dr. Ferenc Somogyi i ministar vanjskih poslova Rumunjske Mihai-Razvan Ungureanu, a njihovo sudjelovanje simbolično je predstavilo podršku razvoju euroregionalne suradnje, koja je od nacionalnog značaja za sve tri zemlje.

To je u svom govoru posebno istakao ministar vanjskih poslova SiCG Vuk Drašković, rekavši da je regionalna suradnja veoma važna, jer bez nje ne bi bilo ni Europske unije, kao što ni Europske unije nema bez njenih regija. Ipak, regionalna suradnja nije zamjena za naše opredjeljenje za što brže uključivanje u Europsku uniju, već suradnja u okviru DKMT može i teba nam pomoći da SiCG što prije uđe u EU rekao je Drašković.

Na skupštini DKMT je usvojen Strateški plan razvoja Euroregije DKMT kojim su predviđeni projekti razvoja malih i sred-

njih poduzeća, kao i zajednički projekti u oblastima ekologije, agrara, a nastaviti će se s unapređivanjem suradnje u oblastima obrazovanja, kulture, znanosti i sporta. Obrazlažući Strateški plan DKMT, mr. Bojan Pajtić je ocijenio da je riječ o izuzetno važnom dokumentu, koji je temeljno i studiozno pripreman, a kojim se stvaraju uvjeti za brži razvoj cijele regije, što će omogućiti otvaranje novih radnih mjesta, veće zapošljavanje i bolji standard

produktivni programi i pokretala proizvodnja. Isto tako uskoro predstoji ostvarivanje zajedničkih razvojnih projekata u oblasti – ma putne privrede, željezničkog prometa i turizma, a već u lipnju započet će projekt osiguravanja pijaće vode za građane Banata. Tijekom rada Skupštine DKMT velika pozornost posvećena je stanju na poplavljenom području u našem i rumunjskom dijelu Banata, te je podvučen značaj suradnje i zajedničkog djelovanja na sprečava-

Vojvodina će opravdati povjerenje koje joj je ukazano: Bojan Pajtić

građana. Tom prilikom je iznijeto kako je Europska unija izdvojila 4,8 milijardi eura za podršku projektima regionalnog razvoja, za koja će i Vojvodina, kao i mađarske i rumunjske županije zajednički se natjecati u okviru DKMT. Predloženo je da se u okviru Euroregije DKMT formiraju službe koje će zajednički djelovati na sprečavanju i otklanjanju šteta od elementarnih nepogoda, a dogovoreno je da se za sredstva namijenjena ostvarivanju tog projekta natječe kod fondova Europske unije.

Predviđeno je također da se u AP Vojvodini i u rumunjskim županijama oforme centri za kontrolu kvalitete hrane, poput slične ustanove koja već djeluje u Čongradu, što je uvjet da naši proizvođači hrane mogu izaći na europsko tržište, a ovaj projekt je vrijedan šest milijuna eura. Također je planirano i stvaranje Inovacijskog centa, da se bolje iskoriste svi znanstveni i stručni potencijali regije, kako bi se stvarali novi

nju i otklanjanju posljedica ovakvih elementarnih nepogoda. Mr. Bojan Pajtić je tom prilikom izrazio zahvalnost na pomoći koja je ugroženom području Banata upućena iz županije Čongrad.

Program okupljanja predstavnika Euroregije DKMT obuhvatio je i svečanost s nazivom »Dan otvorene granice« na tromedi granica triju zemalja kod mjesta Baba Veka, kojom je proslavljena osma godišnjica od ustanovljavanja Euroregije DKMT. Na ovoj svečanosti osim građana i predstavnika DKMT sudjelovali su i ministri vanjskih poslova SiCG, Mađarske i Rumunjske, koji su zajednički ocijenili da ova svečanost simbolički pokazuje, kako granice ovdje više ne razdvajaju, već spajaju ljude. Tom prilikom priređen je i prigodni kulturni program, kao i kros, koji je otvorio predsjednik IV Vojvodine mr. Bojan Pajtić.

(IV)

Skupština Vojvodine raspravljala o poplavama u Banatu

Spaseno sve što se moglo spasti

Skupština Vojvodine je 30. svibnja pozitivno ocijenila dosadašnje angažiranje Izvršnog vijeća na praćenju stanja na području ugroženom poplavama, koordiniranju aktivnosti na obrani od poplave i u provođenju zaštite od poplava koje su prije mjesec i pol dana pogodile srednje-banatske općine. Uz energično protivljenje opozicije, na sjednici pokrajinskog parlamenta podržan je i Akcijski plan sanacije štete nastale od poplava, dok je PIV zadužen da nastavi realizaciju tog plana koji je djelo republičkih i pokrajinskih organa.

Izveštaj o aktivnostima pokrajinskog radnog tijela za koordinaciju aktivnosti na obrani od poplava u srednjem Banatu, koji je zastupnicima predstavio zamjenik predsjednika Republičkog kriznog stožera *Dragoslav Petrović*, izazvao je kritike zastupnika SRS-a i SPS-a. Petrović je ocijenio da je »obrana od poplava na teritoriju naše zemlje do posljednjeg momenta bila uspješna, ali da dolazak voda iza leđa braniteljima od poplava nije mogao spriječiti s obzirom na to da tu ne postoje kapitalni nasipi«, pa je došlo do plavljenja 8.200 hektara oranica u tri općine i 60 posto teritorija mjesta Jaša Tomić i oko 20 posto Međe.

»Obrana je sprovedena uspješno jer je koordinacijom i angažiranjem brojnih pokrajinskih institucija i administracije, žitelja ugroženih područja, mnogih poduzeća, Vojske i Žandarmerije, sedam naseljenih mjesta obranjeno od poplave tako što je održan u funkciji obrambeni nasip u dužini od 43,2 kilometra u koji je ugrađeno 360.000 vreća zemlje i pijeska, a spriječeno je i daljnje proširenje poplavnog vala na više desetina hektara – naveo je Petrović.

On je najavio da će do kraja idućega tjedna biti poznata procjena cjelokupne štete, na čemu radi šesteročlano povjerenstvo i deset ekspertnih ekipa, i naveo da su Akcijskim planom u šest točaka pokrajinski i republički organi obvezani sačiniti konačne planove za trajno zbrinjavanje stanovništva na ugroženim područjima, kao i za provođenje zajedničkog projekta s rumunjskom vladom za trajnu zaštitu pojasa oko Begeja i Tamiša.

Gotovo čitav Petrovićev ekspoze, točku po točku, opovrgla je zastupnica iz Jaše

Tomića *Milena Stupar-Vasić* (SPS), koja je priznala da je i sama ostala bez kuće. Ona je ocijenila da izvještaj »sadrži niz netočnih i kontradiktornih podataka« čiji je cilj »opravdati i ublažiti krajnje neprofesionalno angažiranje s nizom grubih grešaka odgovornih i rukovodećih ljudi iz državnih institucija i općine Sečanj«.

»Nije točno da je tog kriznog dana oko 13 sati dan nalog za evakuaciju žitelja, već je u faksu koji je stigao u stožer bilo navedeno da je »obala Tamiša kod naseljenih mjesta sigurna, da će poprečni nasip sačuvati Jašu Tomić od vode, kao i da će, ukoliko dođe do probijanja nasipa, biti poplavljene samo njive« – navela je za-

stupnica Stupar-Vasić, i od predsjednika PIV-a *Bojana Pajtića* zatražila potvrdu za navode da je tog dana kada je rijeka probila nasip i poplavila mjesto, oko 13 sati dobio čvrsta uvjerenja i garancije od direktora »Vode Vojvodine« *Branislava Rado-novića* da Jaša Tomić neće biti poplavljen.

Za govornicom najčešće prozivan kao najodgovorniji za katastrofu u Jaši, direktor »Voda Vojvodine« uzvratilo je oporbi da stručnjaci iz tog poduzeća »nisu proroci da bi znali gdje će voda probiti nasip«.

»Ne postoji ta struka, niti znanost koja bi to mogla točno predvidjeti« – rekao je Radanović, ponovivši da od 1992. u rekonstrukciju nasipa nije uloženi nijedan dinar, ali da su »Vode Vojvodine« opet uspjele obraniti sve nasipe.

Ukazao je također na to da za evakuaciju stanovništva Jaše nije bilo nadležno njegovo poduzeće već lokalni krizni stožer, koji to nije učinio na vrijeme.

Skupština je utvrdila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o vraćanju utrina i pašnjaka selima na korištenje i uputila ga Republičkoj skupštini na razmatranje. Osim što se predloženim izmjenama zakona kao subjekt vraćanja, namjesto sela, navode mjesne zajednice kao pravno ispravniji termin, predloženim izmjenama omogućava se mjesnim zajednicama i stjecanje odgovarajućih prihoda koji bi se koristili za razvoj sela.

Prihvaćen je i završni račun pokrajinskog proračuna za prošlu godinu. Od projektiranih 15,7 milijardi dinara, na strani prihoda ostvareno je 96 posto od planiranog, dok kod rashoda realizacija iznosi 95 posto.

Shodno ranije donesenoj odluci o zastupnicima na stalnom radu u Skupštini Vojvodine, taj je status dobilo 11 zastupnika. Srazmjerno stranačkoj zastupljenosti, SRS i DS imaju po četiri zastupnika s radnom knjižicom u Banskome dvoru, dok SVM, SPS i Zajedno za Vojvodinu, imaju po jednog stalno uposlenog, baš koliko sljedeće i PSS-u, koji će, pak, svoju kvotu popuniti naknadno. Podsjećanja radi, zbog ograničenih mogućnosti proračuna u tekućoj godini na stalni rad bit će primljeno do deset posto zastupnika, srazmjerno stranačkoj zastupljenosti.

(Dnevnik)

Branislava Belić nova potpredsjednica Skupštine Vojvodine

Zastupnici su pojedinačnim izjašnjavanjem jednoglasno izabrali *dr. Branislavu Belić* za petog potpredsjednika Skupštine Vojvodine. Ona je izabrana kao kandidatkinja zastupničke grupe SPS-a, kojoj i sama pripada, a na osnovu ranijeg međustranačkog dogovora da po jedno potpredsjedničko mjesto pripadne oporbenim strankama. Šef zastupnika SRS-a *Milorad Mirčić* poručio je da ta stranka neće predložiti svog kandidata sve dok se ne ispuni dio dogovora o razmjernoj zastupljenosti stranaka u skupštinskim odborima. Mirčić je naglasio da su radikali najbrojnija oporbena stranka i da im, prema analogiji sa Skupštinom Srbije, pripada i nekoliko čelnih mjesta u odborima

Otvorena ogledna farma puževa kod Žablja

Izvozno orijentirana proizvodnja

Piše: Jasminka Dulić

Nakon dvije godine od formiranja u subotu, 28. svibnja, i simbolično je otvorena »Prva zadruga uzgajivača puževa« i ogledna farma u blizini autoceste Novi Sad – Zrenjanin kod Žablja. Osnivači zadruge imaju ambiciju formirati najveću farmu puževa u ovom dijelu Europe na 27 hektara, koja treba postati i edukativni centar, koji će pomagati ljudima da nauče ovaj posao, rekao je *Boris Bulić*, predsjednik Upravnog odbora, te pozvao sve one koji sebe vide u ovom projektu da im se pridruže.

Na farmi se od početka svibnja planira edukativna nastava na terenu, gdje će budući i sadašnji farmeri moći učiti o uzgaja-

nju puževa u svim fazama biološkog ciklusa, a u tom dijelu projekta im je potporu dala američka fondacija za razvoj ADF. Zadruga trenutno surađuje s približno oko 100 farmi na teritoriju Srbije i Crne Gore, čije proizvode namjerava plasirati na talijansko tržište.

TRŽIŠTE U PORASTU: Govoreći na otvorenju farme prof. dr. *Giovanni Avagnina*, priznati autoritet na polju uzgajanja puževa, kazao je kako je ovo »jedna od

najvećih farmi koja će postati još veća, i primjer je kako ova životinja, koja je dosad bila nepoznata u Srbiji, ima veliku važnost. U zapadnom svijetu«, naveo je Avagnina, »puž je postao u posljednjih pedeset godina gastronomski proizvod, i godišnje se troši oko 550.000 tona. Puževi se na tržištu traže i svježi i prerađeni, budući da je to proizvod koji sadrži veoma malo masti (1,2 posto) i bogat je proteinima.« Profesor Avagnina, koji je i predsjednik in-

Milenko Vasilčić kooperant zadruge

Prava berba nakon tri godine

Milenko Vasilčić iz Novoga Sada jedan je od kooperanata ove zadruge od početka 2004. godine, koji je formirao mini farmu puževa na 20 ari zemljišta, što je najmanja moguća površina da bi uzgoj puževa bio isplativ.

Prigodu smo iskoristili saznati s čime se sve suočavaju oni koji se odlučuju za ovakav posao.

Koji su prvi koraci kada se netko odluči formirati farmu puževa?

»Najprije je potrebno ispitati zemljište, prvenstveno na teške metale, a kasnije i na sve one sastojke koji su minimalno potrebni da bi puževi uspijevali. To je prva faza prije opredjeljenja. To radimo u režiji zadruge. Istini za volju, tu imamo i pogodnost određeno umanjene cijene kod Instituta za ratarstvo i povrtarstvo u Novom Sadu, gdje se vrši ispitivanje. Glede same farme svakako je potrebno osigurati vodu i to u kontinuiranom snabdijevanju, osobito u najgorem periodu kad su vrućine. Da bismo mi uopće nešto postigli, i postigli to brže nego što se u prirodi dešava, voda je osnovni uvjet. Izbušiti zdence ili imati negdje blizu vodu, koju bi ovdje koristili svaki dan, jer oni svaki dan zahtijevaju izuzetnu vlagu, i u tom slučaju se pobuđuju na ishranu i na jedan dirigirani tov, kako bi iz godine u godinu imali planirani prinos koji se može plasirati.

Kolika su sredstva potrebna i jeste li uzeli kredit za osnivanje farme?

Osobno nisam uzeo kredit, kooperiram sa ženim bratom i budući da je to i najmanja farma sad smo u finišu tog investicionog ulaganja, što će izići ukupno oko 5000 eura – kompletno s limovima, mrežama, matičnim jatom, bušenjem zdenca, sustavom za orošavanje i drugim potrebnim elementima. Bilje koje je potrebno za ishranu puževa je certificirano bilje, isključivo tako i možemo raditi da bi imali pravo na izvoz.

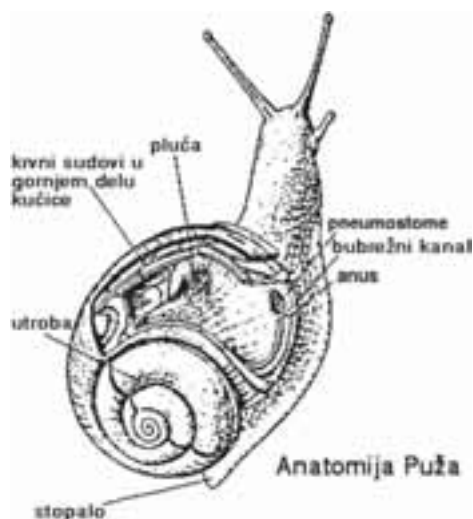
Kada se očekuje povratak investicije?

Berbu još nismo imali. Ovo je sad jedan kompletan ciklus – na jesen se očekuje ta prva berba, za koju je, po mojim informacijama i literaturi, za očekivati da bude oko 60 posto prinosa od onog koji se očekuje u sljedećim godinama. To je zbog raznih stvari, jer nisu svi puževi dospjeli, a kasnije ćemo već imati pristizanje generacija i puni prinos. Plasman je preko Zadruge osiguran, mi imamo Ugovor sa zadrugom, a Zadruga ima ugovor s Talijanima. Cijena se određuje na dan isporuke i to kako bude određena na taj dan, odnosno koja bude važila u Parizu na burzi. Projektirani prinos se kreće oko 1 kg bruto po četvornom metru prostora. Znači na 2000 četvornih metara za očekivati je da isporučimo 2000 kg puževa u punom ciklusu proizvodnje, dok ćemo sada imati vjerojatno oko 60-70 posto od toga.

Investicija bi se približno trebala vratiti u ovoj prvoj godini kad se naplaćuje, možda za nijansu slabije, ali već kasnije trebaju biti bolji prinosi i to s relativno malim ulaganjima, odnosno oko 10 posto.

ternacionalnog društva pužarstva, tvrdi da je ovo tržište u porastu i razvoju osobito stoga što su se svojevremeno puževi sakupljali u prirodi, dok su danas u Europskoj uniji donijeti zakoni kojima se to zabranjuje u cilju zaštite okoliša. Zbog toga se i prave farme kako bi se potražnja za njima zadovoljila.

U Srbiji se poštuje naredba o stavljanju pod kontrolu korištenja i prometa divljih biljnih i životinjskih vrsta (Sl. Glasnik R. Srbije br.17/99), koja omogućava selektivno sakupljanje puževa iz prirode. U budućnosti se očekuje da će se usklađivanjem naših zakona sa zakonima Europske unije u potpunosti zabraniti sakupljanje puževa

iz prirode. Miloš Vukelić iz Zavoda za zaštitu prirode u Beogradu kazao je, kako je cilj farmerske proizvodnje da se postepeno smanjuje sakupljanje puževa iz prirode, a teži se tome da se ono potpuno zabra-

Ogledna farma puževa

ni. Trenutačno je dozvoljena količina puževa koji se mogu sakupiti iz prirode 1.200 tona, od čega se 1.000 tona izvozi, dok je 200 tona namijenjeno farmerima za matična jata. U sakupljanju puževa postoji lovostaj koji traje od 1. lipnja do 31. rujna. Ove godine, kazao je Vukelić, podnijet je zahtjev za formiranje 130 farmi puževa, a očekuje se da ih će biti oko 200, dok ih ukupno na teritoriju Srbije ima 450.

Potreba za puževima s farme je dakle u

stalnom porastu na svjetskom tržištu, a Zadruga garantira otkup i plaćanje puževa po trenutnim tržišnim cijenama na pariškoj burzi. Sve analize zemljišta, puževa i ostalog vrše vodeći nacionalni instituti. Anali-

za zemlje radi se na Znanstvenom institutu za ratarstvo i povrtarstvo, Zavod za zemljišta, agroekologiju i gnojiva, laboratorij u Novom Sadu, gdje se, osim analize zemljišta, dobivaju i preporuke za gnojenje, analizu stanja i predlaganje optimalnih rješenja sa stanovišta zaštite zdravlja puževa. Uzorkovanje i laboratorijsko ispitivanje kvalitete mesa puževa radi Znanstveni institut za veterinarstvo »Novi Sad« ISO 9001. ■

Koliko ima rada na farmi puževa?

Ima dosta rada, ima mnogo više rada nego što se priča u propagandi, a, istini za volju, čak i manje novca nego što se priča u propagandi. Svakodnevno se treba raditi, obilaziti, pratiti, uočavati. Treba se dodavati dopunska hrana, puževi se moraju čuvati, dakle, treba se svakodnevno odlaziti na farmu. Stjecajem okolnosti moja je farma u produžetku ekonomskog dvorišta pa imam manje troškova u tom smislu odlaska-dolaska, praćenja, čuvanja. Farma se nalazi u Sanadu kod Čoke, gdje živi ženin brat s kojima sam zajedno ušao u ovaj posao, tako da je moj udio vikendom, a osim toga tu su i sve informacije do kojih lakše dolazim. Pokraj toga to mi je i veliko zadovoljstvo.

Da li ima tijekom cijele godine posla oko puževa?

Nema tijekom cijele godine posla, oni se zazimljuju – povlače u zimski san. Kad se uradi berba i plasman, obradi se zemljište, jedna polovica terena, a druga se eventualno pokrije takozvanim mehanim pokrivačem ili se okosi preostali biljni materijal i jedno dva, tri mjeseca ste mirni dok se ne probude. U međuvremenu se mora izučavati, planirati, pripremati investiciono i organizaciono.

Što biste nakon dvije godine mogli poručiti onima kojima se namjeravaju baviti ovim poslom?

Najvažnije informacije su da to nije onako jeftino kako se priča u mnogim medijima i kako se »nasladi« na televiziji ponekad, a istovremeno, ovo što sam rekao, da stalno ima rada. Definitivno ima mnogo rada. Na primjer, mora se sustav za orošavanje svaki dan puštati, kontinuirano pratiti i kontrolirati vlaga, kontrolirati

njihovo stanje. Za sada imam tu sreću da nije bilo nekih bolesti, mada oni nisu nekim bolestima naročito izloženi. Ali puževi imaju svojih neprijatelja, to su – glodavci, insekti, ptice. Glodavce i insekte smo zaustavili mjerama za to određenim, a stjecajem okolnosti da je zemljište blizu naselja, nemamo problema posebnih ni s pticama.

Kako ste se odlučili da uđete u ovakvu investiciju?

Najmanje dvadeset godina razmišljam o tome i prva literatura koju sam pročitao je bila u biblioteci »Mala unosna zanimanja«. Kad se pojavila zadruga, stjecajem okolnosti rado sam se za to opredijelio, a rođaci, koji su inače zemljodjerci, su također pročitali jedan tekst u stručnom časopisu »Poljoprivrednik« i zainteresirali su se za taj posao i počeli su me navoditi na taj posao. Naravno, to je mala farmica i sve ovo još uvijek doživljam eksperimentalnim, ali ako to uspije, možemo to lako proširiti. Posjedujemo zemljište, a sada ćemo imati i znanje i lako možemo proširiti proizvodnju na hektar ili dva. Kako sam obaviješten jedan hektar takve proizvodnje već vas čini profesionalcem, odnosno farmerom, dok s 50 – 60 jutara zemlje, baveći se kukuruzom, pšenicom i slično niste ozbiljni poljoprivrednik. Mnogi misle da je to jako prihvaćena grana, međutim, to baš nije tako puno, jer je to za sada oko stotinak hektara – male su površine u pitanju.

Za mene osobno je ovo za sada dopunski trošak, a ako bude sreće, bit će dopunski prihodi. Profesionalno sam uposlen u Ministarstvu obrane, kao načelnik odjela za obranu u Novom Sadu, odnosno Južno-bačkom okrugu.

Temeljem čl. 3. Odluke o raspoređivanju proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine za dotacije etničkim zajednicama, Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine raspisuje

NATJEČAJ

za dodjelu sredstava organizacijama nacionalnih manjina u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini za drugo polugodište 2005. godine

za sufinanciranje redovite djelatnosti, projekata i organiziranja manifestacija, kao i nabave opreme i investicijska ulaganja u drugom polugodištu 2005. godine, i to u iznosu od 1.900.000 dinara za organizacije mađarske nacionalne manjine, za slovačke 500.000 dinara, hrvatske 480.000 dinara, rumunjske 420.000 dinara, rusinske 350.000 dinara, bunjevačke 200.000 dinara, a za organizacije pripadnika ostalih nacionalnih manjina ukupno 1.350.000 dinara.

Prijave na natječaj se podnose u dva primjerka na srpskome jeziku ili na jeziku nacionalne manjine koji je u službenoj uporabi u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, s naznakom za koju namjenu se sredstva traže, u iznosima zaokruženim na tisuće dinara.

Rok za podnošenje prijava je 30. lipnja 2005. godine.

Prijave se podnose osobno, predajom pisarnici pokrajinskih organa uprave u Novom Sadu, u prizemlju zgrade Izvršnog vijeća APV ili se poštom upućuju na adresu: Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine, 21000 Novi Sad, Bulevar Mihajla Pupina 16. Prijave se podnose isključivo na natječajnim tiskanicama, koje se mogu dobiti u Sekretarijatu ili skinuti s internet adrese: www.vojvodina.sr.gov.yu. Uz prijavu se obvezno podnosi i službeni dokaz o otvorenom žiro-računu kod ovlaštene banke.

Na natječaj se mogu prijaviti jedino registrirane pravne osobe – organizacije i udruge nacionalnih manjina sa sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine,

Neće se razmatrati nepravovremene i nepotpune prijave (nepotpisane, s nepopunjenim rubrikama, popunjene grafitnom olovkom i si.), a nedostatak nije odstranjen ni u naknadnom roku, one koje nisu podnesene na odgovarajućoj tiskanici, ili se ne odnose na natječajem predviđene namjene, ili su podnesene od neovlaštenih osoba.

Korisnik se obvezuje da odobrena sredstva uporabi samo za namjene za koje su dodijeljena, a da neutrošena sredstva virmanski vrati proračunu na odgovarajuću poziciju Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine.

Korisnik se obvezuje da o utrošku dodijeljenih sredstava do kraja godine podnese izvješće.

Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine pridržava pravo od podnositelja prijave po potrebi zatražiti dodatnu dokumentaciju i informacije ili izaći na mjesto zbivanja, spojiti više istovjetnih ili sličnih zahtjeva, odnosno za dodjelu sredstava odrediti ispunjenje dodatnih uvjeta.

Rezultati natječaja se objavljuju na internetu. Tajništvo nije obvezno obrazložiti svoje odluke. Protiv ovih diskrecijskih odluka Tajništva ne može se uložiti pravni lijek.

Prijave i priložena dokumentacija se podnositeljima ne vraćaju.

Temeljem čl. 6. Odluke o proračunu AP Vojvodine za 2005. godinu (»SI. list APV« br. 32/04) a u svezi provedbe Odluke o bližemu uređivanju pojedinih pitanja službene uporabe jezika i pisama nacionalnih manjina na teritoriju AP Vojvodine (»SI. list APV« br. 8/2003), Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine raspisuje

NATJEČAJ

za raspodjelu transfernih sredstava općinama u kojima je jezik i pismo nacionalne manjine u službenoj uporabi u 2005. godini

Sredstva u iznosu od 2.500.000,00 dinara koristit će se za sufinanciranje projekata, vezanih za primjenu, statutom općine i grada Novog Sada utvrđene službene uporabe jezika i pisama, a prvenstveno za:

- tiskanje dvojezičnih ili višejezičnih obrazaca koji se koriste u radu upravnih tijela i ili za druge potrebe,
- pripremu odgovarajućih kompjutorskih programa za rad u uvjetima multijezičnosti,
- troškove izrade i postavljanja ploča s nazivom državnih tijela i organizacija, naseljenog mjesta na putnim pravcima, ulica i trgova ispisanih i na jezicima nacionalnih manjina koji su u službenoj uporabi u naseljenom mjestu, općini ili gradu Novom Sadu.

Na natječaj se mogu prijaviti isključivo:

- općine i grad Novi Sad, u kojima je utvrđena službena uporaba jezika i pisama nacionalnih manjina na cijelome teritoriju ili pojedinim naseljenim mjestima, preko službi za opće i upravne poslove,
- službe mjesnih ureda naseljenih mjesta u kojima je utvrđena službena uporaba jezika i pisama ili dijelovima naseljenih mjesta u kojima u većemu broju žive pripadnici nacionalnih manjina,
- javne službe i organizacije koje obnašaju javne ovlasti koje imaju uvjeta i mogućnosti da prihvaćeni posao i realiziraju.

Prijave na natječaj se podnose u dva primjerka na srpskom jeziku ili na jeziku nacionalne manjine koji je u službenoj uporabi u AP Vojvodini s naznakom za koju se namjenu sredstva traže.

Prijave se podnose osobno, predajom pisarnici pokrajinskih organa uprave u Novom Sadu, u prizemlju zgrade Izvršnog vijeća AP Vojvodine ili se upućuju poštom na adresu: Pokrajinsko tajništvo za propise upravu i nacionalne manjine, 21000 Novi Sad, Bulevar Mihajla Pupina 16. Prijave se mogu dostaviti i fax-om na broj: 021 557-040.

Prijave se podnose isključivo na natječajnim obrascima, koji se mogu dobiti u Tajništvu ili skinuti sa internet adrese: www.vojvodina.sr.gov.yu

Neće se uzeti u razmatranje nepravovremene ili nepotpune prijave, a nedostatak nije po upozorenju uklonjen, ili se ne odnose na natječajem predviđene namjene ili su podnesene od neovlašćenih osoba.

Korisnik se obvezuje da odobrena sredstva uporabi samo za namjene za koje su dodijeljena, a neutrošena sredstva virmanski vrati proračunu na odgovarajuću stavku Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine: Korisnik se obvezuje da o utrošku dodijeljenih sredstava podnese izvješće a najkasnije do kraja godine.

Pokrajinsko tajništvo za propise, upravu i nacionalne manjine pridržava pravo podnositelja prijave po potrebi zatražiti dodatnu dokumentaciju, odnosno ispunjenje dodatnih uvjeta ili izađe na lice mjesta. Prijave i priložena dokumentacija se podnositeljima ne vraćaju.

Rezultati natječaja se objavljuju na internetu. Tajništvo nije u obvezi obrazložiti svoje odluke. Na odluku Tajništva ne može se uložiti žalba ili neki drugi pravni lijek.

Pokrajinski tajnik dr. Tamás Korhec

Posjet visokog izaslanstva Republike Mađarske Srbiji i Crnoj Gori

Intenziviranje dijaloga na političkom i gospodarskom planu

Glavne teme razgovora su bile razvoj infrastrukture, intenziviranje gospodarske suradnje te položaj nacionalnih manjina u obje zemlje * Potpisan Sporazum o gospodarskoj suradnji* Koštunica pozvao mađarske gospodarstvenike da investiraju u Srbiju * Otvoren Mađarski dom u Subotici

Piše: Jasminka Dulić

Političko-gospodarsko izaslanstvo Republike Mađarske, koje je predvodio premijer *Ferenc Gyurcsány* boravilo je prošloga tjedna u dvodnevnom službenom posjetu Srbiji i Crnoj Gori. U okviru posjeta premijer Mađarske je vodio razgovore s predsjednikom Srbije *Borisom Tadićem*, premijerom Srbije *Vojislavom Koštunicom*, predsjednikom SiCG *Svetozarom Marovićem* kao i s čelnicima pokrajinske administracije, predsjednikom vojvođanske Skupštine *Bojanom Kostrešom* i predsjednikom IV APV *Bojanom Pajtićem*.

U svim razgovorima isticano je kako Mađarska podržava SiCG u približavanju Europskoj uniji i NATO-u, a glavne teme razgovora su bile razvoj infrastrukture, intenziviranje gospodarske suradnje te položaj nacionalnih manjina u obje zemlje. Drugoga dana posjeta mađarski premijer je posjetio Suboticu gdje je svečano otvoreno sjedište mađarske nacionalne zajednice u Vojvodini - »Mađarski dom«.

BEOGRAD: Poslije potpisivanja »Sporazuma o gospodarskoj suradnji« Koštunica je naveo da je s mađarskim kolegom razgovarao o projektima modernizacije infrastrukture između dviju zemalja kao što su izgradnja prometnica na Koridoru 10 i Koridoru 7, autocesta Budimpešta-Beograd, modernizacija željezničkog prometa, povećavanje obima riječnog prometa Dunavom kao preduvjetima intenziviranja gospodarske suradnje, dok je druga tema o kojoj se razgovaralo bilo poboljšanje položaja nacionalnih manjina u obje zemlje. Gyurcsány je tom prigodom ocijenio da političke tenzije između dviju zemalja ne postoje, da je došlo vrijeme za proširenje obima suradnje između dviju zemalja te da je Mađarska svjesna činjenice da mora više uložiti u razvoj odnosa sa SiCG, s obzirom na to da se ona sada približava kraju svog tranzicijskog perioda kroz koji prolazi gotovo decenij i pol. Osim toga ukazao je na to da je s Koštunicom postigao visoku razinu razumijevanja kada je riječ o položaju manjina u Mađarskoj i Srbiji i istaknuo da je na to pitanje neophodno obratiti pažnju u obje zemlje.

Pokraj premijera i državnog izaslanstva Mađarske u posjetu Beogradu i Novom Sadu bili su i gospodarstvenici koji su u Beogradu sudjelovali na »Biznis forumu srpskih i mađarskih gospodarstvenika« u

Gospodarskoj komori u Beogradu, gdje je premijer Srbije izrazio uvjerenje da će mađarske kompanije naći interes investirati u Srbiju, ali i istaknuo da se robna razmjena između dviju zemalja kreće između 300 i 500 milijuna dolara uz deficit na srpskoj strani, te je izrazio potrebu da se razmjena izbalansira. Koštunica je, osim toga, pozitivno ocijenio inicijativu mađarske strane da Srbiji i Crnoj Gori stavi na raspo-

jinskim vlastima za prošlogodišnji doprinos u suzbijanju incidenata protiv pripadnika mađarske manjine i ukazao na značaj razvoja demokratskog i tolerantnog društva. Mađarska će zato financijski podržati projekt vojvođanske Vlade za jačanje tolerancije među učenicima različite nacionalne pripadnosti. kao i osnivanje Vojvođansko-mađarskog privrednog savjeta i osiguravanje uvjeta za ravnoprav-

U Subotici otvoren Mađarski dom: József Kasza i Ferenc Gyurcsány

laganje kreditna sredstva u određenom iznosu kroz kreditne linije Eksim banke.

NOVI SAD: Nakon službenog posjeta premijera Mađarske Ferenc Gyurcsány, Skupštini i Izvršnom vijeću Vojvodine predsjednik vojvođanske Skupštine *Bojan Kostreš* je iznio kako je predsjednika Vlade Mađarske upoznao s naporima pokrajinske administracije da se približi Europskoj uniji i s ciljevima koje je na tom putu pred sebe postavila. Prvo među tim nastojanjima je zalaganje za vraćanje autonomije Vojvodini u novom Ustavu Srbije, drugo je očuvanje i unapređivanje Vojvodine kao multietničke i multilingvalne sredine, a kao treći cilj Kostreš je naznačio borbu za ekonomske uvjete koji Vojvodini mogu osigurati razvoj i otvaraju prostor za dolazak europskog kapitala.

Premijer Gyurcsány se zahvalio pokra-

van udio mađarskih investitora u gospodarskim tijekovima u Vojvodini.

Vojvođanski premijer Bojan Pajtić je posjet mađarskog premijera Novom Sadu, ocijenio kao veoma uspješan te je iskazao posebno zadovoljstvo zbog konkretnih razgovora o unapređivanju ekonomske suradnje Mađarske i Vojvodine.

Istoga dana u Skupštini AP Vojvodine održana je Investiciona konferencija »Novi investicioni ciklusi«, na kojoj su sudjelovali gospodarstvenici iz Srbije i Mađarske kao i predstavnici državnih institucija, gospodarskih komora i vojvođanskih općina. Pokrajinski tajnik za gospodarstvo *Jovan Vujičić* obavijestio je javnost kako je uspjeh konferencije nadmašio očekivanja, pogotovo zbog kvalitete prezentiranih projekata. Zaključeno je kako postoji potreba za osnivanjem Gospodarskog savjeta Re-

publike Mađarske i SiCG, odnosno Vojvodine, te je predloženo organiziranje specijaliziranih konferencija za područje poljoprivrede, što se smatra značajnim zbog oživljavanja vojvođanskog sela, gdje postoje neiskorišteni resursi. Istaknuta je mogućnost ulaganja u vojvođansko gospodarstvo, udio mađarskih gospodarstvenika u procesu privatizacije kod nas, kao i osnivanje zajedničkih poduzeća i povećanje robne razmjene.

SUBOTICA: U posjetu Subotici premijer Mađarske je s predsjednikom Saveza vojvođanskih Mađara Józsefom Kaszom presjekao vrpce i time svečano predao na korištenje »Mađarski dom«. Premijer je tom prigodom istaknuo kako postoji nešto važnije od činjenica da je objekt podignut

sredstvima mađarske države, »a to je volja zajednice da ostane zajedno i tako sačuva mađarski nacionalni identitet na ovom prostoru«. Čelnik najjače stranke vojvođanskih Mađara *József Kasza*, obraćajući se nazočnima u Ulici Age Mamužića, zahvalio je premijeru i državljanima Mađarske što su pomogli izgradnju budućeg sjedišta vojvođanskih Mađara. On je od premijera Mađarske zatražio da, kao što je otvorio Dom, učini sve da za ovdašnje Mađare otvori i granice njihove matične domovine. Nakon razgledanja novozgrađenog objekta i razgovora iza zatvorenih vrata, na konferenciji za novinare je predsjednik SVM-a *József Kasza* izjavio, da se incidenti upereni protiv vojvođanskih Mađara i dalje događaju ali u drukčijem

obliku, te je istaknuo kako traže »da se o pitanju međunacionalnih incidenata u Vojvodini ponovno raspravlja u Europskom parlamentu«. Upitan kako ocjenjuje aktivnosti državnih organa Srbije na sprečavanju takvih događaja mađarski premijer Gyurcsány je odgovorio da se učestalost i težina incidenata, kojima su Mađari u Vojvodini izloženi, smanjuje i da je kriza zabilježena prošle jeseni prevladana te da je kod premijera Srbije i predsjednika SiCG »vidio odlučnost da se zaštite prava nacionalnih manjina i spremnost da se gradi demokratska država«.

Osim »Mađarskog doma« premijer je predao na uporabu i takozvani elektronički punkt u Srednjoj školi »Dezső Kosztolányi«.

V I J E S T I

Generalni plan grada do kraja godine?

Generalni plan grada trebao bi biti završen do kraja godine, izjavio je na brifingu gradonačelnik *Géza Kucsera* najavivši još jedan krug javne rasprave po mjesnim zajednicama. Gradonačelnik je na insistiranje novinara objasnio da je do odlaganja došlo zbog donošenja novih urbanističkih propisa koji su uvjetovali promjene u već gotovom generalnom planu grada. Za to vrijeme, kako je primijećeno na brifingu, sporna gradnja višekatnica po gradu se nastavlja. Kucsera je odgovorio da će takva gradnja biti zaustavljena. Dovođenje i objavljivanje Generalnog plana smatra prioritetom i novi gradski arhitekt *Zsombor Szabó*, koji se prvi put u tom svojstvu obratio javnosti. On je ukazao na još jedan gradski problem, a to je promjena režima prometa. Među pitanjima postavljenim čelnim ljudima grada bilo i jedno koje se odnosi na izgradnju splava na Paličkom jezeru, ispred Vile Lujze. Gradonačelnik je odgovorio kako o tome nema informaciju, ta kako takav objekt nije podignut uz suglasnost općinskih službi. Također, negativan odgovor novinari su dobili i na pitanje o privođenju skupine mladića koji su u petak ispred Muzičke škole prosvjedovali protiv gostovanja mađarskog premijera u Subotici. Ta je neinformiranost gradonačelnika otvorila pitanje suradnje općine i policije. Kucsera je tim povodom rekao da je suradnja korektna, ali da od policije očekuje veću ažurnost u informiranju javnosti o svojim aktivnostima.

Obilježeno desetljeće rada Caritas

Katolička humanitarna organizacija Caritas, u svečanoj je dvorani Gradske knjižnice 27. svibnja obilježila desetljeće rada. Tijekom 10 godina rada, ljudima u potrebi na teritoriju Bačke stigla je pomoć vrijedna 2,8 milijuna eura.

»Svečano obilježavanje Caritasova rada javna je zahvala onima koji su nesebično pomogli«, naveo je direktor Caritas Subotičke biskupije vlč. *István Dobai*. Javna zahvala upućena je donatorima, prije svega organizacijama Caritas Švicarske, Linza, Gorice, Rumunjske, nizozemskom Caritasu, kao i brojnim pojedincima, te lokalnoj samoupravi i socijalnim, te zdravstvenim ustanovama. U prošlosti sva se pažnja posvećivala urgentnim programima, podsjetio je direktor Caritas SiCG beogradski nadbiskup *msgr. Stanislav Hočevar*.

»Urgentni programi u posljednje vrijeme bili su zbog poplava i tsunamija. Sve to je izazivalo naš Caritas za djelotvorni rad, a osobito u subotičkoj biskupiji. Poruka ovoga dana je da trebamo činiti sve da među svim ljudima raste svijest odgovornosti i solidarnosti«, rekao je Hočevar i dodao da se želi razvijati mreža so-

lidarnosti, kao i mreža volontera spremnih biti u službi potrebnima. Dvije trećine pomoći koja je stigla u Bačku ostvarena je u vidu urgentne pomoći: pošiljke osnovnih namirnica, obiteljskih paketa, štednjaka, ogrjevnog drveta i dr. Rad Caritas ostvaren je i u kućnoj njezi te radu Caritasova kluba. Dalji rad Caritas planira se u radu s ovisnicima, ali će ostati nazočne i urgentne akcije. Nedavno su to bile akcije pomoći područjima ugroženim tsunamijem u Aziji te poplavljenom području Banata.

Simpozij o strategijskom menadžmentu

»Poslovni procesi, učenje i razvoj u kontekstu strategijskog menadžmenta«, bila je tema ovogodišnjeg 10. međunarodnog znanstvenog simpozija, koji je prošloga tjedna organizirao Ekonomski fakultet. Skup je okupio oko 100 sudionika, profesora i stručnjaka sa srodnih fakulteta iz zemlje i inozemstva. Govoreći o ciljevima simpozija te primjenljivosti pripremljenih radova u praksi, dekan Ekonomskog fakulteta i predsjednik programskog odbora *Pere Tumbas* istaknuo je kako se gospodarstvo još nije prepoznalo u projektu.

»Ovi su radovi visoko teorijski i još su daleko od prakse«, naveo je dekan. »Projekt okupljanja stručnjaka oko najaktualnijih tema iz područja strategijskog menadžmenta započet je prije deset godina. U tom razdoblju očuvan je međunarodni karakter simpozija, no mogućnosti za unapređenje stručne suradnje nisu do kraja iskorištene«, zaključuje dekan. Tijekom dva dana trajanja simpozija na Paliću predstavljeno je preko 100 radova.

Završen je Omladinski kamp tolerancije

Trudimo se nadvladati vlastite predrasude

* Inteligentan čovjek ne može se identificirati s predrasudama * Ova zemlja mora načiniti još mnogo koraka kako bi postigla zadovoljavajuću razinu poštivanja manjina. * Subotica može biti primjer provođenja europskih normi * Nastavak kampa sljedeće godine u Segedinu

Piše: Olga Perušić

Na Paliću se od 25. do 28. svibnja održavao »Omladinski kamp tolerancije«, kao rezultat Deklaracije potpisane u veljači, gdje su se predstavnici Narodne skupštine Republike Srbije i Parlamenta Republike Mađarske dogovorili o ostvarivanju zajedničkog »Programa tolerancije«. Osnovni cilj ove suradnje je postizanje dinamičnijeg parlamentarnog dijaloga i stvaranje mehanizma koji će omogućiti da politički i socijalni aspekti pozitivno utječu na razvoj odnosa između dviju nacija. Ovim kampom želi se upoznati omladina većinske nacije sa srpskom i mađarskom nacionalnom zajednicom koja živi u dvije zemlje.

SVEČANO OTVARANJE: »Omladinski kamp tolerancije« otvorio je predsjednik Narodne skupštine Republike Srbije *Predrag Marković* koji je istaknuo kako je jednogodišnja suradnja čelnika dviju zemalja lako urodila dogovorom da se otpočne program tolerancije i ovaj kamp je tek početak. Predsjednica Parlamenta Republike Mađarske, *Katalin Szili* nije krila zadovoljstvo da smo 20. stoljeće ostavili iza sebe, kao jedan period gdje je i mađarski i srpski narod imao teške povijesne trenutke, a evidentno je kako ovi događaji nisu nestali iz naših duša bez traga. Na političarima je odgovornost za sudbinu naših naroda na putu prema europskim integracijama, pa moramo sve učiniti, kako bi naši narodi živjeli u suživotu duhom tolerancije i bez straha. Kao preduvjet Katalin Szili je navela dobro poznavanje i poštivanje kulture, povijesti i vrijednosti koje jedan narod nosi u sebi. Obraćajući se mladima Katalin Szili željela je ukazati, kako upravo oni trebaju promovirati suživot naroda, te im je i sama pomogla, definirajući najbitnije pojmove: »Tolerancija podrazumijeva čovjeka dobre volje koji sa strpljenjem podnosi mišljenje koje je u suprotnosti s drugim mišljenjima, u cilju nadilaženja osobnih predrasuda ili pak prihvaćanje drugačijeg sustava vrijednosti, religiju i tradiciju. Predrasuda je emocionalni stav u kojem osuđivanje o nečemu prethodi iskustvu i inteligentan čovjek ne može se identificirati ni s kakvim predrasudama«.

Kamp je otvoren riječima: »Vidimo se sljedeće godine u Segedinu«. Nazočnima se obratio i guverner Narodne banke Srbije *Radovan Jelašić* koji je sa sudionicima kampa podijelio svoje iskustvo življenja u multietničkoj zajednici.

BROJNI GOSTI: Rad omladinskog

kampa osmišljen je kombiniranjem nekoliko tehnika učenja. U prijedpodnevnim satima mladi su imali prigodu čuti izlaganja istaknutih ličnosti iz javnog života, koji žive i rade u multietničkim sredinama, stručnjake iz oblasti međuetničke tolerancije, kao i poslanike parlamenta Srbije, Mađarske i Europske unije. Već prvi dan mladi su mogli poslušati predavanje i razgovarati o problemima s predsjednikom Izvršnog vijeća Vojvodine *Bojanom Pajićem* i s predsjednicom Odbora za europske integracije Narodne skupštine Re-

publike Srbije *Ksenijom Milivojević*. A ostali gosti su bili: predstavnici Parlamenta Republike Mađarske i Europskog parlamenta – *Karoly Herenyi, József Gécz, Csaba Tajádi, Zsolt Becsej*, a predstavnici Narodne skupštine Republike Srbije, predsjednica Odbora za inozemne poslove *Gordana Čomić*, te narodni zastupnici *Ištvan Ispanović, Snežana Lakićević-Stojačić, Nadica Momirov, Ljiljana Nestorović* i *Ištvan Takač*.

SUDIONICI: Od ukupno 50 sudionika kampa, 40 srednjoškolaca je iz SiCG, uglavnom članovi đačkih parlamenata iz Vojvodine i južne Srbije, te mladi iz nacionalnih savjeta mađarske nacionalne zajednice, dok je 10-ero mladih došlo iz Mađarske. Predsjednik udruge usmjerene mađarskim učenicima i studentima iz Vojvodine (VaMaDiSz) *Zoltan Salata*, izrazio je zadovoljstvo uspjehom ovog kampa, jer djeluje pozitivno s obzirom kako su tu bili prisutni mladi iz različitih sredina i različitih nacionalnosti. Po njegovim riječima omladina ima šansu razvijati toleranciju jer mi živimo i radimo zajedno s drugim nacionalnostima i dobar smo primjer kako hoćemo i možemo djelovati zajedno. »Na razini države neki prvi koraci su dobro otpočeli, ja se ne osjećam ugroženim ovdje,

poštujem druge nacionalnosti, ali isto tako smatram kako ova zemlja mora činiti još mnogo koraka kako bi postigla zadovoljavajuću razinu poštivanja manjina. Nacionalnost ne smije biti prepreka kako u prijateljstvu, u poslu, tako ni u drugima sferama života, jer trebamo razmišljati kao Vojvođani, a ponašati se kao ljudi«.

Predstavница đačkog parlamenta iz Srijemskih Karlovaca *Jasenska Dragojlović*, rekla je kako su se njena očekivanja, što se tiče organiziranja kampa, ispunila i drago joj je što su svi sudionici veoma zainteresirani za rad. Naša sugovornica nema loša iskustva u vezi s tolerantnošću, jer u životu prihvaća razlike i podržava različitost. O razini tolerancije u Kikindi razgovarali smo s *Marijom Kovacki*, također predstavnicom đačkog parlamenta, te smo saznali kako je Kikinda tolerantan grad, nema puno diskriminacije, što ne znači da je nema uopće. Motiv mlada-lackog aktivizma je želja da se nešto promijeni u vezi poštivanja prava učenika i potreba mladih. »Došla sam na ovaj kamp tolerancije jer me je zanimalo položaj mladih u Mađarskoj i mađarske nacionalne manjine u našoj zemlji, s obzirom da u Kikindi po statistici postoji 13 posto Mađara«.

objašnjava Marija i poručuje: »Treba biti tolerantan bez obzira na sve razlike koje postoje jer svi smo mi jednaki ispod sunca, a predrasude i stereotipi koji su prisutni samo koče našu državu da napreduje«.

POSJET GRADSKOJ KUĆI: Predsjednik Općine Subotica *Géza Kucsera* primio je u subotu, 28. svibnja, mlade sudionike kampa, kako bi im pokazao povijest Subotice na vitražima Velike vijećnice subotičke Gradske kuće. Poslije upoznavanja mladih s poviješću Subotice i s njenim znamenitostima gradonačelnik je istaknuo kako Subotica može biti primjer provođenja europskih normi i izrazio je nadu, da će Subotici biti vraćen status grada što prije. O tolerantnosti u školama pričala je članica Općinskog vijeća Subotice zadužena za obrazovanje *Edit Molnár Pintér*, a nazočnima se obratio i član Općinskog vijeća zadužen za socijalnu skrb *Aleksandar Kerekeš*. Podijelivši sa sudionicima svoja pozitivna iskustva o življenju u multietničkoj zajednici, s obzirom da potječe iz mješovitog braka, objasnio je kako u Subotici postoji i tolerantnost prema ljudima s posebnim potrebama, te starijim građanima.

Dani polja pivarskog ječma u Novoj Gradiški

Nedostajuća peta kultura na vidiku

»Mislim da bi 'Slavonija slad' i kompanija 'Bortmald' imali svoje mjesto i na našem tržištu«, kaže diplomirani agronom Petar Kuntić

Hoće li pivarski ječam biti ona nedostajuća peta kultura na poljima Bačke i Srijema, ili će to mjesto zauzeti uljana repica ili pak neka treća kultura? Odgovor na ovo pitanje pokušali su na Danima polja pivarskog ječma u Novoj Gradiški, u Hrvatskoj, dobiti stručnjaci agronomi *Petar Kuntić* i *Mirko Ostrogonac*, ujedno i resorni dužnosnici Općine Subotica.

Dani polja pivarskog ječma u Novoj Gradiški održani su ovoga tjedna, u organizaciji poznate tvrtke »Slavonija slad«, koju je prije nekoliko godina kupila belgijska kompanija »Bortmald«. Na pokusnom polju, kao i na prezentaciji najnovijih dostignuća u oblasti proizvodnje pivarskog ječma okupilo se oko 150 stručnjaka i proizvođača iz regije.

»Na ovom pokusnom polju u Novoj Gradiški prikazane su nam sve vodeće europske sorte pivarskog ječma za proizvodnju slada. Mislim da bi 'Slavonija slad' i kompanija 'Bortmald' imali mjesta i na našem tržištu, jer mi još uvijek tragamo za petom kulturom na našim poljima u Bačkoj, tj. u Vojvodini. Hoće li to biti uljana repica ili pivarski ječam, ovisi o uvjetima, ali mislim da je velika šansa da to bude upravo proizvodnja pivarskog ječma,

Obilazak pokusnog polja: Mirko Ostrogonac i Petar Kuntić

društva i direktor udruge »Hrvatsko sjeme«, nekadašnji zamjenik ministra poljoprivrede Republike Hrvatske.

»Uvijek smo surađivali s kolegama iz Vojvodine, sve sorte koje su bile registrirane u Hrvatskoj bile su priznate i u Srbiji, kao što su i sorte registrirane u Novom

ne s ove ili one strane Dunava. Mislim da je to glupo, jer se to prije ili poslije mora nekako organizirati. Zna se da je Hrvatska nešto jača od Srbije sa sortama soje i uljane repice, a s druge strane Srbija ima fantastičan suncokret i glupost je sada uvoziti suncokret iz Amerike, ako imamo bolji suncokret u susjedstvu.«

Problem je, međutim, kaže Čorić, u nedovoljnoj agilnosti proizvođača i trgovaca, pogotovo u Vojvodini.

»Ne bih rekao da su oni agilni. Mislim da bi upravo trgovci trebali ići u promidžbu svojih sorata u Hrvatskoj, odnosno Srbiji, a ne da to rade selekcioneri, kao što je sada slučaj.«

Direktor trgovačke kuće »Granit« iz Mađarske *Zsolt Marias* također bi želio započeti poslove s proizvođačima i trgovcima u Srbiji:

»Mi se bavimo originacijom mađarske robe za izvoz na europska tržišta. Nije prvi puta da smo ovdje u Novoj Gradiški i mislim da su ovakve prezentacije iznimno korisna stvar prije svega za poljoprivrednike, kako bi se upoznali s novim tehnologijama u proizvodnji pivarskog ječma. Naš interes za Srbiju uvijek postoji. Interes privlači interes, znači mora postojati obostrani interes da bi se nešto napravilo.

Trenutačno nemamo nikakvih konkretnih poslova sa Srbijom, premda bismo željeli da se neki poslovi ostvare.«

Z. P.

Drago Čorić

Zsolt Marias

pogotovu zbog našeg višegodišnjeg poznanstva s čelnicima 'Slavonija slada', kaže Petar Kuntić, zamjenik gradonačelnika Subotice i u Općinskom vijeću zadužen za agrar.

Među prisutnima bio je i *Drago Čorić*, predsjednik Hrvatskog agronomskog

Sadu bile prisutne u Hrvatskoj. Prije ili kasnije mi ćemo morati početi ozbiljno surađivati, jer s jedne strane u Vojvodini postoje dobre sorte i hibridi, upravo kao što one postoje i u Hrvatskoj. Nelogično je da zbog onoga što se dogodilo devedesetih, pojedine sorte budu praktički izbrisa-

Folklorna smotra nacionalnih manjina i hrvatske dijaspare

Predstavljanje tradicijske kulture

STARI JANKOVCI – U Starim Jankovcima, općini Vukovarsko-srijemske županije, smještenim 10 kilometara jugoistočno od Vinkovaca održana je 28. svibnja 2005. godine V. smotra folklor nacionalnih manjina Republike Hrvatske i hrvatske dijaspare. Tradicijsku kulturu nacionalnih manjina predstavilo je više udruga iz Vukovarsko-srijemske i Brodsko-posavske županije, mađarska kulturna udruga »Pel Monostor« iz Belog Manastira, Mađonsko kulturno društvo istarske županije »Kočo Racin« iz Pule. Židovsku nacionalnu manjinu je predstavio Klezmer sastav »Jewsters« židovske općine Zagreb koji njeguje tradicionalnu plesnu glazbu klezmer Židova Istočne Europe začinjenu jazzom i rock ritmom s elementima folklor zemalja u kojima su živjeli. KUD »Izvor« Žabljak – Usora nastupilo je s tradicijskim običajima, pjesmom, glazbom i izvornim narodnim nošnjama usorskog kraja iz BiH. Gradišćanski dio Republike Mađarske predstavilo je HKD »Čakavci« iz mjesta Hrvatski Židan koje njeguje tradicijsku kulturu i svoj hrvatski gradišćanski jezik.

Predstavljanje folklornog i tamburaškog odjela HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora sa spletom pjesama i bunjevačkih plesova Sombora i okolice bilo je veoma uspješno i zapaženo što potvrđuje nagovješteni poziv na sudjelovanje na manifestaciju »Vinkovačke jeseni« ove godine.

Zoran Čota

Iz Srijema u Mariju Bistricu

Pohod nacionalnom svetištu

Oko 270 hodočasnika iz Srijema pohodilo je 28. svibnja Mariju Bistricu. Svetu misu u crkvi Bl. Alojzija Stepinca, na otvorenom, predvodio je pomoćni biskup đakovački i srijemski i generalni vikar za Srijem mons. Đuro Gašparović, a koncelebrirali su nazočni svećenici-hodočasnici iz Srijema, Županje, Šibenika i Istre.

U pozdravnom govoru bistrički župnik vlč. Zlatko Koren prenio je osobite pozdrave zagrebačkog nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića. srijemskim hodočascima. U homiliji, biskup Gašparović usporedio je Evu i Mariju, ženu po kojoj je došlo zlo i ženu po kojoj je došlo spasenje. U zbrci suvremenog svijeta, Marija je uzor postojanosti i vjernosti Bogu, puta koji vodi u život. Na svršetku mise, župnik Koren je biskupu Gašparoviću i svim svećenicima poklonio po jednu veliku svijeću s likom Majke Božje Bistričke kao uspomenu iz nacionalnog

svetišta i znak povezanosti srijemskih župa i biskupije s ovim svetištem. Biskup Gašparović je, uz zahvalu svima, istaknuo nakanu da ovo hodočašće Vikarijata srijemskog postane tradicionalno, te da posljednja subota u svibnju svake godine bude dan hodočašća iz Srijema u Mariju Bistricu. Po svršetku mise, Udruga protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata organizirala je osvježenje za srijemske hodočasnike.

Nakon pohoda nacionalnom svetištu u Mariji Bistrici, hodočasnici iz Srijema su se uputili u Zagreb, gdje su pohodili zagrebačku prvostolnicu i grob bl. Alojzija Stepinca, te potom imali priliku prošetati glavnim gradom Hrvatske i sresti se s rodbinom i prijateljima koji su se odselili iz Srijema tijekom ratnih zbivanja devedesetih godina. Unatoč napornom putu i velikoj vrućini, svi su se vratili u Srijem radosni i ispunjenog srca.

Dinko Kalmar

Smotra pučkog crkvenog pjevanja

Marijo svibnja kraljice

TOPOLJE – Društvo prijatelja baranjskih starina »Ižip« iz Topolja prošle je nedjelje organiziralo 4. smotru crkvenog pučkog pjevanja pod nazivom »Marijo svibnja kraljice« na kojoj je sudjelovalo više od 200 sudionika iz 13 župa ili kulturno-umjetničkih društava iz Draža, Batine, Gajića, Baranjskog Petrovog sela, Vinkovaca, Semeljaca, Babine Grede, Šljivoševaca, Slobodnice, te Zavičajna udruga Gibarčana i gosti iz Bačkog Monoštora iz Vojvodine i Duskoka iz Mađarske.

Preljepa manifestacija koja njeguje i promiče crkveno pučko pjevanje i instituciju crkvene počimalje, a bilo ih je ovdje dvadesetak, čiji je glas došao do izražaja, zahvaljujući odličnoj akustici barokne Crkve sv. Petra koja datira s početka 18. stoljeća i nekada je bila župna crkva za sva okolna baranjska naselja. Prema propozicijama, pjevačke su se skupine smjenjivale svakih desetak minuta, nakon dvije otpjevane pjesme, uglavnom marijanske, jer svibanj je oduvijek posvećen Djevici Mariji, a mnoštvo vjernika i ljubitelja ovakvog pjevanja i ovakvog okupljanja odista je uživalo puna dva sata. Pa i poslije, kada su se sudionici u novosagrađenoj sportskoj dvorani osnovne škole u Topolju družili do kasno u noć, a šokačka se pjesma orila prostranom baranjskom ravnicom.

LJEPOTA VJERE: »U nastojanju da sačuvamo od zaborava, potičemo i populariziramo pučko crkveno pjevanje i damo značaj crkvenim počimaljama, prije 4 godine organizirali smo ovu manifestaciju zajedno s našim Društvom, s našim Ižipovcima«, kaže *Josip Kolesarić*, župnik u Topolju i Duboševici. »U našoj župnoj crkvi, koja datira s početka 18. stoljeća i koju je dao sagraditi još *Eugen Savojski* u čast pobjede nad Turcima, nastupilo je danas 13 skupina, s pretežitom marijanskim pjesmama, što nije ni čudo, jer svibanj je mjesec Blažene Djevice Marije i još uvijek su u tijeku svibanjske pobožnosti. Ova je smotra pokazala svu ljepotu katoličke vjere, jer vidjeli ste, u različitim krajevima od Baranje i Slavonije do Posavine, do Srijema, Bačke i Mađarske, svagdje se časti naša nebeska majka. Riječi znaju biti različite, pa i izričaj, ali svagdje je ta ljubav prema majci Božjoj ista, svagdje je naša vjera ista i ja sam odista zadovoljan, naprosto oduševljen.«

»I ja sam oduševljen«, tvrdi *Damir*

Gibarčanke u Topolju

Doležal, predsjednik organizacijskoga odbora smotre, »i svake je godine sve bolje i bolje, tako da vjerujem da će ova naša smotra prerasti u tradicijsku manifestaciju crkvenog pučkog pjevanja. Ove smo godine imali najviše sudionika do sada, imali smo čak 13 skupina i primjetno je da su si dali truda da to uvijek budu, što je posebice primjetno na kraju, kada su svi zajedno zapjevali 'Marijo svibnja kraljice' i 'Zdravo djevo', i evo, moram vam priznati, ja sam se naježio od ugođe. Međutim, i sam taj prostor naše barokne Crkve sv. Petra, koji je doista jedinstven i po svom lokalitetu i po svojoj akustičnosti, naprosto zaslužuje jednu ovakvu smotru.

ŠOKAČKA ETNO-ZBIRKA: »Počeli smo, kada smo se vratili u Baranju, brinuti o jednoj etno-zbirci, obiteljskoj kući sa svim potrepštinama za svakidašnju, mnoštvom predmeta i još više tekstila, šokačkih odjevnih predmeta, bake *Mande Kovačev* iz Topolja koja je također s nama i koja je dobar duh našega Društva. Uz njenu podršku i njenih suvremenika i smo najprije postavili izložbu etnografskog blaga, a sada činimo napore da sve to zaokružimo, tako da ćemo imati autentičnu baranjsku šokačku obiteljsku kuću sa svim šokačkim potrepštinama. I ovu kuću pokrivenu trskom, što ovdje vidite, koja je nažalost, podlijegala opakoj zimi i zubu vremena, stara je obiteljska kuća Kovačevih, koju su poslije pretvorili u

ostavu za alatke i staju za stoku, također želimo sačuvati. Sve to radimo u suradnji s Muzejom Slavonije u Osijeku i Zavodom za zaštitu spomenika, restauratorskim odjelom u Osijeku« kaže *Doležal*.

U mnoštvu sudionika smotre primijetio sam i *Jelku Mihaljev*, učiteljicu u mirovini iz Draža i zaštitni znak baranjskih starina i baranjske tradicije te je pitam za dojmove. »Ovo je nezaboravno, predivno, sve je doista krasno i čak ne bih mogla izdvojiti neku grupu ili skupinu, jednostavno svi su bili odlični. Prije svega, rekla bih da je odlična ideja, da je naišla na podršku kako u Topolju, tako i u cijeloj Baranji, pa i šire, jer danas ovdje imamo skupina i od Slavonskoga Broda do Gibarca u Srijemu i do Monoštora u Bačkoj i gostiju i susjedne Mađarske. Pohvalila bih i odabir pjesama što je zasluga svake skupine ponaosob, i sve su pjesme divno zvučale, a danas sam čula i divnih starih marijanskih pjesama koje već dugo nigdje nisam čula. Marijanske su pjesme priča za sebe, jer oduvijek plijene našu pozornost, oduvijek oduševljavaju naše ljude, jer se u njima zaziva Marija da se založi kod Gospodina, da moli milost Božju za domovinu, za zdravlje, za ljubav, za ljetinu i urod, za sve nas. Oduševljena sam doista, sve je bilo prekrasno, od lijepih pjesama do naše crkve, jer to je ne tako davno bila crkva svih naših Baranjaca.«

Slavko Žebić

Sjećanje na Brašančevo u Gibarcu

Procesija više nema

OSIJEK – Ove su godine blagdani nešto učestaliji u svibnju, rano je bio Uskrs, pa su rano i Spasovo, Duhovi, Trojstvo i Tijelovo, sve se nešto skupilo oko gibaračkog kurbaja, 16. svibnja, spomendana sv. Ivana Nepomuka.

Zašto spominjem Nepomuka i Gibarac, jer me i ovaj blagdan odmah asocira na Gibarac, ali kod nas smo govorili Brašančevo, a procesija je išla kroz cijelo selo, i zaustavljala se kod lijepo uređenih sjenica, koje smo kod nas zvali sivnice.

BLAGDAN TIJELOVA: No najprije, pitamo vlč. *Ivicu Jurića*, župnika župe Preslavnog imena Marijina u Osijeku, što je blagdan Tijelova danas. »I danas i uvijek, ovo je blagdan kada častimo Isusa Krista, ali je on na neki način odijeljen od temelja euharistije, kada je Isus govorio učenicima svojim, ovo je tijelo moje, uzmite i jedite od njega svi, ovo je krv moja, koja će se prolići za sve vas. Danas naglašavao prisustvo Isusa Krista u životu našem svagdanjem. On je prisutan u svetoj misi, prisutan je u euharistiji, on je utjelovljen u svetoj hostiji koja trajno boravi u našoj crkvi i mi katolici volimo vjerovati u njegovu prisutnost.

Danas katolička crkva i njezini vjernici izlaze na ulice svojih gradova i sela, nose Isusa Krista u presvetom oltarskom sakramentu. Koji je smisao i što želimo izraziti time? Upravo to, da je Isus prisutan svagdje i na svakom mjestu, u svim porama našega života i rada. Mi katolički vjernici, vjernici smo i po danu i po noći, 24 sata na dan, i na njivi i u poduzeću, u tvorničkoj hali i na stranačkoj svečanosti, na igranci, na pecanju i na nogometu. Ako znamo da se prema posljednjem popisu stanovništva u nas 80 – 90 posto našeg hrvatskog življa izjasnilo kao katolici, baš zato danas izlazimo na ulice i trgove i želimo reći svima, Isus je danas s nama, Isus je u našoj ulici, Isus je na našem trgu, Isus je u svakoj našoj kući, on želi i ovoga dana biti s našom obitelji, on poručuje da želi učiniti nas braćom, učiniti nas ljudima. Zbog toga je Isus i postao čovjekom za dobrobit celokupnoga čovječanstva. »Tako govori vlč. Jurić, a evo kako se ovoga blagdana sjećaju Gibarčani.

U GIBARCU NA BRAŠANČEVO: *Stajka Martinović*, *Bajivina*, rodila se, odrasla i ostarila u Gibarcu, a danas je s obitelji u Čepinu. »Sjećam se kad sam bila mlada, kada sam još bila djevojčica, pa i poslije kada sam bila djevojka, u Gibarcu je na

Oltar Crkve svetog Ivana Nepomuka u Gibarcu

Brašančevo uvijek išla procesija kroz selo. Dođemo na misu, a gospodin kaže da ćemo danas izaći na ulicu i proći šorovima gibaračkim, pa je onda lijepo pridrio o blagdanu Tijelova, a već od oltara se formira procesija. Momci, lijepo odjeveni, nose nebo, a uz njih idemo mi djevojke u narodnim nošnjama, naprijed ide netko i nosi križ, pa poslije idu djeca također u narodnim nošnjama, pa mi, pa onda velečasni i ministranti. Iza idu djevojke što pjevaju, pa onda snaše, pa bake i na kraju muški. Tada je u Gibarcu župnik bio vlč. *Antun Cvrković*.

»Mi smo u Gibarcu pravili sivnice, negdje su to zvali sjenice ili slično, a kod nas sivnice. Momci bi nasjekli bagremovih motki te napravili provizornu prostoriju, a mi djevojke i snaše, okitili bi to šlinganim ponjavama, trpeznicima i obojčicama, našim lijepim šokačkim peškirimima i uredili to kako smo najbolje znali, i prosto smo se takmičili čija će sivnica biti ljepša. Pravili smo 4 sivnice, kod Krstine na Vidakovom šoru, kod Ike Filinog, u Pešti, kod Maršićevi i na glavnom šoru, kod baka Živke Žebićeve ili kod Bajivinih. Sjećam se, bilo je jako lijepo, svi smo pjevali marijanske pjesme i molili Blaženu djevicu Mariju da se zauzme za nas« kaže ona.

»Poslije, kada su komunisti zabranili da se ide kroz selo, pa i da idemo u crkvu, mi smo ipak išli«, sjeća se *Manda Žebić Mitrova*. »Mi smo za Brašančevo i dalje

pravili sivnice, ali u porti, na sve četiri strane naše župne Crkve sv. Ivana Nepomuka. Procesija je i dalje išla na Brašančevo, ali ne kroz šorove, već okolo crkve i dok je još bio vlč. *Cvrković*, i poslije kada je došao vlč. *Toma Takač*, pa i poslije kada je u Gibarcu bio vlč. *Mirko Novak*. A koliko se sjećam, poslije nismo pravili sivnice, niti je išla procesija, a već 90-tih se osjećalo neko zlo u zraku. Inače, ranije su procesije češće išle kroz selo. Na blagdan sv. Marka kod nas je bila posveta žita i išlo se u dio atara gdje je žito, jer u Gibarcu se nekada znalo, dio atara je za žito, dio je za kukuruz, a treći je dio za ugarnice, i to su svi u selu poštivali. Išla je procesija i za Pavlovo, kada je u Gibarcu bio zavritni dan, kada se također išlo kroz selo i u planinu sve do Mitrovog križa, išlo se kroz selo i za Srce Isusovo, i za Brašančevo, kako je već rečeno« kaže Manda.

U Gibarcu sam bio nekoliko dana prije Brašančeva, uoči Trojstva. Ne spremaju su za pravljenje sivnica, a nema niti djevojaka i snaša koje bi te sivnice uredile. Vlč. *Berislav Petrović* se spremao da obilježi blagdan Presvetog Trojstva u Kukujevcima, istina ima ministrante i u župnoj Crkvi Srca Isusovog u Šidu, ima ih i u Gibarcu, ali procesije nema, niti kroz selo, niti okolo crkve.

Slavko Žebić

Piše: vlč. dr.
Andrija Kopilović

Logika srca

Uz blagdan Srca Isusova

Onaj
Gospodar koji
je vidio cjelinu,
vidi i to što je
zapravo za nas
bolje. Stoga
nam često u
najnježnijem
milosrđu
»prekriži«
logiku uma i
ponudi nam
»logiku srca«.

Pravednost spada u takozvane stožerne kreposti. Naime, bez pravednosti ne može postojati pravedno društvo, sretan čovjek, bolji svijet. U temelju svih odnosa mora postojati pravednost. Ona je Božanska vrlina jer je Bog sama pravednost. Međutim, Bog nam se objavio i kao »Agape«, to jest Ljubav. Radi toga što je naša ljudska narav padom ranjena, nismo sposobni više uspostaviti svijet pravde i pravednosti svojim snagama. Dapače, svijet pravde i pravednosti ovdje na zemlji će i za biblijskoga pisca biti samo nada, da ne kažem utopija. Isus Krist je donio jednu novu logiku gdje je spojio pravednost s ljubavlju do te mjere da je njegov nastup, nauk i primjer nama postala poruka, a to je: Milosrđe.

BITI POTREBAN: Dok sam razmišljao u blizini današnjeg blagdana – Srca Isusova – našao sam jednu priču koja mi se čini vrlo snažna porukom za sve nas: U nekom divnom vrtu raslo je bambusovo drvo. Gospodar ga je volio više od ostalih stabala. Godinu za godinom bambusovo drvo je postajalo sve ljepše i veće. Znalo je da ga gospodar voli i bilo je sretno. Jednog dana gospodar se približi voljenom drvu i reče: »Dragi moj, potreban si mi!« Drvo osjeti da je došlo njegovo vrijeme i spremno odgovori: »Gospodaru, spreman sam. Učini sa mnom što želiš.« »Morat ću te sasjeci« – čuo se usporeni gospodarev glas. »Sasjeci mene? Ali ja sam najljepše drvo u tvojem vrtu? Uzmi me, ali me nemoj sasjeci...« molilo je uplašeno drvo. »Dragi moj« – prihvatiti opet gospodar – »ako te ne sasijechem, ne mogu te uzeti.« Drvo lagano prignu svoju bogatu krošnju i šapne: »Gospodaru, ako me ne možeš uzeti, a da me ne sasijechiš,

učini kako želiš.« »Dragi moj« – nastavi gospodar – »moram te ne samo sasjeci nego ti odsjeci grane i lišće...« »Gospodaru moj« – reče bambusovo drvo uništi moju ljepotu, ali mi ne diraj lišće i grane.« »Ne mogu te uzeti ako mi ne daš da te obrežem...« »Onda reži, gospodaru« – drščući dometnu drvo. »Moj dragi, moram još nešto učiniti. Moram te presjeci na dva jednaka dijela i iščupati tvoje srce. Bez toga te ne mogu uzeti.« »Bambusovo drvo zadrhta i smrtno uplašeno izusti: »Učini, gospodaru, kako je najbolje.« I tako je gospodar sasjekao voljeno drvo, obrezao mu grane i lišće, rasjekao na dvoje i iščupao srce. Zatim je odnio do vrela, blizu livada koje su trpjele od suše. Nježno poveže vrelo s onim dijelom drva koje je bio posjekao i vodu usmjeri prema osušenoj livadi. Svježa i bistra voda počne protjecati rasječenom polovicom bambusova drveta i natopi presahlu travu. Uskoro gospodar zasije rižu i žetva je bila obilata. Dok je bilo divno stablo, bambusovo je drvo samoza dovoljno uživalo u sebi, a rasječeno i iznakaženo postalo je kanal preko kojega su oplodena mnoga polja. Mi to zovemo »trpljenje«, a Gospodin: »Potreban si mi!« Kao što je to bezimni pisac izrazio u ovoj potresnoj ispovijesti: »Zamolio sam Boga snagu da osvajam i Gospodin me učini slabim, da naučim ponizno slušati. Zamolio sam da mi pomogne činiti velike stvari i Gospodin mi posla bolest, da učinim bolje stvari. Zamolio sam bogatstvo da budem sretan i dano mi je siromaštvo, da budem mudar. Zamolio sam sve da uživam život i dobio sam život da mogu sve uživati. Nisam dobio ništa od onoga što zatražih ali sam dobio sve što sam očekivao. Od svih ljudi mene je

Bog najviše obdario. »Toliko o priči. Iza nje se krije jedna posve nova logika. Logika srca. Hvalevrijedna je razumna i razumljiva logika uma. Ali ona nas vodi zaključcima, željama i planovima koji često puta obezvrjeđuju naše mogućnosti i sposobnosti.

STAVITI SRCE NA RASPOLAGANJE: Onaj Gospodar koji je vidio cjelinu, vidi i to što je zapravo za nas bolje. Stoga nam često u najnježnijem milosrđu »prekriži« logiku uma i ponudi nam »logiku srca«. Mi se bunimo, boli nas. Ali onda kada vidimo da smo samo logikom srca postali korisni drugima, osjećamo koliko smo više i veći ljudi. Naš svijet je pun bogatih, mudrih i moćnih. Ali je siromašan dobrotom. Civilizacija ljubavi, koja je u naše vrijeme jedina nada, dovodi nas do razmišljanja o tome koliko smo stvarno ljudi spremni pomoći drugom i uz cijenu da nam to bude potrebno »davanje srca«. Jednom je jedan, Nazarećanin, dopustio da mu se za nas probode srce, pa je postao Glava novog čovječanstva. Staviti srce na raspolaganje onom koji ga bolje poznaje od nas znači, kao u ovoj priči, pomoći i biti na pomoći. Samo, kako sačuvati srce mladim? Poznati pisac Phil Bosmans kaže: »Srce će nam ostati mlado dokle god budemo voljeli život, onaj kakav nam se svaki dan nudi, život sa svojim dobrim i lošim stranama. Srce će nam ostati mlado dokle god budemo voljeli ljude i dok im budemo pružali sve ono što smo sami možda propustili. Tko stari s mladim srcem, taj će znati s tihom radosti prihvaćati mnoge sitne ali i velike tegobe starih dana. Taj će znati kako je na ovoj zemlji sve »kratko« i »maleno« i imat će nadu u »vječni život«. Eto nam program logike srca! ■

Piše: Alojzije Stantić

Od zemunice do salaša – (VIII. dio)

Veći šorovi u subatičkom ataru

Usamljen salaš

U okolici Subatice bili su poznati krajovi i šorovi: Kobin i Trumin kraj izmed Male Baje i Čikeri-je; na Šebešiću: Štrocin kraj, Ivkovićev šor; u Gornjem i Dolnjem Tavankutu poznati su krajevi: Budanov, Marinkićev, Zlatan, Vukovićev, Kurvanski, Rakićev kraj; u Čikeriji veliki šor, u Gorenjem Verušiću prema Hrvatskom Majuru Pletkosićev, Franciskovićev šor; Rajčićevi salaši, Vojnić Hajdukov šor; u Maloj Bosni: Kujundžićev i Matkovićev šor; u Đurđinu: duž dolova su najpoznatiji šorovi: Dragachin (Stantićev), Horvatski – Zivalov, Orčićev, Prčićev, Dulićev, Stantićev, Milodanovićev, Ivković-Ivandećev, Mukićev; u Vanteleku (Pavlovcu): Čovićev, Tumbas Loketićev; na Gornjem Verušiću prema Načvinu Vojnić Purčarov, Stipićevo šor; nuz Čantavriski put Kujundžićevi salaši; na Klisi-Verušiću Stipićevo salaši; na Bikovu Malagurski šor; iza Radanovačke šume prema velikom atu koji se proteže u tromedi: Mórhalom – Ásothalom – Hajdukovo bili su poznati Tumbasovi salaši. Po ovim šorovima i krajevima ljudi su upućivali jedni druge po približnom mistu ko je otkaleg.

Nuz šorove u subatičkom ataru je bilo i nekoliko rata (malo naselje): Jožino (Kobino) Selo u Vanteleku; šebešićka Mala Baja; đurđinska Mala Pešta; Kucura blizu Male Bosne i sl. koji su bili na važnijim putovima, al se nisu razvili ko sela. Te rate su bile dalje od sela, a kad su salašari tudan išli u varoš na hetiju el kakim drugim povodom, u većim ratama misto zadržavanja su njim bili tamo rad mijane, dućan kolonijalnom robom, a digdi i rad kovača i krupa-

ra, ono šta je ljudima u to vrime tribalo na kratkim usputnim zadržavanjima.

USAMLJEN SALAŠ: Nuz ušorene bilo je i usamljeni salaša, di su komšije bile daleko jedan od drugog, katkad i po nekoliko duži. Baš ko i ušoreni salaši i usamljen salaš je imo i pridnosti i mane.

U obaško napravljenim, atarskim salašima, je pridnost što salašar nikom ne smeta nit njemu kogod smeta, a mana je što je rad pomoći el bilo čeg drugog moro ić do najbližeg komšije. U usamljene salaše su više tiskali dotiranice i lopovi, a najviše bečari, pa je na tim salašima bilo teže se obraniti od nji. Na ritko napravljene salaše su posicivali i iz nji krali: konjokradice, lopovi pileža i koječeg drugog, dotiranice su krali sitne stvari, »sve šta njim je došlo pod ruku«. Kadgod su na take salaše rado tiskali (napadali) i bečari, koji su ji pljačkali. Obaški salaši su trpili dosta štete i od lisica, kobaca i švraka, koje su iz nji za dana vaćale pilež koji se moto oko ograde, a med njima su najviše stradale morkače koje su se ranile kojekakim bubama u litini dalje od ograde salaša.

Zimi se ne mogu toliko komšijat jel uveće na salaš moradu pazit više čeljadi, makar jedan stasit muškarac.

SALAŠIĆ: Siromašniji zemljodilci, lancosi pa i oni koji su oma posli udomljenja počeli obaško živit, na desetak el malko više lanaca zemlje, najpre su napravili sa-

lašić. To je nastamba s jednim krovom i pod njim jednom sobom, kućom (odaja iz koje se ulaziti u sobu) i iz nje pododžakom (ognjište s proširenim odžakom), i kujnom u prigrađenom dilu ambetuša. Kujna je nuz šporelj, astal sa stocovima, kredencom imala i drvenice (drven krevet), u nju se ulazilo iz ambetuša, a sa strane je imala jednu el dvi pendžere kroz koje se vidi na put i u avliju. Iz kuće salašića se ide u pododžak iz njeg na na livo u čeljadsku sobu koju su okrenili na zaod (zapad). Nuz pododžak salašić ima i staju, zajedno košaru i volaricu, za jednog-dva konja el jednu-dvi krave.

Isprid staje je ketrenac za ranu i piću (kabastu stošnu hranu) za nekoliko dana. Čardak (koš za kuruz) i ispod njeg svinjačić i kokošinjac su obaško napravili, al tako da njim bude prid okom. Za sersam (alat) i sermaj (strojevi i oprema) su napravili obaško naslam (obaško šupa pokrivena slamom) el šupu nuz zid duvara (stražnjeg zida).

Salašić je obično napravljen na gredi, el su nasuli zemlju di će ga napraviti, sve oda je su ravni sa zemljom, a vrata su s malim pragom.

Vrimenom kad su se čeljad u salašiću otukla, kupila el talovala još zemlje, staju su priopravili u čistu (svećanu) sobu s ulazom iz kuće. Za sve više živine obaško su nabili košaru (staja samo za konje) i volaricu (staja samo za marvu /goveda/) s ketrencima i šupom iza duvara staje.

Naspram gospodarske moći gazda prija neg je napušto zemunicu nabio je najpreg salašić el salaš u kojeg će se smistiti. Da je tako bilo pokazali su nam toliko saćuvani zemunica koje su očevici opisali još i u početku XX. vika, a nike od nji zapuštene viđane su i u drugoj polovici prošlog vika. Salašić su pravili siromašniji zemljodilci do sridine XX. vika, kad se počo naglo minjat salašarski život, kad su salašae sve više napuštala čeljad i namistila se u kakoj varoškoj firmi el zvaniji.

Priča o Hrvatima – 19. stoljće (50.)

Hrvati u vrijeme Napoleonovih ratova

Odlukama mira u Campo Formiju Napoleon je područja nekadašnje Mletačke Republike prepustio Habsburgovcima (1797.) * Nekoliko godina kasnije (1805.)

Napoleon je porazio habsburšku vojsku i zavladao Istrom i Dalmacijom

Piše: Zdenko Samaržija

Dok je *Napoleonova* vojska zaposjedala Istru i Dalmaciju, u Boku Kotorsku uplovili su Rusi. Francuska se vojska stoga uputila prema jugu Jadrana. Na putu prema Boki Kotorskoj morala je prijeći preko područja suverene i neutralne Dubrovačke Republike. Zatražili su od dubrovačkog Senata da im dopusti odmor u gradu te slobodan i miran prijelaz preko teritorija Republike. Senat je to odobrio, ali Francuzi nisu poštovali dogovor, već su u svibnju 1806. godine ušli u grad i okupirali ga. Time je dokinuta višestoljetna samostalnost Dubrovačke Republike. Francuska je vojska nakon toga zauzela i Boku Kotorsku.

Godine 1809. Napoleon je ponovno porazio habsburšku vojsku. Novim mirom područje njegove vlasti se proširilo na Vojnu krajinu i Bansku Hrvatsku južno od Save, te na slovenske zemlje južno od Save. Novostečena područja te Istra i Dalmacija nazvani su Ilirskim pokrajinama.

REFORME U ISTRI I DALMACIJI: U prvoj fazi Napoleonove vladavine u hrvatskim zemljama, koja je trajala od 1805. do 1809. godine, sjedište je Napoleonove vlasti za Dalmaciju bilo u

Zadru, a Istra je bila organizirana kao posebna teritorijana jedinica sa sjedištem u Kopru. Napoleon je vojnu vlast u Dalmaciji povjerio *Augustu Marmontu*, visokom francuskom časniku, a civilnu je upravu povjerio *Vicku Dandolu*. Dandolo je uveo jednakost pred sudom i ukinuo torturu u sudskim procesima. Ukinute su i staleške povlastice i uvedena opća poreska obveza.

RAZVOJ GOSPODARSTVA: Otvarane su osnovne škole s hrvatskim nastavnim jezikom, a na hrvatskom se jeziku odvijala i nastava u stručnim i višim školama koje su otvarane u gradovima. Pokrenute su i dvojezične hrvatsko-talijanske novine »I'll Regio Dalmata – Kraglski Dalmatin«.

Potican je i razvoj hrvatskoga jezika. Godine 1806. tiskan je rječnik ilirskoga jezika *Rječosložje*, autora *Joakima Stullija*, a 1808. godine tiskana je gramatika *Francesca Appendinija*.

Francuska je vlast poticala i razvoj gospodarstva. Potican je uzgoj ovaca i sadnja maslina, u Dalmaciju su doneseni krumpir i dud. Isušivane su močvare, kopani bunari, a pokušalo se regulirati i

korita rijeka. Izgrađeno je nekoliko cesta, koje su prometno povezale veća naselja. Otvarane su manufakturne radionice i tvornice, no istarsko i dalmatinsko tržište za njihove proizvode nije pokazalo interes. ■

Ugljena ima, kopača nema

»U Dalmaciji ima gline, a nema ni lončarstva ni ciglana; ima silikata, a nema staklarstva; (...) ima lijepoga mramora, no nitko ga ne umije obrađivati; ima kamenog ugljena, a nitko ne pomišlja kopati rovove; ima željezne rudače koju nitko ne iskorištava. Ima obilje kože, a nema kožarnica, ne iskorištava se drozga od maslina iz koje bi se mogao izraditi sapun; krpe izvoze umjesto da iz njih izrađuju papir, kao i loj, umjesto da prave svijeće.«

Gradenje cesta

Ceste su u Dalmaciji građene nevjerojatnom brzinom – cesta od Knina do Splita dovršena je za 6 tjedana – Napoleonova je vlast zatekla u Dalmaciji 281,6 kilometra cesta, a ostavila u njoj 579,6 kilometara cesta (austrijska će vlast od 1814. do 1918. godine izgraditi samo 436,2 kilometara cesta).

U Dalmaciji su otvorene tvornice sapuna i papira, a bilo je pokušaja da se otvore i tvornice tekstila; Dandolo je poticao otvaranje kovačnica, pilana i mlinova, no seljaci se nisu otrgnuli od tradicionalnoga načina življenja – sami su proizvodili sve što im je bilo potrebno za prehranu, odijevanje i stanovanje.

Dandolo je navijestio rat kozama. One, naime, brste mladice i tako uništavaju nasade. Kako bi potaknuo ovčarstvo pa time i povećao količinu stajnjaka, Dandolo je sa svoga imanja dopremio stotinjak merino ovaca, no Dalmatinci su ostali vjerni kozama. Pastiri su izvježbali koze da se na fičuk – zvižduk – razbježe, a kada bi se lugari udaljili, pastiri bi drugačije zviždali i stado bi se okupilo.

Od 1801. do 1809. godine u Trogiru je bio otvoren studij filozofije, prava i medicine. Godine 1801. u Zadru je otvoren licej na kojem se podučavala agronomija, botanika, medicina, pravo i prirodopis. Godine 1810. licej je uređen kao srednja škola u rangu fakulteta s pravom podjeljivanja akademskih naslova: liječnika, kirurga, ljekarnika, inženjera, arhitekta, mjernika, pravnika i teologa. Škola je ukinuta već 1811. godine.

Samostalna izložba Cile Bajić u Subotici

Slike sjećanja na djetinjstvo i mladost

Slike Cile Bajić su prepoznatljive, pretežno ruralni ambijent – salaš, njiva, žetva i drugi seosko – salašarski motivi, motivi veoma česti na platnima ovdašnjih slikara, ali ima i dosta motiva mrtve prirode, kao i poneki iskorak prema portretu, koji od slikara zahtijeva izuzetno oko i ruku

U vestibulu Gradske kuće u ponedjeljak 23. svibnja otvorena je izložba slika Cile Bajić pred mnogobrojnim auditorijem, njenim prijateljima, znancima i poštovateljima. Ovo je njezina dvadeseta, može se reći, jubilara samostalna izložba. Izloženo je pedesetak radova ove samouke slikarke koja se slikanjem počela baviti relativno kasno.

Slavica Lakičević je kao moderator izložbe govorila o životnom opredjeljenju i sklonosti Cile Bajić prema očuvanju narodne baštine Hrvata -Bunjevaca. Dujo Runje, predsjednik HNV-a i predsjednik HAD-a otvorio je izložbu toplim i nadahnutih govorom, a prisutne gledatelje svojim pjesmama zabavila je Lidija Horvat.

U svom radnom vijeku kao diplomirani defektolog Visoke defektološke škole u Zagrebu imala je daleko ozbiljnijih preokupacija kao pedagoginja, a kasnije i kao ravnateljica škole u Subotici, nego da se bavi ili svoje itekako kratko slobodno vrijeme posveti svom hobiu – slikanju.

Slike Cile Bajić su prepoznatljive, pretežno ruralni ambijent – salaš, njiva, žetva i drugi seosko – salašarski motivi, motivi veoma česti na platnima ovdašnjih slikara, ali ima i dosta motiva mrtve prirode, kao i poneki iskorak prema portretu, koji od slikara zahtijeva izuzetno oko i ruku. Slike su joj najčešće smeđeg i zelenog kolorita u realističnom tonu koji gledatelju dočarava želju da podigne njenu bundevu u ruke i da provjeri koliko je teška. Do sada je naslikala preko 700 slika koje se nalaze rasute svugdje –

Primjeren trag u likovnom stvaralaštvu Subotice: Cila Bajić

od Beograda, Zagreba, Novog Sada pa i inozemstva, što je ipak želja slikara da mu se djela nalaze kod što više ljudi i da se dive inspiracijama iz ove naše teške i crne bačke zemlje. Svojim slikama udahnuje svoju želju, sjećanje na djetinjstvo, mladost, nastojanje da sve to otrgne od zaborava.

Sa svojih preko osamdeset grupnih izložbi i ovih navedenih dvadeset samostalnih izložbi, ostavila je primjeren trag u likovnom stvaralaštvu Subotice. Treba napomenuti da je mnogo puta svoje radove poklanjala u dobrovoljne i humanitarne svrhe.

Ljudevit Vujković L.

Gostovanje HKPD »Matija Gubec« u Velikoj

Hrvatsko kulturno prosvjetno društvo »Matija Gubec« iz Tavankuta gostovalo je 28. i 29. svibnja na Smotri folkloru u Velikoj kod Požege. HKPD »Matija Gubec« predstavio je ovom prigodom kako folklornu tako i gastronomsku baštinu bunjevačkih Hrvata.

Na poziv organizatora ove manifestacije *Stanka Raguža* »Matija Gubec« se odaziva na ovu smotru već tradicionalno, niz godina unazad. Uspostavljena je tim prigodama suradnja kako s lokalnim društvima, samom Općinom Velika tako i s društvima drugih regija. Tu se osobito može istaknuti već razvijena suradnja s društvima iz Aladinića (Bosna i Hercegovina), Raše iz Istre te Klokotića iz Rumunjske. Razmjena dosadašnjih iskustava i razgovor o budućim planovima rada vezenim uz međusobnu suradnju bile su teme kojih su se predstavnici ovih društava dotaknuli. Dosadašnja pozitivna iskustva govore u prilog tomu da će se i u budućnosti naći način kako bi se suradnja nastavila.

LJ. V.

»Collegium Musicum Catholicum« nastupio u Virovitici

Usklopu prve »Smotre pjevačkih zborova« koju je organizirala Hrvatska franjevačka provincija svetog Ćirila i Metoda, održane u Virovitici u nedjelju 29. svibnja, pokraj 15 zborova iz Hrvatske nastupio je i subotički zbor »Collegium Musicum Catholicum« na čelu s dirigentom *Miroslavom Stantićem*. Smotra je održana u čast 725. obljetnice prvog spomena franjevac i 75. godina prvog spomena Zbora Svete Cecilije u Virovitici.

Ogrestin 'Tu' na međunarodnom festivalu filmskih pobjednika

Višestruko međunarodno nagrađivan film redatelja i scenarista *Zrinka Ogreste* »Tu«, sudjelovat će na prestižnom Međunarodnom festivalu filmskih asocijacija, koji će se od 7. do 12. lipnja održati u talijanskom Reggio Calabria. Festival organizira međunarodna filmska udruga The International Federation of Film Societies (IFFS), koja je osnovana 1947. na festivalu u Cannesu, a okuplja 50-tak nacionalnih filmskih udruga s ciljem promocije, edukacije i popularizacije filma.

IFFS je poznat po tome što na 21 filmskom festivalu u svijetu dodjeljuje vlastitu nagradu »Don Quijote« za najbolji film festiva-

la. Riječ je o najprestižnijim svjetskim festivalima, kao što su festivali u Berlinu, Karlovym Varyma ili Locarnu. Ogrestin film »Tu«, koji je uz ostalo i laureat prošlogodišnjeg festivala u Karlovym Varyma, nagradu »Don Quijote« je osvojio na nedavnom Međunarodnom filmskom festivalu u Tetouanu u Maroku, najvećem afričkom filmskom festivalu. Time je i priskrbio pozivnicu za službeni program IFFS-ovog »Festivala festivalskih pobjednika« u Italiji gdje će mu pripasti čast da zatvori ovaj festival.

Humanitarni koncert u Staroj Pazovi

HKPD »Tomislav« iz Golubinaca u subotu 4. lipnja u kazališnoj dvorani u Staroj Pazovi organizira humanitarni koncert. Početak koncerta je u 20 sati, a osim HKPD »Tomislav« u programu će nastupiti i članovi HKPD »Mladost« iz Domajevaca (BiH), HKPD »Stjepan Radić« iz Novog Slankamena i KUD »Branko Radičević« iz Stare Pazove.

Izložba dječjih radova

Izložba pod nazivom »Zavičajna galerija dr. Vinko Perčić viđena dječjim okom« otvorena je u srijedu 1. lipnja u istoimenoj subotičkoj galeriji. Ovo je druga u nizu predviđenih izložbi iste tematike, kojima bi se tijekom dužeg perioda prikazala ostvarenja mladih inspirirana ostavštinom poznatog subotičkog donatora, a uz sudjelovanje stvaratelja različitih profila čiji je rad posvećen djeci i mladima. Likovne radove ovoga puta izložili su učenici OŠ »Sveti Sava« pod rukovodstvom *Suzane Donoslović* i učenici OŠ »Petőfi Brigád« iz Bačkih Vinograda, koje vodi nastavnica *Laura Peic Sagmajster*. Posjet izložbi je moguć do 10. lipnja, osim ponedjeljkom, i to radnim danima od 10 do 13 sati, a izvan navedenih termina najavom na telefon 024/555-128.

Hrvatski autori na »Sterijinom pozorju«

U okviru 50. jubilarnog »Sterijinog pozorja« koje se od 26. svibnja do 4. lipnja održava u Novom Sadu, u okviru programa »Krugovi« u nedjelju 29. svibnja nastupilo je Hrvatsko narodno kazalište Ivana pl. Zajca iz Rijeke s predstavom »Jazz« redatelja *Ivice Buljana* koja je rađena po istoimenom dramskom tekstu *Filipa Šovagovića*. Također u utorak 31. svibnja u okviru istog programa prikazan je film »Svjedoci« *Vinka Brešana*.

I u Bajmoku »Ždribac zlatne grive«

Dramska sekcija OŠ »Matija Gubec iz Tavankuta sudjelovala je 26. svibnja na 38. Smotri dramskih igara u Bajmoku koju organiziraju Kulturno prosvjetna zajednica Općine Subotica i KUD »Jedinstvo-Egység« iz Bajmoka. Učenici su se predstavili odigravši bajku *Balinta Vujkova* »Ždribac zlatne grive«. Izvedbu ove predstave pomogao je *Rajko Ljubić* koji ju je prilagodio za ovu glumačku skupinu.

Promocija DVD izdanja »Bez svlačka mraka«

U petak 27. svibnja u organizaciji Hrvatskog akademskog društva iz Subotice održana je promocija DVD izdanja recitala »Bez svlačka mraka« autora *Tomislava Žigmanova* i *Hervoja Tikvickog*. Nakon projekcije snimke ovog događaja snimljenog početkom ožujka u dvorištu HKC »Bunjevačko kolo«, o njegovom značaju govorili su predsjednik HAD-a, *Dužo Runje*, lingvistica iz Zagreba *mr. Sanja Vulić*, te glumac *Vlatko Dulić*, kao jedan od sudionika ovog recitala.

Koncert članova folklornih i tamburaških odjela HKC »Bunjevačko kolo« i OKUD »Mladost«

Kolo igra svaki mu se divi,

Marin Jaramazović: Vrijeme da se naprave pomaci u folkloru *

Veliki glazbeno-scenski spektakl održao se 29. svibnja u Dvorani sportova u Subotici. Ovaj projekt rodio se prije godinu i pol dana, a na ideju su došli mladi umjetnici i veliki zaljubljenici u folklor *Marin Jaramazović* i *Davor Dulić*. Hrvatski kulturni centar »Bunjevačko kolo« i Omladinsko kulturno-umjetničko društvo »Mladost«, tj. njihovi folklorni odjeli, realizirali su ono što su njihovi umjetnički voditelji osmislili.

BOGAT REPERTOAR: Na programu se našlo dvanaest koreografija. Početnu i završnu točku izvela su oba folkloru zajedno. Upaljene svijeće, svi mladi obučeni u narodnu nošnju, paljenje baklje i glas *Kristine Kovačić* najavili su »Iskre života«, prvu glazbenu točku. Scenu i organizaciju ove točke priredio je *Davor Dulić*.

Nakon toga je uslijedio raznovrstan kolorit pjesme i plesa. Tu su bili plesovi i pjesme zapadne Hercegovine, bačke šokačke igre, Szátmári táncok, Dubrovačka poskočica, makedonski motivi, vlaške igre, plesovi i pjesme Baranje, Dračevka, tri srpske igre, bunjevačko Mo-mačko kolo i Crničko oro.

Organizatori nisu imali na umu da koncert dobije jugonostalgičarski karakter. Željeli su da se prikažu i otplešu dobre i atraktivne koreografije.

Posljednja točka nosila je naziv »Modern Time«. Pitali smo idejnog tvorca ove točke *Marina Jaramazovića* je li ova posljednja točka nadigravanje plesača, retrospektiva cijelog programa, nedostatak vremena da se mladi obuku u nošnju, ili predstavlja novi pomak u folkloru. Jaramazović nam je kazao da se radi o ovom posljednjem, ističući kako je vrijeme da se

iz Subotice

u njem naša mladost živi

Davor Dulić: Mladi nisu plesali za svoje navijače, nego za sve prisutne

naprave pomaci u folkloru. Svi su plesači obukli civilno odijelo, malo se nadigravali, a na kraju, ne samo otplesali bunjevačko kolo, nego uz dance ritam najavili sam kraj programa, a time i nove iskorake u folkloru.

SVI SUDIONICI SU POBJEDNICI:

Davor Dulić je kazao da su mladi iz folklornog odjela HKC »Bunjevačko kolo« s radošću prihvatili ovo tako reći »natjecanje« plesača. Glazbeno scenski spektakl sa sigurnošću je usporedio sa sportskim natjecanjima. On smatra da je dobro da se mladi natječu jer ih taj natjecateljski duh tjera da rade i vježbaju više, da se nadigravaju. »Jedina razlika sportskog natjecanja i ovoga koncerta je ta, da su na kraju svi sudionici bili pobjednici. Podjeljenost se osjetila među navijačima, ali plesači su bili pravi profesionalci i umjetnici. Oni nisu plesali za svoje navijače, nego za sve prisutne«, zaključio je Dulić.

Dva orkestra su svirala i pratila plesače tijekom njihovih nastupa. To su bili Tamburaški orkestar HKC »Bunjevačko kolo« i Narodni orkestar OKUD »Mladost«.

Na kraju su organizatori istaknuli kako nisu zadovoljni odazivom publike. Smatraju da su napravili nešto novo i posve drugačije i da je ovaj projekt zavrijedio da ga vidi i čuje mnoštvo.

»Neka mladost živi i neka igra kolo«, možemo zaključiti nakon ovog koncerta. Nadajmo se da će netko pravi prepoznati ono što oni žele reći i pružiti im potrebne potpore, kako bi nastavili ono što su zamislili. Ovaj koncert nije bio samo koncert. To je bilo vrhunsko plesanje s visokom dozom emocija.

Antonija Piuković

Knjiga »Autobiografija« Ede Margalića / Gradska biblioteka »Karlo Bijelicki« (Sombor 2004.)

Znanstvenik svjetske razine

Životopis »tihog umnog djelatnika« pisan vlastitom rukom *
Prvi prijevodi hrvatskih književnika na mađarski jezik * Zauvijek Somborac

Piše: Antonija Čota

Suvremenici dr. Ede Margalića znali su cijeliti njegovu ličnost i znanstveni rad, ali mnoge pojedinosti iz života ovog gimnazijskog profesora u Baji, Budimpešti i Somboru, višegodišnjeg ravnatelja somborske gimnazije, upravitelja Hrvatsko-slavonskog instituta, predsjednika zemaljske udruge katoličkih pisaca i novinara »Pazmanj«, predsjednika najvećeg i najstarijeg katoličkog književnog društva »Sv. Stjepan«, prvog tajnika znamenitog Godišnjaka povijesnih društava Bačbodroške županije, doživotnog počasnog predsjednika obnovljenog povijesnog društva u Somboru, državnog povjerenika nad svim slavenskim školama u Ugarskoj, profesora peštanskog univerziteta, uglednog mađarskog znanstvenika i slaviste, ostali bi nepoznati javnosti da nije objavljena knjiga Ede Margalića »Autobiografija« u izdanju Gradske knjižnice »Karlo Bijelicki« (Sombor 2004.), čiji je urednik Radivoje Stokanov.

ŽIVOTOPIS EDE MARGALIĆA: Životni circum vodio je Edu Margalića iz Zagreba, gdje je rođen 17. III. 1849., kako sam kaže, »Od dobrodušnog oca Andrije Margalića i majke, plemenite Dore Koós«, preko Baje, Budimpešte, Pariza, Rima do Sombora, gdje je i okončao svoj životni vijek 23. VI. 1940. godine. Po nacionalnom opredjeljenju rekla bih da je Margalić bio... diplomata. Njegovi suvremenici smatrali su ga Mađarom, premda se sam nije tako izjašnjavao, a na pitanje samog kralja da li je Hrvat, postavljenog neposredno nakon otvaranja zagrebačkog kazališta i nereda zbog srpskih zastava – zbog čega je kralj bio ljut, Margalić je odgovorio: »Rođen sam u Zagrebu Vaše Visočanstvo.«

SKROMNO JE CARSKI: Školovanje je započeo kao đak isusovačke gimnazije u Kaloči, koja je u to vrijeme bila poznata po redu i disciplini, a napose kvalitetu, te su sve velikaške obitelji ovdje, bez izuzetka, školovale svoju djecu. Školovanje je nastavio na Teološkom fakultetu Pazmaneum u Beču, gdje mu je pokraj ostalih predavao i glasoviti profesor za istočne jezike prof. Zocka. Od kolovoza 1876. pohađa College de France i Ecole des langues vivantes orientales u Sorboni, gdje je predavanja bez pompe, učtivo se poklonivši predavačima i slušateljima, pratio i sam car.

MARGALIĆEV ZNANSTVENI RAD: Već kao učenik, a kasnije i kao znanstve-

nik, Margalić je prijateljevala ili dolazio u kontakt s mnogim tadašnjim uglednim ličnostima, pa iz knjige saznajemo i detalje iz života ondašnjih bačkih velikaških obitelji kao što su: Pilasanovići, Vojnići i Latinovići, ličnosti kao što su: Jozsef Otvos, ministar prosvete, grof Albin Csaky, Ivan Antunović, posvećeni biskup i apostol bunjevački, Mirko Josipović, hrvatski ministar, Gyula Pauler, mađarski povjesničar. Dr. Margalić je bio i na audijenciji kod kralja u Beču, pa i kod samog pape u Vatikanu.

Naslovna strana knjige »Autobiografija«

RAD NA NACIONALNOM PITANJU: Kao vrsnom poznavatelju slavenskih jezika, među kojima i hrvatskog i srpskog, Margaliću je ponuđen rad prvo u bajske, a zatim u budimpeštanskoj gimnaziji. U Budimpešti mu je povjerena dužnost reosnovati Hrvatsko – slavonski internat čiji je postao i upravitelj. Napisao je i prvi »Hrvatski historijski repertorij« u dvije sveske koji pruža pregled stanovišta hrvatskih povjesničara o svim važnim mađarskim povijesnim događajima. Kasnije je napisao i »Srpski repertorij« od kojeg je objavljena samo jedna sveska. Margalić je izdao i Hr-

vatsko-mađarski i Mađarsko-hrvatski džepni rječnik 1898. koji je doživio deset izdanja.

Kakav je bio odnos tadašnje javnosti prema slavenskim, a napose hrvatskom narodu, govori Margalić kroz susret s univerzitetskim profesorom, a bivšim ministrom prosvjete Csakijem koji je Margaliću postavio pitanje: »Zar postoji hrvatska književnost? Imaju li oni jezičkih spomenika kao Mađari?«. Možda je baš to navelo Margalića da se prihvati prevoditeljskog rada te mađarskoj čitalačkoj publici približi djela Augusta Šenoe, junačke pjesme o Kraljeviću Marku, Mažuranićev ep »Smrt Smail age Čengića« i druga djela, kao i svoja brojna zapazanja o slavenskoj književnosti koja je objavljivao u časopisu »Stoljeća« (Századok) mađarskog povijesnog društva koji je počeo izlaziti 1867. godine. Za veliki Pallasev leksikon (Pallas nagy lexikona) napisao je više od 1000 odrednica, među kojima i obimnu odrednicu o Hrvatskoj.

KNJIŽEVNI RAD: Margalić se bavio i književnim radom. Bio je čuveni latinac. U svijetu latinizma Margalićeve zbirke poslovice i sentencija »Florilegium proverbiorum universae latinitatis« (Bp., 1895.), »Sententiae in classicis latinis 1-3« (Bp., 1911. -1913.) i »Deus in universa latinitate« (Zombor, 1913.) predstavljaju raritet u svjetskoj književnosti.

ORGULJE ZA KATEDRALU SVETOG STJEPANA U SOMBORU: Znano je da su, zahvaljujući Margalićevim nadahnutim govorima, osigurana sredstva za izgradnju gimnazije u Somboru, Novom Sadu, izgradnju dijelova samostana koji su danas škole u Somboru, ali je manje znano da je Crkva sv. Stjepana u Somboru, gdje karmelski red proslavlja svoju 100. obljetnicu, dobila orgulje zahvaljujući zalaganju i prilogu dr. Ede Margalića. ■

Odlikovanja dr. Ede Margalića

1884. Zlatna medalja s krunom za mnogostrani rad u Bačkoj
 1912. Papski viteški križ svetog Grgura
 1912. Orden kralja Petra I
 1914. Viteški križ željezne krune
 1939. Treći stupanj jugoslavenske krune

Obilježavanje jubileja – 50. godina književnog časopisa »Rukovet«

Kontinuirana stvaralačka praksa

Uspjelo se unatoč mnogim teškoćama i zamkama u koje se s vremena na vrijeme upadalo. Umjetnost je, ona prava, uvijek odnosila pobjedu, istaknuo je Lazar Merković

U subotu 28. svibnja u prostorijama subotičke knjižare »Danilo Kiš« povodom pedesetogodišnjice izlaza subotičkog časopisa za književnost, umjetnost i kulturu »Rukovet« održano je »književno podne«, na kom su sudjelovali kako urednici, tako i autori, koji su svoje tekstove do sada objavljivali u ovom časopisu.

teškoćama i zamkama u koje se s vremena na vrijeme upadalo. Umjetnost je, ona prava, uvijek odnosila pobjedu«, opisao je prvi urednik, napominjući kako je najbolje svjedočanstvo toga postojanje i djelovanje »Rukoveta« u neprekinutom kontinuitetu od pola stoljeća.

Značaj Merkovićeve uređivačkoga rada također se mogao čuti i u govoru jednog od

značaj ovog časopisa, tražeći smisao i vrednovanje uređivačke politike koja se u njemu očitovala kroz vrijeme, Miković je istaknuo: »Ugledao sam ih tek tada, kada sam odlučio ugledati ih! U inat onima koji me hoće uvjeriti kako svijet uistinu nije ovdje, jer je ovdje sve tek smješteno na putu od nečega prema nečemu, sve je uz put i zato je mahom već dokrajčeno. I kako bi svijet možda i htio ovdje biti, ali u tome ne uspijeva jer tu zbog nekog razloga postaje nesposoban za sadašnjost, pa uvijek uzmakne prema budućnosti, ili pada prema prošlosti, a prošlost je, zna se, pošast koje se pod svaku cijenu treba kloniti. Ugledao sam, dakle, ovu malu klesarsku skupinu usred važnog posla, i mene među njima, u znak potvrde našega dvostrukoga odsustva – radi odlaska u prošlost i budućnost – makar mi nepodmitljivo pamćenje ne dozvoljava da zaboravim ni jedan viđeni prizor sadašnjosti. Svijet može počivati i na onome što nije preporučljivo, jednako kao i na zabludi. I ne bi bilo prvi put. A ni tada nije lišen ljepote i sjaja«.

Također, ovoj prigodi brojni su subotički

Nekadašnji urednici na okupu: Milovan Miković, Lazar Merković i Radovan Ždrale

Kroz polustoljetnu kronologiju »Rukovet« sve okupljene vodio je aktualni urednik časopisa, subotički književnik i novinar **Boško Krstić**.

POČETAK ČASOPISA: Priča o »Rukovetu« počinje davne 1955. godine s njenim prvim urednikom *Lazarom Merkovićem*. »Časopis je krenuo, bio i dugo ostao književna mladost Subotice, ovog grada, ali i širih prostora na kojima se govorilo, pisalo i čitalo hrvatski i srpski (tada srpsko-hrvatski ili hrvatsko-srpski) s onoliko naziva, dijalekata i jezičnih inačica za koje se i onda znalo, baš kao i danas«, kazao je Merković, istaknuvši kako su časopis za počeli i ostvarili mladi intelektualci – pisci, publicisti, javni djelatnici, likovni i iní stvaraoci s namjerom da kroz prihvaćanje tekuće literarne produkcije pripomognu u uspostavljanju ratovima nasilno prekinutih ili čak uništenih duhovnih tijekova i procesa, stvarajući nova uporišta i sigurniji oslonac za nove, odvažnije potpotehate koji bi bogatije razgorjeli maštu toliko potrebnu stvaralaštvu i stvaralačkoj praksi. »Uspjelo se unatoč mnogim

urednika ovog časopisa, *Radovana Ždrale* koji je ukazao na činjenicu kako su svi oni koji su dolazili poslije Merkovića, a i on sam, bez potrebe za mijenjanjem samo nastavljali već započeto, zato jer su koraci i smjernice Merkovićeve rada bili toliko pozitivni, kako za ono tako i za ovo vrijeme.

UREĐIVAČKE POLITIKE: Urednik koji je također u značajnoj mjeri obilježio rad »Rukoveta« je i subotički književnik i novinar *Milovan Miković*, koji je jedanaest godina, od 1983. do 1994., bio na čelu ovog časopisa.

»Da je bilo sreće, koliko nije, pred nama bi sada bilo okruglo 600 brojeva ovoga književnoga mjesečnika, u, recimo, isto toliko svezaka. Ali ovo se nije moglo ostvariti, što zbog oskudnih vremena, kresanja brojeva i svezaka, što zbog oskudnih ljudi koji su kresali uredništva, suradnike i njihove književne uratke. Koliko je zbog toga manje književnosti, manje književnika? Može li se ovo utvrditi?«, upitao se Miković. Preispitujući prošlost i kretanje te

stvaraoci dali doprinos čitajući svoje pjesme, eseje ili ulomke svojih djela, koja upravo predstavljaju nukleus one energije kojom se »Rukovet« ovako dugi niz desetljeća prostire na subotičkoj kulturnoj sceni i šire.

D. Bašić Palković

Post festum: 12. međunarodni festival dečjih kazališta u Subotici

Pustite djecu neka rastu, pjevaju, glume i lete...

Tijekom pet festivalskih dana djeca i odrasli, zaljubljenici u dječje kazalište, imali su priliku u zvaničnom programu vidjeti 21 predstavu iz 18 zemalja svijeta * Jedna od predstava koje plijene svojom likovnošću, lirikom i bajkovitošću bila je predstava »Damjanovo jezero« Riječkog kazališta lutaka

Pišu: Ljubica Suturović i Arsen Ćosić

»Čovjek – lutka: Lutka – čovjek« Umjetničke akademije u Osijeku

Scena iz predstave »Damjanovo jezero« Riječkog kazališta lutaka

»**P**ustite djecu nek' rastu, pjevaju, glume i lete...« pjevušili su mališani i odrasli 22. svibnja nakon otvorenja 12. međunarodnog festivala kazališta za djecu u Subotici, po izlasku iz dvorane Scene Jadran subotičkog Narodnog kazališta. Samo otvorenje festivala izvadkom iz predstave »Čovjek – lutka: Lutka – čovjek« Umjetničke akademije u Osijeku bilo je pravo osvježanje i ushićenje, ujedno i najljepša najava buduće teatarske avanture.

Mladi budući glumci-lutkari vlastitim dijelovima tijela dali su novo obličje, te su njihove potkoljenice i podlaktice postajale ribe, hobotnice, dr. Frankenstein i njegovo čudovište..., dajući publici jasnu poruku kako je lutka dio glumca, a glumac dio lutke u nerastavljivoj sprezi. Ujedinjena mladost i maštovitost uz minimalnu scenografiju bile su najljepša pozivnica na iduću predstavu.

MOGUĆNOST IGRE JE NAJVEĆI DAR DJETETU:

Da je teatar igra, a igra pokretačka snaga ljudskog bića, a mogućnost igre najveći dar svakom djetetu, istaknuo je u svojoj pozdravnoj riječi *prof. dr. Henryk Jurkowski*, predsjedajući žirija. Službeni dio otvorenja Festivala riječima pozdrava i entuzijazma podjednakim udjelima upriličili su gradonačelnik Subotice *Géza Kucsera*, predsjednik Savjeta Festivala, *Jovan Ćirilov*, te *Zoltan Bunyik*, pokrajinski tajnik za kulturu. Ceremonija otvorenja Festivala završila je nastupom zbora OŠ »Ivan Goran Kovačić«, praćenog mini vatrometom, balonima, konfetima...

ŠAROLIKOST SCENSKOG IZRAZA:

Tijekom pet festivalskih dana djeca i odrasli zaljubljenici u dječje kazalište imali su priliku u zvaničnom programu vidjeti 21 predstavu iz 18 zemalja svijeta. Na po-

zornicama Dječjeg kazališta, Scene Jadran i kamerni scene Narodnog pozorišta – kazališta – Népszínház, smenjivala se šarolikost scenskog izraza iz gotovo cijele Europe i iz SAD.

Organizatori Festivala Otvoreno sveučilište i Dječje kazalište Subotica uvećali su festivalsko ozračje organiziranjem pratećih programa na Trgu slobode, te naš grad učinili potpuno posvećenim kazališnoj umjetnosti. Na Trgu je svoje vještine prikazalo 12 umjetničkih skupina iz pet zemalja, šaljući poruku da je kazalište svuda oko nas i gdje god se bilo kad zatekli, ukoliko to želimo, možemo biti dio kazališta.

PRATEĆI PROGRAM: Festival je živio 24 sata bez predaha na više pozornica istovremeno, te je dio toga bilo i prikazivanje filmova za djecu po djelima *H. C. Andersena* na Otvorenom sveučilištu svakog dana, što je bila i prilika da se pogleda izložba Bugarska lutkarska scenografija u predvorju ispred kino sale.

Bilo je prekrasno biti dio Festivalnog ozračja, preplitale su se najrazličitije lutkarske tehnike, lutke svih vrsta i svaka je predstava imala mnogo ponuditi publici. Glumci su poput zaigranog djeteta jednostavno oživljavali likove svojih predstava i tom igrom oplemenjivali publiku i činili je dijelom predstave. Salve smijeha i pljeska, pozivi na ponovni poklon, uzvici »bravo« uz gromoglasni pljesak i skandiranje, bili su najveća nagrada svima koji imaju bilo kakve veze s Festivalom.

GOSTI IZ HRVATSKE: Jedna od predstava, koje plijene svojom likovnošću, lirikom i bajkovitošću, bila je predstava »Damjanovo jezero« Riječkog kazališta lutaka. Izuzetno poetična, tragična, ali ipak dječja i bajkovita predstava, uz pomoć glazbe, likovnih rješenja lutaka i scenografije, magije svjetla, plijenila je pozornost kako djece tako i odraslih.

Gostovanje Teatra Klaun s predstavom »Klaun Slavek« iz Zagreba, na žalost je izostalo zbog nemogućnosti dolaska glumice *Slavice Fila*.

NAGRADE: S obzirom da je Festival takmičarskog karaktera predsjednik žirija gosp. Jurkowski imao je ponovnu priliku obratiti se gostima i sudionicima Festivala tijekom ceremonije dodjele nagrada. Uz uobičajenu frazu kako je žiri imao veoma tešku i nezahvalnu zadaću, zahvalio se svim sudionicima uz objašnjenje da je osnovni kriterij pri podjeli nagrada bio

Predstava »Damjanovo jezero«: odlična glazba, scenografija i lutkarska rješenja

Uručenje nagrada

uvjet da je predstava namijenjena djeci. Mnogi poznavatelji dječjeg kazališta u mnogome se slažu s odlukama žirija, a iako nagrade nisu presudna svrha festivala, svedeno gode. Nalazimo da je nagrada Gran Prix Festivala za najbolju predstavu zasluženo dodijeljena Dječjem kazalištu Subotica za predstavu mađarske drame »Siromašni čizmadija i kralj vjetrova«. Dječje kazalište je za navedenu predstavu već više puta nagrađivano na nekoliko

festivala u zemlji i inozemstvu, a osječkoj publici se predstavilo 27. travnja u okviru Susreta lutkarskih udruga i kazališta.

Nadamo se da će *Slobodan Marković*, ravnatelj Festivala kazališta za djecu – Subotica, i do godine imati dovoljno snage i entuzijazma da poslenike kazališnih maštarija diljem svijeta dovede u naš grad. Na tome će mu biti zahvalna prije svih djeca ovoga grada.

Film Monike Drahotuski »Priča o riječi«

Uspješan ulazak u svijet filma

Slažući u filmu dva vremena, današnje, u kojem ona odrasta, i razdoblje između dva svjetska rata, u kojem je odrastao po istim bizovačkim sokacima i Adolf Klotz, kasniji Bratoljub Klaić, Monika Drahotuski poigrala se i sadržajem i formom

Piše: Zdenko Samaržija

Monika Drahotuski, Bizovčanka, učenica prvoga razreda Prve gimnazije u Osijeku, snimila je, po vlastitom scenariju, vrstan biografski film. Premijera njezina filma »Priča o riječi«, koji traje 32 minute, odigrala se u bizovačkom hotelu »Termia«.

Osnovica scenarija je literarno-biografska crtica *Bratoljuba Klaića*, Bizovčanina, jezikoslovca i leksikografa, o kapsli koja ga je usmjerila istraživanjima značenja i podrijetla riječi.

NATURŠČICI: Slažući u filmu dva vremena, današnje, u kojem ona odrasta, i razdoblje između dva svjetska rata, u kojem je odrastao po istim bizovačkim sokacima i *Adolf Klotz*, kasniji *Bratoljub Klaić*, Monika Drahotuski poigrala se i sadržajem i formom. Njeni su roditelji (*Zdenko i Vesna*) producirali film, a Monika je organizirala audiciju i pomno odabrala glumce. Naslovnu ulogu, mladoga Adolfa Klotza, odlično je odigrao *Minja Jovičić*, koji je već poznat hrvatskoj publici – glumio je u Vrdoljakovoj »Dugoj mračnoj noći«. Adolf alias *Bratoljub*, izvrсни je učenik bizovačke osnovne škole, kojem majka ne dopušta pohađanje plesnoga tečaja. Stoga sklapa pogodbu s prijateljem koga glumi *Denis Cvetković*; ovaj ga uči plesati, a *Bratoljub* piše u njegovo ime ljubavna pisma. *Bratoljub* je, događa se u filmu, pogrešno upotrijebio stranu riječ i, priča glumac u filmu, a zapravo čita zapise *Bratoljuba Klaića*, od tada čita uvijek s olovkom u ruci, podvlači nepoznate riječi istražuje značenje i podrijetlo tih riječi.

Druga je radnja, radnja današnjice, posvećena bizovačkom dječaku (koga glumi *Andrija Nemet*) kome dolazi u posjet rođakinja iz Dalmacije, koju je maestralno odglumila *Vedrana Kranjčević*. Kada malena Dalmatinka upotrijebi riječ koju mali Bizovčanin ne razumije, on se hvata Velikoga rječnika stranih riječi *Bratoljuba Klaića* i otkriva njihovo značenje.

OZBILJAN POSAO: Ovu je ozbiljnu priču odlično doradila tehnička ekipa. Brižno napisana knjiga snimanja pomogla je kameranu *Kristijanu Novoseliću* da jasno odredi kadrove. Kamera vrsno prati likove i premda sukobljuje interijere i eksterijere te igra se sa svjetlom, unutar kadra nema nejasnoća. Film karakteriziraju i dobro smišljeni dijalozi te glazba koja solidno prati radnju – redateljica je odabrala niz uspješnica, većinom tamburaške glazbe, što je pojačalo ambijentalni dojam Bizovca, kako onog iz Klaićevoga djetinjstva tako i današnjega. Simpatično se ne zamarajući autentičnošću pokušstva, alatki i

Puno toga još treba naučiti

Moniki Drahotuski puno toga nije jasno. Nije joj jasno da *Adolf Klotz* nije promijenio ime u *Bratoljub Klaić* zato što je znao prevesti ime s njemačkoga jezika na hrvatski jezik; nije joj jasno da je gramofon tridesetih godina 20. stoljeća izgledao bitno drugačije od gramofona sedamdesetih godina istoga stoljeća. Naučit će. Ima tek 16 godine i upija znanja o svijetu i filmu

Primjerna je učenica, a njena je najveća odlika, nastavlja bivši razrednik, kolegijalnost. Monika s lakoćom svladava sve zadaće. Ima li ona puno vremena – ne, dodaje profesor, Monika se izborila za slobodno vrijeme.

Profesor *Dubravko Bratulac*, voditelj filmske radionice bizovačke osnovne škole, u kojoj je i napravljen film »Priča o riječi«, navodi da je Monika svoj prvi film snimila u trećem razredu osnovne škole, no rola je, na žalost, izgubljena. Nekoliko je godina njegovala u sebi ideju za ovaj film. Dakako, naznačuje *Dubravko*, Monika je sve organizirala – od digitalne kamere do montažerskoga stola.

MONIKA O DRUGIMA: Film sam posvetila *Lauri Prijić*, prijateljici koja je umrla u petom razredu osnovne škole. Snimalo se dva i pol mjeseca, a montaža je potrajala umalo 10 mjeseci. U Prvu gimnaziju upisala sam se zbog videosekcije koju vodi profesor *Damir Tomić*, čiji filmski rad pratim već godinama. Želim studirati režiju. Upoznala sam i *Dalibora Matanovića*. Cijenim glumca *Mikija Manojlovića*. Obožavam roman »Osmi povjerenik«, *Renata Baretića*. Ne sviđa mi se »Gospodar prstena«. Divim se *Branku Lustigu*...

■

igrački te odjeće i obuće glumaca, Monika je ispričala priču, kojoj je teško naći uzora, koju je teško klasificirati.

O MONIKI: *Slaven Školka*, profesor bizovačke osnovne škole i Monikin razrednik, navodi da je Monika uzorna u svemu.

Koncert crkvene glazbe u Subotici

Gregorijanske melodije

Kao solisti su nastupili Ondrej Mucka, mr. Daniel Mair i prof. Franc Karl Prasl, a ansamblom je dirigirao Csaba Paskó

U subotu 28. svibnja, u katedrali svete Terezije subotička publika je imala priliku čuti srednjovjekovne gregorijanske melodije u izvedbi gostujućeg ansambla iz Graza - Grazer Choral-schola. Kao solisti nastupili su: *Ondrej Mucka, mr. Daniel Mair i prof. Franc Karl Prasl*, a ansamblom je dirigirao *Csaba Paskó*, kome je ovaj program ujedno i dio magistarskog ispita kojeg je par dana kasnije polagao na Akademiji u Grazu.

Na programu su se našle gregorijanske pjesme svetkovine Uznesenja Blažene Djevice Marije. Po riječima vlč. *Ervina Kovácsa* koji je vodio program, gregori-

glasno i bez pratnje glazbala.

UVODNI DIO: Prvi dio mise činila je ulazna pjesma ili »Introitus«, koja poziva Crkvu da se raduje s anđeoskim zborovima Bogorodičinoj proslavi i da slavi Sina Božjega.

Slijedile su pjesme »Kyrie« (»Gospodine smiluj se«) koji zaziva Božje milosrđe i starokršćanski himan »Gloria« (»Slava Bogu na visini«). Oba ova djela su proširena zazivima, koji se odnose na aktualni blagdan i koji se zovu tropi, i čine dodatak pučke pobožnosti službenim liturgijskim tekstovima.

Iz liturgije riječi imali smo priliku čuti

rium« ili pjesma za prikazanje kao uvod u žrtveni dio mise obilježen s pričesnom pjesmom »Communio« koja sadrži tekst iz 44. psalma.

ČASOSLOV: Nakon pjesama svete mise

Csaba Paskó

Grazer Choral-schola

janski koral predstavlja službenu glazbu rimske liturgije, koja je, polazeći od židovske i grčko-rimske osnove, postigla svoj puni sjaj početkom srednjeg vijeka. Ime je dobila po papi sv. *Grguru Velikom*, kome pripisuju konačno uobličenje ove glazbene vrste. Koral se izvodi isključivo jedno-

dvoglasno pjevanje čitanja iz Knjige mudrosti, a zatim »Gradual« iz 44. psalma i »Aleluja«, koji priprema čitanje evanđelja.

Nakon posljednice ili sekvencije troglasno su izveli dio iz Evanđelja po Luki koji govori o Mariji i Marti, a slijedio je »Offerto-

uslijedile su izvedbe pjesama druge velike grane liturgije, časoslova – himan »Ave maris stella« (»Zdravo Zvijezdo mora«) koji potječe iz VIII. stoljeća te antifone s tekstom iz »Pjesme nad pjesmama«, a s melodijom iz estergomskog antifonala (srednjovjekovni mađarski obred). Nakon »Responsoriuma« ili otpjeva čuli smo Marijin hvalospjev »Magnificat« (»Veliča duša moja Gospodina«), vrhunac Večernje koju su završili najpoznatijom marijanskom antifonom »Salve Regina« (»Zdravo Kraljice, Majko milosrđa«) čiji je tekst napisao *Hermanus Contractus* u XI. stoljeću. Subotičani su i sutradan, u nedjelju 29. svibnja, također u katedrali, u okviru svetih misa, mogli ponovno slušati izvedbe ovoga ansambla.

D. B. P.

Nastup HKPD »Matija Gubec« iz Rume u BiH

Jedini tamburaši iz Vojvodine

U okviru 28. Festivala hrvatske tamburaške glazbe sa sjedištem u Osijeku Veliki tamburaški orkestar HKPD »Matija Gubec« nastupio je 27. svibnja u dvorani Bosanskog kulturnog centra u Tuzli, koja je posljednjih godina redovito jedan od gradova domaćina festivala i to kao jedini grad izvan Republike Hrvatske. Pokraj Osijeka i Tuzle i ove godine od 20. do 28. svibnja nastupi orkestara sudionika festivala održani su i u Vukovaru, Belišću, Belom Manastiru, Našicama i Vinkovcima, a pokraj sudionika iz cijele Hrvatske, kao i iz Tuzle i Kreševa iz Bosne i Hercegovine, društvo iz Rume je bilo jedino iz Vojvodine.

Ove godine na Festivalu hrvatske tamburaške glazbe nastupilo je 25 tamburaških sastava iz Zagreba, Kriševaca, Koprivnice, Drniša, Nina, Osijeka, Vinkovaca, Čakovca, Našica, Samobora, Karlovca i drugih mjesta, a festival su financijski pomogli Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH, Ministarstvo kulture RH, Poglavarstvo grada Osijeka i Osječko-baranjska županija. Natjecanje je ove godine održano u više kategorija, a rumsko društvo je nastupilo u kategoriji seniorskih orkestara.

U Tuzli su nastupili i tamburaši-domaćini Tamburaški zbor Sportskog društva »Slobo-da« iz Tuzle kao i Tamburaški orkestar »Krsti Odaka« iz Drniša, a sudionike je prije nastupa pokraj gradonačelnika grada Tuzle pozdravio i predsjednik Hrvatskog tamburaškog saveza *Julije Njikoš*.

Ovogodišnji 28. festival hrvatske tamburaške glazbe obilježile su i obljetnice više značajnih hrvatskih tamburaških skladatelja: *Šandora Bosiljevca, Gjura Prejca, Kamila Kolba, Borisa Krnica, Josipa Kaplana i dr. Lovra Županovića*.

N. Jurca

Vojislav Sekelj

Poplašen vitar

Ni gornjak
ni dolnjak
kroz odžak
salaša
mog
više ne
duše

Frtalij

Frtaljevog
frtalja
frtalj
njive
tila
tvog
curo
pod
arendu
izdaj
ta biće
tvoj
moj
cio svit

Vojislav Sekelj je rođen 1946. godine. Nakon diplomiranja Više tehničke škole radi na više mjesta: u »Elektroremontu« i u »ŽIS-u« (Željeznička industrijska škola), gdje je jedno vrijeme i ravnatelj. Devedesetih godine prošlog stoljeća počinje se baviti novinarstvom, piše za glasilo »Glas ravnice«. Pokrenuo je i subotički dvotjednik »Žig« koji je uspješno izlazio pet godina. Član je Društva književnika Vojvodine i Hrvatske.

Piše pjesme, romane, eseje, poetske drame i kritike. S pjesmama se prvi put javlja daleke 1967. godine. Prvu pjesmu objavljuje u tjedniku »Čik«. Zatim objavljuje pjesme u Radio Subotici, »Rukoveti«, »Poljima«, »Savremeniku«, »Reviji«, »Oku«, »Književnosti«, »Subotičkim novinama« i tako redom i po drugim listovima i časopisima.

Prevođen je na mađarski, njemački, slovački, rumunjski, slovenski, makedonski, albanski, engleski, francuski...

Do sada je objavio sljedeće knjige: zbirke pjesama »Djetinjstvo« 1972., »Sad znadeš sve« 1979., »Poljubac izdaje« 1988., »Rič fali« 1991., »Daleka zvona« 1983., zbirku kritika »23 kritike« 1988. i poetsku dramu »Uzmi do-daj« 2002. godine.

New Order »Waiting For The Sirens Call«

London Records, 2005.

New Order, glasovita britanska skupina nastala na dark ostavštini Joy Divisiona, tijekom svih ovih godina konstantno se održava na sceni, gradeći s manjim ili većim prekidima svoj diskografski opus. Njihov zaštitni znak postaje specifičan zvuk baziran na sintisajzerima i elektroničkim ritmovima i upravo ta kombinacija synth-pop zvuka i plesnih ritmova držala ih je na samom vrhu u '80-ima koje su ujedno zaslužne za njihove najveće hitove poput »Blue Monday« (najprodavaniji 12. singl svih vremena), »Temptation«, »True Faith« i druge.

Ovogodišnji album »Waiting For The Sirens' Call« nije senzacionalna ploča, ali podrazumijeva i dalje »orderovski« standard. Ona je po zvuku je puno bliža »Technique« nego prijašnjem »Get Ready«, ali sastavljena od toliko različitih cjelina da ju je nemoguće žanrovski determinirati. A možda i ne treba... »Krafty« je bio prvi singl koji je najavio ovaj album, dok se trenutačno »vrti« novi naslovljen »Jetstream« na kojem kao prateći vokal gostuje Ana Matronic iz Scissor Sistersa. Prvi dio albuma otvara gitaristički stil prethodnog »Get Ready«, donoseći nam odlične »Who's Joe?«, »Hey Now What You Doing« te naslovna »Waiting For The Sirens' Call«. U drugoj pločici pojavljuju se pjesme oslonjene na dance estetiku koje po kvaliteti nikako ne mogu parirati onima s prvog dijela albuma (»Guilt Is A Useless

Emotion«, »Turn«, »I Told You So« i »Morning Night And Day«). Album je tako spoj pjesama s gitarama koje zvuče savršeno i dance stvari koje su u originalnim verzijama ili remiksima već zasigurno pro našle svoju publiku na podijima širom svi -

dovoljno dobrih pop pjesama, a njihovu dugovječnost svjedočit će vrijeme.

New Order je pokazao kako je u stanju pratiti trendove u suvremenoj glazbi i još jednom nas oduševio svojom kreativnošću, koja ni nakon 25 godina postojanja nije

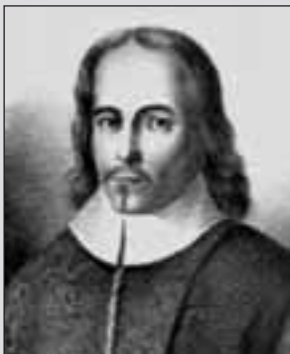

jeta. Vitalnost duha ovih glazbenika srednje generacije najbolje demonstrira »Working Overtime«, najžešća pjesma kojim završavaju album. Konačna bilanca je

nestala. Svijet pop-glazbe bi bez njihova legata i onoga što su nam ovim albumom prikazali bio posve drugačiji.

D. B. P.

Junije Palmotić (1607.-1657.)

Junije Palmotić, književnik, rođen je Dubrovniku 7. studenog 1607. a preminuo u istom gradu 6. srpnja 1657. godine. Potječe iz ugledne vlasteoske obitelji. Školovao se u kod isusovaca u Dubrovniku. Od 1626. godine, kada je primljen u Veliko vijeće, u rodnom je gradu obavljao različite upravne službe – bio je državni blagajnik, nadzornik za cijene, knez na Mljetu, Konavlima i na Lastovu, senator...

Za života je objavio jedino latinsku prigodnicu napisanu povodom dolaska uglednog isusovca Giovannijsa Bargioccio (1633.). Prema svjedočenju Palmotićevog rođaka, Stjepana Gradića koji je napisao njegovu opsežnu biografiju, na stvaranje ga je potakla pjesnička slava Ivana Gundulića i drugih dubrovačkih pjesnika. Palmotić je bio plodan dramatičar, koji je kroz nekoliko desetljeća napisao veliki broj dramskih stihova za ondašnje dubrovačke amaterske kazališne družine. Složena struktura, ugledanje na antičke i barokne književne izvore, kao i pučko-folklorne i usmenoknjiževne oblike, te spektakularna scenska oprema, samo su neke od značajki Palmotićevih dramskih djela. »Atalanta« (1629.), njegovo prvo dramsko djelo, nastalo je na temelju izvadaka iz djela antičke književnosti (Ovidije, Vergilije i dr.), koja je bila izvorom sadržaja i drugih njegovih dramskih djela: »Natjecanje Ajača i Ulisa za oružje Akilovo« (1639.), »Elena ugrabljena« (1640.), »Didona« (1646.) i dr. Barokna epika temelj je, osim najpoznatijeg njegovog djela »Pavlimir« (1632), i »Bisernice« (1653.), »Captislave« (1652.) i »Danice« (1644.), najuspješnijih Palmotićevih pseudohistorijskih tragikomedija, nazvanih i »nacionalno-romantičnim dramama«. Drame mu obiluju rodoljubljem, kako onim lokalnim, Dubrovačkim, tako i širim, hrvatskim ili »slovinskim«, te moraliziranjem u duhu katoličke obnove.

HRCKOVA SVEZNALICA

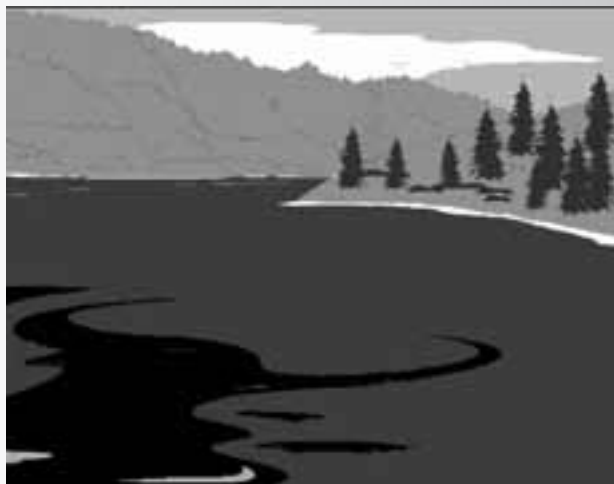
Uređuje: Ivana Petrekanić Sič

JESTE LI ZNALI?

Najduže rijeke su: Nil u Africi – duga 6695 km
i Amazona u Južnoj Americi – duga 6439 km.

Najdublje jezero je Bajkalsko u Sibiru koje na najdubljem dijelu ima dubinu od 1620 metara.

Dinosauri su prevladavali na Zemlji prije više od 150 milijuna godina. U dinosaure spadaju najveće kopnene životinje koje su ikada postojale, ali i neke koje su bile manje od psa. Izumrli su prije 65 milijuna godina, a još nitko pouzdano ne zna zašto.

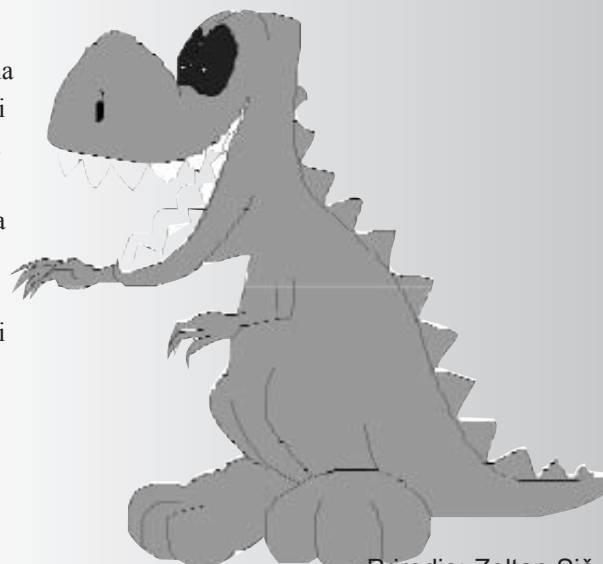
Kada bi se izmjerile sve životinje na Zemlji, mravi bi činili 10 posto ukupne težine.

Pčela mora sletjeti na 4000 cvjetova da bi napravila jednu žlicu meda.

Najmanji insekt je vilinska mušica, dugačka 0,2 mm.

Najglasniji insekt je cvrčak čiji zvuk se čuje do 400 m.

Insekt koji najbrže trči je žohar koji se kreće brzinom od 5 km na sat.

Priredio: Zoltan Sič

HRCKOVE

ZGODE

Sič ar.

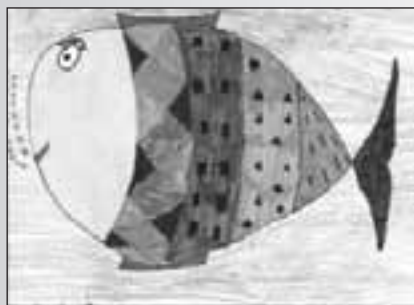
BOG HRCKO! KAKO JE BILU U ŠKOLI?

DOBRO.

JESI LI ISPRAVIO SLABU OCJENU IZ MATEMATIKE?

POKUŠAO SAM, ALI IZGLEDA DA JE UPISANA KEMIJSKOM OLOVKOM.

!

Tina Vojnić Tunić, II c,
OŠ »Ivan Milutinović« Subotica

Martina Buljovčić, IV b,
OŠ »Matija Gubec«, Gornji Tavankut

ZAŠTO POHAĐAM SATOVE HRVATSKOG JEZIKA?

Učenici II. razreda Osnovne škole

»22. oktobar« u Bačkom Monoštoru:

Neven Šomođvarac: »Družim se s prijateljima. Slušam pjesme i priče na hrvatskom jeziku.«

Tihomir Šeremešić: »Uvijek gledam Hrvatsku televiziju. Zanimljivo mi je da i ja govorim i pišem na hrvatskom jeziku.«

Miljana Kovač: »Uvijek naučim nešto novo. Čujem nove pjesme i pišem sastav od novih hrvatskih riječi.«

Igor Šimunov: »Volim govoriti hrvatski.«
Stefan Trajković: »Volim pisati latini - com.«

Bojana Čizmar: »Naučila sam puno hrvatskih riječi i razumijem dječji program na HRT-u.«

Vanja Kovač: »Uvijek kada dođem na sat hrvatskog, učimo nešto novo. Volim slati radove za Hrcko.«

Aleksandar Forgić: »Osjećam se dobro, lijepo se zabavljam i naučim nešto novo.«

Bojana Gas: »Naučila sam puno riječi i volim pričati sa svojom učiteljicom.«

LIJEPO JE GOVORITI HRVATSKI

»Imam tetu, bratića i sestričnu u Hrvatskoj. Uvijek sam ih slušala kako lijepo govore. Mislila sam da ja to ne mogu.

Sada idem u posjet svojoj rodbini i jako lijepo se snalazim i s njima razgovaram. Uvijek dođem sretna što sam naučila još više novih riječi. Tako sretna pričam u svom odjelu kako mi je bilo lijepo u posjetu. Dobijam pohvale od svojih prijatelja, i sretna sam što sam obogatila svoj rječnik.«

Darija Francuz III. b, OŠ »22. oktobar«, Bački Monoštor

Nataša Kujundžić, I e,
OŠ »Sveti Sava«, Subotica

Davor Temunović, III,
OŠ »Ivan Milutinović«, Mala Bosna

SATOVİ HRVATSKOG JEZİKA

Učenici II, III. i IV. razreda

OŠ »Matija Gubec« u Gornjem Tavankutu:

Maja Vidaković: »Volim ići na satove hrvatskog jezika, jer učimo zanimljive priče i pjesme. Svidjela mi se pjesma »Visibaba«. Najviše mi se svidjelo kada smo pravili čestitke za 8. ožujak. Preporučam i svojim drugaricama da pohađaju satove hrvatskog jezika«

Anamarija Baraković: »Satovi hrvatskog jezika mi se sviđaju, jer svaki put učimo nešto novo – lijepe pjesmice, priče, bajke. Svidjele su mi se pjesmice »Visibaba« i »Zvončić«. Ovi su satovi najljepši u cijelome tjednu. Ići ću i dalje i u V. razredu, a voljela bih da i svi ostali pohađaju ove satove. Puno ću naučiti.«

Ivan Merković, II a,
OŠ »Matija Gubec«

Nina Brčić Kostić, III h,
OŠ »Matko Vuković«

Luka Bačić, II h,
OŠ »Matko Vuković«

Njegovo Veličanstvo

Vikend

Ljepota konca tjedna ogleda se u mogućnosti nesmetanog uživanja u svim oslobođenim afinitetima koji su, zbog stega radnog ritma, tijekom sedmice često zapostavljeni...

Piše: Dražen Prčić

Otkada je izmišljen radni tjedan, a zaposleni čovjek postao »zarobljenikom« prvih pet dana u sedmici, posljednja dva dana postala su sinonimom svega vrijednog u životu. Pomisao na vikend, riječ je nastala od engleske week end

nostima. Je li to sport, zabava, šetnja, ili pak odlazak na neki put ili u goste, stvar je osobnog afiniteta i shvaćanja ove životno važne vrijednosti.

SUBOTA: Centralni dan Nj. V. vikenda započinje, najprije, slobodnim vremenom

raspravljati, ali se obje strane slažu da subotnje jutro posjeduje neku magičnu moć i da je svako treba iskoristiti na najbolji način. Ljudima koji žive u urbanim sredinama jedno od većih vikend zadovoljstava predstavlja podnevni izlazak u grad, uz obveznu kavu u nekom od brojnih ugostiteljskih objekata. Divna je to prilika da se, uz osvježanje, kroz nekonvencionalne razgovore s dragim osobama ugodno potroši vrijeme prije ručka. Ukoliko ga priprema netko od starijih članova obitelji, a na njega je potrebno samo doći na vrijeme, onda je užitek udvostručen. Oni koji pak nemaju osigurani ručak, često pribjegavaju fast foodu ili odlasku u neki restoran, a sve u želji da ne pokvare svoj tjedni praznik. Slično poput petka i subotnje popodne zna započeti laganim drijemežom, čisto radi regeneracije snage za večer koja je u većini slučajeva jedina »izlazna« u sedmici. Može se slobodno reći da su, na neki način, petak i subota popodne gotovo »identični blizanci« po svojim mogućnostima i načinu korišćenja predviđenog vremena. Uz, ipak jednu veliku razliku, subotom se ustaje po želji i volji i resursi snage su znatno ojačani viškom sna. Subotnja večer odavno je postala, u cijelom civiliziranom svijetu, sinonimom za provod noćnog izlaska i izuzetnu prigodu da se izađe »negdje van«. Hoće li to biti neka romantična večer u restoranu, par pića u omiljenom lokalu ili, možda, slobodniji odlazak u neku diskoteku, ovisi isključivo o prirodi planiranog izlaska i namjeri dinamičnijeg ili usporenijeg ritma večeri. Prednost subotnje noći je u neograničenoj mogućnosti konzumiranja svih vrsta zadovoljstava, do najranijih jutarnjih sati, jer sljedeći dan je također neradan i

Ležerno i opušteno: u krugu obitelji

(kraj tjedna), utjeha je svakog ponedjeljka kada starta nova petodnevna radna dionica i misao vodi prema, čovjeku svojstvenoj, potrebi za odmorom.

PETAK: Iako ovaj dan spada u radne, završetkom djelatnog vremena započinje prva etapa predstojećeg vikenda i mnogi se slažu kako je predvikendno popodne jedno od najljepših u cijelom tjednu. Poput neke lijepe uvertire pred glavni događaj (subota), oslobođeni stega radne obveze, radnici se započinju »pretvarati« u poslenike slobodnog uživanja vlastitim životom. Veliki broj »vikendaša« svoj praznik započinje obveznim popodnevnim odmorom (ugodnim dremanjem), poslije kojeg se s »punim baterijama« mogu prepustiti, tijekom tjedna, često zapostavljenim slobodnim aktiv-

buđenja, neopterećenog zvonjavom budilice na omrznuo vrijeme otpočinjanja priprema za odlazak na posao. Za ljubitelje dužeg spavanja to je prilika da pokušaju »nadoknaditi« izgubljene sate sna, dok je ranoraniocima subotnji dan prigoda da još više uživaju u slobodnom koncipiranju cijelog neradnog dana. O ukusima ne vrijedi

Željka Vukov, novinarka na porodiljskom dopustu:

Priprema se sretan događaj

Dok sam radila, često sam znala vikend provesti i radno, s obzirom da se tijekom konca tjedna događa mnoštvo kulturnih događanja koje sam prirodom svoga posla profesionalno pratila. A sada, otkada sam na bolovanju, ponajviše spavam i odmaram se, te imam više vremena za brojne kućanske poslove, te pripremu budućeg sretnog događaja. Nedjeljom prakticiramo posjete dragim prijateljima i druženja u obitelji

može se cijeli iskoristiti za povrat utrošene energije.

NEDJELJA: Posljednji dan vikenda dolazi s nedjeljom, ujedno i posljednjim danom tekuće sedmice. Slično kao i subotom, budilice su na dopustu i ustaje se po volji, ali je ovaj dan specifičan po nekim ustaljenim i tradicionalnim običajima, te zaduženjima unutar obitelji.

Ljudi skloni vjeri slave ovaj dan odlaskom na misu u obližnju crkvu i nastoje nedjeljno prijepodne iskoristiti za vlastitu obnovu duhovnih vrijednosti. Podne je u većini domova vrijeme koje označava početak tradicionalnog obiteljskog ručka, kada se za bogatom trpezom znaju okupiti brojni članovi cijele obitelji. Ali da bi »astal bio šaren«, domaćica ručka mora poraniti istog jutra, prvo na tržnicu, a potom i za štednjak, ne bili uspjela ugoditi sve potrebno za obiteljsko-gurmansku svetkovinu. Tradicionalnim se običajem smatra bogatija ponuda nedjeljnog ručka, kojem se pridaje značaj najvažnijeg obroka u cijelom tjednu. Domaća juha i kuhano meso imaju dodatni »terapeutske« značaj rekonvalescencije poslije nesputane i burne subotnje noći, a premor mlađih sudionika objeda doprinosi mirnoj i ugodnoj atmosferi za stolom. Poslije obveznih kolača, slijedi još obvezniji nedjeljni odmor, koji se u najvećem broju obitelji smatra sastavnim dijelom ručka. Nedjeljno popodne je, kao po nekom nepisanom pravilu, rezervirano za obiteljsko-prijateljske posjete i druženja. Ovisno o vremenskim prilikama, rituali prijateljskog okupljanja mogu biti i na otvorenom (park, šuma, jezero, dvorišta), ili u stanovima i kućama domaćina. Uz popodnevne kave i kolače, ugodne razgovore u kojima se komentiraju minuli događaji, ali i protekli vikend, vrijeme zna prosto »proletjeti« i dolaskom

Ivan Budinčević, diplomirani ekonomist:

Vrijeme za nedovršene poslove

U posljednje vrijeme trenutke vikenda često koristim za obavljanje dodatnih poslova koje ne stignem dovršiti u radnom tjednu. Ostali dio konca tjedna ponajviše provodim sa svojom obitelji.

Trgovci moraju raditi i nedjeljom

večeri Nj. V. vikend se bliži svome kraju. Nedjeljna večer je rezervirana za obiteljsku intimu u najužem krugu i laganu pripremu za sutrašnji prvi radni dan.

RADNI VIKEND: Navedeni, generalni, modeli neradnog vikenda, ne vrijede za ljude koji u svojoj profesiji, prirodom svoga posla, imaju tzv. radni vikend. Prije svih to su brojni trgovci koji i subotom i nedjeljom rade u trgovinama od ranih jutarnjih sati, potom tu su i uposlenici u državnim službama koje rade non-stop (policija, ca-

rina, vatrogasci), uposlenici u službi zaštite zdravlja (bolnice, dispanzeri, ambulante) i još mnoge druge profesije, koje po svojoj vokaciji ne poznaju i razlikuju radne dane od vikenda. Također u mnogim tvrtkama postoji i određeni broj radnih subota, koje »polove« vikend na dva dijela, uništavajući tako ljepotu petka popodne i dajući samo jedan dan duljeg sna (nedjelja). Izbor profesije i budućeg stručnog usavršavanja pojedinca često zna biti uvjetovan njegovim ličnim shvaćanjem vikenda i želja za slobodnim prostorom na koncu radnog tjedna. Jer vikend, u očima njegovih obožavatelja, ima vrijednost koja se ne može dodatno platiti. U njemu se može samo uživati...

Sport u prirodi

Milka Bilinc, umirovljenica

Duhovna obnova

Tijekom vikenda nastojim što više vremena provesti s mojom obitelji, ponajviše s mojom unučadi. Opet, u danima subote i nedjelje običavam obilaziti starije, nemoćne osobe kojima je potrebna određena pomoć u kući, a nemaju nikog bližeg svog. Vikend je pravo vrijeme za duhovnu obnovu i jačanje vjere, kroz činjenje dobrih djela.

Punjena teleća prsa

Specijalitet goranske kuhinje

Sastojci:

teleća prsa
kruh
mlijeko
slanina
mrkvice
grašak
šampinjoni
sol, papar, vegeta

Opis:

Tranširana i obrađena teleća prsa napuniti nadjevom. Prsa zatim zarolati i povezati mrežicom. Peći 45-60 minuta na temperaturi 160-170°C. Rezati na odreske i poslužiti uz prilog po želji.

ATILA SZALAI

Planinski rižot

Specijalitet goranske kuhinje

Sastojci:

200 g medenjača
200 g riže
2 suhe kobasice
1 režanj češnjaka
2-3 zrele rajčice
peršin
suho bijelo vino
juha od povrća
ribani Parmezan
50 g maslaca
maslinovo ulje

Opis:

Gljive očistite i operite. Češnjak usitnite i popirajte ga na 4-5 žlica ulja, dodajte kobasicu narezanu na kriškice i medenjače.

Podlijte s pola čaše bijelog vina i ostavite da ishlapi. Smanjite vatru i dodajte rajčice izrezane na komadiće i kuhajte još 4-5 minuta, povremeno miješajući.

Dodajte rižu, posolite, popaprite i pustite da se kuha na laganoj vatri, povremeno podlijevajući toplom juhom, kada riža upije svu tekućinu.

Prije posluživanja, maknite s vatre, dodajte maslac i šaku naribanog parmezana i promiješajte. Pospite narezanim peršinom i poslužite.

V I J E S T I

Dizanje utega

Vrijedni rezultati »Spartaka«

Prošlog vikenda Subotica je bila domaćin 58. pojedinačnog prvenstva SiCG za seniore na kojemu su domaćini, dizači utega iz »Spartaka«, zabilježili vrijedne rezultate. Prvaci države su postali: *Sivester Nađ*, *Čaba Nađ* i *Nemanja Maksimović*. *Dejan Peić Tukuljac* je osvojio drugo mjesto, dok se *Ištvan Hegeđi* plasirao na treću poziciju. U sklopu prvenstva je održano i drugo kolo ekipnog prvenstva SiCG, na kojemu je »Spartak« zauzeo prvo mjesto s osvojenih 1731 poena, drugi je somborski »Radnički«, a treće je »Jedinstvo« iz Novog Bečeja.

Tenis

Roland Garros

Spektakularni teniski Grand Slam praznik, pariški Roland Garros ušao je u drugi tjedan, nažalost, bez predstavnika hrvatskog tenisa. Najdalje, do trećeg kola, je otišao *Mario Ančić*, ali je bolji od njega bio Argentinac *Nalbandian* 6:4, 7:6, 6:3. Najveću senzaciju prvog tjedna napravila je mlada teniserka iz SiCG *Ana Ivanović*, koja je u susretu s favoriziranom Francuskinjom *Moresmo* zabilježila zasluženu pobjedu (6:4, 3:6, 6:4) i plasman u osminu finala.

Košarka

Zadar prvi finalist

Pobjedom u Splitu, s ukupnih 2:0 u međusobnim duelima, košarkaši Zadra su izborili plasman u finale doigravanja za prvaka Hrvatske. Drugi finalist će biti poznati nakon treće, odlučujuće utakmice u kojoj se sastaju Cibona i Zagreb (1:1).

Kuglanje

SP u Novom Sadu

Ovog tjedna je glavni grad Vojvodine Novi Sad domaćin 26. svjetskog prvenstva u kuglanju, koje će se po prvi puta igrati po novim pravilima. Hrvatska će na prvenstvu nastupiti u obje (muškoj i ženskoj) konkurencije, kao i domaćin SiCG.

Vaterpolo

Hrvatska u skupini C

Na idućem prvenstvu svijeta u vaterpolu, koje će se igrati tijekom srpnja u Kanadi, voljom ždrijeba Hrvatska je smještena u skupinu C skupa sa selekcijama: Mađarske, Rumunjske i domaćina, Kanade. Zanimljivo je zamijetiti identičnost izbora rivala u kvalifikacijama za nastavak natjecanja, kao i prije dvije godine na SP u Španjolskoj.

HNL

10. kolo, 28. svibnja

Liga za prvaka

Hajduk – Varteks 6:0
Rijeka – Inter 3:3
Zagreb – Slaven B. 7:1

Tablica: Hajduk 56, Inter 54, Zagreb 50, Rijeka 47, Varteks 45, Slaven B. 45

Liga za ostanak

Dinamo – Zadar 7:0 (prekid)
Međimurje – Osijek 2:2
Kamen I. – Pula 1856 1:1

Tablica: Dinamo 47, Kamen I. 41, Osijek 41, Pula 1856 35, Međimurje 33, Zadar 32

Hajduk obranio titulu prvaka Hrvatske u nogometu

»Bili« majstori s mora

Piše: Dražen Prčić

O d samog početka Lige za prvaka, natjecanja u kojemu se za naslov najbolje hrvatske nogometne momčadi borilo šest prvoplasiranih momčadi (Hajduk, Inter, Zagreb, Rijeka, Varteks i Slaven B.), najveće šanse za novu titulu i obranu naslova objektivno su davane momčadi splitskog Hajduka. Zbog najvećeg broja kvalitetnih nogometaša i činjenice da se vječiti rival, zagrebački Dinamo, nije uspio plasirati u društvo najboljih, već je cijelo proljeće proveo u Ligi za ostanak, u kojoj mu niti u kojoj »priči« nije mjesto. Ali lopta je okrugla, a nogomet je čudo...

PRVAK HAJDUK: I pokraj svih očekivanja, unaprijed danih sigurnih prognoza, »Bili« su novi naslov prvaka HNL uspjeli potvrditi tek u posljednjoj utakmici ovogodišnjeg prvenstva. Sve do posljednjeg kola bili su bodovno poravnati s najvećim iznenađenjem proteklog ligaškog natjecanja, zaprešićkim Interom i tek je uvjerljiva pobjeda nad »krojačima« iz Varaždina (Hajduk – Varteks 6:0) »skinula teret s duše« svima onima kojima je bila boja na srcu. Momčad, koja je tijekom sezone promijenila čak tri trenera (*Katalinić, Slišković i Štimac*, koji je direktorsku fotelju zamijenio »tvrdom« trenerskom klupom), na koncu je uspjela opravdati status glavnog favorita i uspjela ponoviti obranu naslova prvaka poslije sezona 1993/94. i 1994/95. i sa šest osvojenih titula prvaka Hrvatske uspjela se pramaći na korak Croatia – Dinamu, koji ih je uspio sakupiti čak sedam otkada se igra HNL.

Svi prvaci Hrvatske

1991/92. Hajduk, 1992/93. Croatia, 1993/94. i 1994/95. Hajduk, 1995/96, 1996/97, 1997/98, 1998/99. Croatia, 1999/00. Dinamo, 2000/01. Hajduk, 2001/02. Zagreb, 2002/03. Dinamo, 2003/04. i 2004/05. Hajduk

STATISTIKA: Poslije 32 odigrana ligaška kola, 22 u regularnom dijelu sezone plus 10 u dodatnom natjecanju Lige za prvaka, Hajduk je uspio zabilježiti 16 pobjeda (najviše od svih), 8 neodlučnih susreta i 8 poraza, uz gol razliku 58-33. Zahvaljujući uvjerljivoj i visokoj pobjedi u posljednjem susretu, momčad *Igora Štimca* je najefikasnija, a interesantno je kako je samo Pula 1856, koja se spasila ispadanja u po-

sljednem kolu, primila manje zgoditaka (Pula 1856 -31, Hajduk -33). Glavna karakteristika ovogodišnje Hajdukovke titule ogleda se u činjenici da je novi-stari naslov osvojen, praktički, zahvaljujući solidnoj zalihi iz regularnog dijela natjecanja u 22 zajednička kola, dok je nastavak u Ligi za prvaka protekao u brojnim propustima i neplaniranim gubicima bodova, prije svega na domaćem »Poljudu«. Čak, u pretposljednem kolu igran je susret na »sve ili ništa« u Zaprešiću, u kojemu je viceprvak Inter imao priliku da pobjedom sam odlučuje o svojoj sudbini, ali je Hajduk remijem (1:1) došao na korak od obrane titule i samostalnog rješavanja prvenstva u svoju korist.

IGRAČKI KADAR: Tijekom svih odigranih prvenstvenih susreta u »biljoj hajdučkoj majici« zaigralo je mnoštvo, ponajviše mladih i još uvijek nedovoljno afirmiranih nogometaša uz izuzetke nekoliko starijih prvotimaca, ali je ipak za osvajanje nove titule presudilo dovođenja dvije najveće zvijezde tijekom zimskog prijelaznog roka. Povratkom reprezentativnog veznog *Ivana Leke* iz Španjolske i dovođenjem *Nike Kranjčara*, najveće zvijezde iz redova vječitog rivala Dinama, uprava je postala prijeko potrebnim dvanaestim igračem, uz vjerne »Torcidaše« i misija obrane titule prvaka HNL je uspješno okončana u subotu 28. svibnja pobjedom nad Varteksom na prepunom »Poljudu« u Splitu.

Na vratima novog prvaka veći dio sezo-

ne je proveo *Kale*, ali je na koncu u najvažnijim završnim i odlučujućim susretima presudilo iskustvo *Balića*, koji je i nagrađen »Hajdučkim srcem«, trofejom zahvale navijača za prikazanu borbenost i zalaganje u biloj majici. Teret obrane su većim dijelom iznijeli: *Vejić, Dolonga, Šuto, Grgurović, Bartulović, Čačić*, srednjim redom su zapovjedali *Leko* i

Čiro novi trener Hajduka

Odmah poslije inauguracije u novog starog prvaka, Hajduk je dobio novog trenera u liku najboljeg hrvatskog trenera svih vremena *Miroslava Čire Blaževića*, koji je momčad preuzeo od *Igora Štimca*, povratnika na mjesto sportskog direktora momčadi.

Kranjčar, dok su u špicu zapaženiji od ostalih bili: *Bušić, Turković, Munhoz* i *Blatnjak*, ali i svi ostali igrači koji su odigrali po koji susret u dugom prvenstvu podjednako imaju djelić zasluge za osvojeni naslov najbolje hrvatske nogometne momčadi. Kao prvak Hrvatske, Hajduk je stekao pravo igranja u drugom kolu kvalifikacija za Champions league, dok će Inter kao drugoplasirani i Rijeka kao pobjednik kupa igrati u kupu Uefa, ukoliko prođu kvalifikacije. ■

Josip Rudić, nogometni sudac i instruktor

Pola vijeka nogometnog arbitriranja

Razgovor vodio: Dražen Prčić

U svojoj 78. godini *Josip Rudić* (1927.) je i dalje aktivan pri sudačkoj organizaciji, angažiran kao instruktor u radu s najmlađim sucima koji se tek upoznaju s tajnama vođenja nogometne igre. U kraćem razgovoru pokušali smo vratiti vrijeme unatrag i prisjetiti se njegovih početaka dugogodišnje karijere nogometnog suca i instruktora, koja je prošle godine proslavila i pola vijeka »u službi nogometa«.

► **Gotovo iza svakog nogometnog suca stoji aktivno igranje nogometa u mladim danima. Kako je tekao Vaš igrački staž i kada ste se odlučili za sudački poziv?**

U mladim danima sam igrao s vršnjacima nogomet, onda je došao rat i služenje vojnog roka, da bih poslije igrao još nekoliko godina u OFK »Subotica« i poslije neugodne povrede koljena bio prisiljen u sezoni 1952/53. prekinuti s aktivnim igranjem nogometa. U »sudačke vode« sam ušao na poziv svog kolege s posla Tome Kopunovića 1954. godine i upisao se na teorijski tečaj u trajanju od 2 mjeseca.

► **Kada ste dobili priliku voditi samostalno svoju prvu utakmicu u sudačkoj karijeri?**

Bilo je to 28. studenog 1954. godine, kada sam polagao praktični dio sudačkog ispita na utakmici Borca (današnji Solid) i Metalca (Sever), koji sam uspješno položio pred odgovarajućom komisijom.

► **Jeste li podijelili koji žuti ili crveni karton na svom debiju?** Nisam iz veoma jednostavnog razloga, s obzirom da tada nije ni bilo žutih i crvenih kartona, već su se prekršaji igrača bilježili u sudačku bilježnicu i nakon tri preoštra starta je grubi igrač mogao biti udaljen s terena. Opet, postojala je mogućnost da se u slučaju iznimno oštrog starta igrač udalji i momentalno s travnjaka.

► **Kako je tekao vaš daljnji napredak na sudačkoj ljestvici?** S vremenom sam napredovao od najnižeg ranga sve do tadašnje

treće lige (Srpska liga), savezni sudački ispit sam položio 1962. godine (teoretski dio), ali sam zbog nedovoljne brige određenih ljudi iz FS Vojvodine praktični dio polagao na 5 umjesto na 3 propisana susreta i zbog toga jedno vrijeme stagnirao u napredovanju. Stigavši na listu sudaca treće lige, sudio sam 11 sezona, sve do sezone 1969/70. kada završavam s aktivnim suđenjem i prelazim u instruktore, među kojima sam i danas.

► **Što je to nogometni instruktor i što spada u djelokrug njegovih aktivnosti?**

Glavna aktivnost instruktora suđenja se ogleda u radu s mladim sucima, prije svega tijekom teoretskih i praktičnih tečajeva, potom tu su i kontrole suđenja i dužnost delegata na brojnim natjecateljskim utakmicama.

► **Koliko ste susreta odsudili, a koliko »iskontrolirali« kao kontrolor ili delegat?**

Za pola vijeka aktivnog druženja s nogometom odsudio sam oko 550 susreta, dok sam dužnost kontrolora suđenja i delegata obnašao na preko 100 utakmica.

► **Koje biste suce izdvojili kao najbolje u svoje vrijeme?**

Prije svih to su *Leo Lemešić* iz Zagreba i *Vasa Stefanović* iz Beograda, veliki sudački autoriteti onog vremena, koji su mi bili u komisiji kada sam polagao teoretski dio za saveznog suca.

► **Što je po Vašem mišljenju najvažnije za jednog kvalitetnog nogometnog arbitra i što ga čini boljim od drugih djelatnika nogometne pravde?**

Za kvalitetnog suca je važno, iako nije presudno, da je svojevremeno bio barem solidan nogometaš, zbog osjećaja tečnosti igre.

Potom slijedi poštenje, uz uporan rad na konstantnom teoretskom i praktičnom usavršavanju i, što je također iznimno važno, održavanju dobre tjelesne kondicije.

► **Kako danas, poslije pola vijeka privrženosti ovom neodoljivom sportu, doživljavate nogometne susrete?**

Prirodom svoje aktivnosti u sudačkoj organizaciji, kao još uvijek aktivan instruktor, najviše pratim susrete mladih uzrasta, gledajući uporedo mlade talente za suđenje, ali i buduće igračke znalce. ■

Sudac ne smije biti navijač

Baveći se aktivno sudačkim i instruktorskim pozivom, nikada nisam navijao niti za jednu momčad na terenu, ali sam gajio simpatije za sve subotičke momčadi koje su se natjecale u raznim rangovima natjecanja, prije svih za Spartak, Bačku, OFK Suboticu.

Zagreb dobio Klasičnu gimnaziju

Priredio: Zdenko Samaržija

30. svibnja je Dan Hrvatskoga sabora. Naime, 1990. godine sastao se Hrvatski sabor nakon višestranačkih izbora u Hrvatskoj. Godine 1994. uvedena je hrvatska kuna.

30. svibnja 1876. u Postirama na otoku Braču rođen je *Vladimir Nazor*, hrvatski književnik i političar. Najvažnija djela su mu: *Slavenske legende*, *Živana*, *Dionizijeve pjesme*, *Knjiga o hrvatskim kraljevima*, *Pjesme ljuvene*, *Intima*, *Veli Jože*, *Utva zlatokrila*, *Medvjed Brundo* i *Stoimena*. Godine 1942. godine prebjegao je partizanima. Umro je 19. lipnja 1949. godine u Zagrebu.

31. svibnja 1854. umro je *Vatroslav Lisinski*, hrvatski skladatelj židovskoga podrijetla pravim imenom *Ignacije Fuchs*. Njegovo najvažnije djelo je opera *Ljubav i zloba*.

1. lipnja 1886. rođen je u Slavonskom Brodu hrvatski slikar *Vladimir Becić*. Bogatim kolorističkim izrazom, tonskim oblikovanjem jakih volumena, udaljavajući se od akademizma, nastaju prvih godina ovog stoljeća poznati Becićev Portret

Miroslava Kraljevića, Autoportret s polucilindrom, Akt pred ogledalom i brojna druga djela.

1. lipnja 1953. umro je hrvatski slikar *Emanuel Vidović*. Emanuel Vidović slikar je intimizma, a njegove slike pune su poznatih područja i prostora te sretnog prebivanja u njima.

2. lipnja 1902. rođen je u Novskoj pjesnik, putopisac, romansijer, povjesničar umjetnosti, teatrolog, zatim leksikograf i profesor, prevoditelj, urednik i kazališni djelatnik *Slavko Batušić*. Kao i većina njegovih vršnjaka književno se oblikovao u Kraljevu krugu, no ubrzo je krenuo samostalnim putem senzibilnoga lirika i začuđena putnika u europske zemlje i gradove, da parafraziramo naslov jedne od njegovih putopisnih zbirka. U uspomenu tiskanim u knjizi »Hrvatska pozornica« Batušić je opisao i svoj ne manje značajan i važan kazališni život.

Promicao je i samosvojna obilježja hrvatskoga glumišta u brojnim međunarodnim teatrološkim društvima, utemeljio je u nas teatrologiju kao znanstvenu disciplinu. Kao leksikograf napisao je više stotina članaka o kazališnim i likovnim umjetnicima, pojmovima i pojavama. Predavajući povijest kazališta našim glumačkim školama i na Akademiji za kazališnu umjetnost u Zagrebu, nastojao je naraštajima budućih scenskih umjetnika otkrivati ljepote i značenje brojnih kazališnih događaja.

3. lipnja 1607. osnovana je u Zagrebu Klasična gimnazija. Početkom 17. stoljeća u Zagrebu se osjećala velika potreba za jednom višom školom pa su nastojanjem zagrebačkoga građani-

na *Benedikta Blaževića* pozvani isusovci da otvore srednje učilište. Isusovci su uredili na pušteni dominikanski samostan s Crkvom svete Katarine na današnjem Katarinskom trgu, a grad im je osigurao prihode,

poklonivši im više oranica, polja i vinograda, što je sve pripadalo gradskom crkvenom posjedu. Mnogi bogatiji Zagrepčani zapisali su u školu i svoje bogate zaostavštine. Tom važnom događaju za kulturnu povijest Hrvatske nazočni su bili gotovo svi tadašnji uglednici, od hrvatskog bana *Ivana Draškovića* s mnoštvom velikaša do zagrebačkog biskupa na čelu crkvene svite. Školski kroničar piše da su za vrijeme otvaranja gimnazije pred crkvom pucala tri mužara i da je ban upisao svog najmlađeg sina u prvi razred. Školska je obuka odmah počela u tri niža razreda. Do godine 1613. otvorena su još tri viša razreda. Već prve godine u školu se upisalo čak 200 učenika, od kojih veliki dio iz redova građana i seljaka. Bilo je to razumljivo jer se školarina nije plaćala. Školu su uzdržavali dobrotvori, a i isusovci su imali velike dohotke od darovanih imanja. Tijekom idućih stoljeća ta je škola odigrala važnu ulogu u obrazovanju više od stotinu naraštaja učenika.

Gornjogradsku gimnaziju završili su mnogi istaknuti hrvatski politički, kulturni i znanstveni djelatnici. Iz nje je u prošlom stoljeću najprije izrasla zagrebačka Akademija, a poslije i Sveučilište.

4. lipnja 1490. godine u Beču je umro Matija Korvin. Nakon tajanstvene smrti hrvatsko-ugarskog kralja *Ladislava V.*, za novog je monarha 1458. izabran Matija ili Matijaš Hunyadi, nazvan Korvin, osamnaestogodišnji sin ugarskoga guvernera i vojskovođe Janka.

Ime Korvin dobio je po gavranu koji se na latinskom naziva *corvus*, a ističe se u njegovu grbu. Rođen je 23. veljače 1440. u Cluju. Poslije pada Bosne 1463., Korvin oslobađa Jajce i Srebrenicu i stvara banovine što će godinama štititi Slavoniju od Turaka. Istodobno ratuje i s Habsburgovcima, te suzbija pokušaj Mletaka da se učvrste u Hrvatskome primorju. Tada osniva u Senju prvu stalnu vojničku organizaciju u Hrvatskoj.

Godine 1485. Korvin trijumfalno ulazi u Beč koji postaje nova prijestolnica kraljevstva. No, snažna centralistička monarhija, prva u srednjoj Europi, bit će kratka vijeka. Njegovi slabi nasljednici neće uspjeti spriječiti anarhiju. To će omogućiti daljnje nadiranje Turaka i uzrokovati kopnjenje ugarske države. Matija Korvin ostao je zapisan i kao zaštitnik umjetnosti. Njegov je dvor bio stjecište najpoznatijih umjetnika i humanista onoga doba, a među njima bili su *Ivan Česmički* – odnosno *Jannus Pannonius*, *Ivan Vitez*, *Ivan Duknović*, *Jakov Statilić* i drugi Hrvati.

NAZIVAK NICA SUBAT	HRVATSKI NOGO METNI REPREZEN TATIVAC	PRIZOR NEJOMLA CI NE SREĆE	NAIMANJA SPORTSKA JEDRILICA	HRVATSKA	TAL LUKA NA JADRANU	LJEČNIK ZA NOS	ŽENSKO IME	JEDNA BOJA										
HRVATSKA KRAJ PRASE																		
VIŠE IZ OSTALIH																		
TALIJAN SKA PUČKA POPUJEVKA																		
"IZRAN"			GLUMAC (2) AVIAT (3) (MNOŽ.) ANIMIRANI FILM															
GLUMAC NIZHON SON					INDUSTRIJA BILJKA (2) LUMAC BEATY													
"KISIK"		PRJE VIO MI NO ČUVNI AMERIČKI PREDSED FRANKLIN					"AMPER"	VRSTA ŠKOLJKE, KAMENICA										
LISIČJA OREPINA				ATINSKI JA GLAVNI GRAD PERGIDA														
ISTRA ZIVAC AMUNDSENI						ŠAHOVSKI KLUB GLUMICA BORTOL LAZZI												
DJED U LJAJ MAČLI					7. XII 18NAI TMI REFERENCE 188													
NERAVNO MJERNOST																		
	GOTOV NOVAČ GOTOVINA INFORMA CIJA																	
POKAZNA ZAMJENICA				SAVLJATI SE NADOLJE ZAPADNI MONGOL														
KARTASKA IGRA						228 OCTENE KOSLINE "AEROSPAC CE PLANE"												
BALERINA (OSMANO) VIC						VRSTA MAMUNA HVATAČ MJEŠTO KOD VILU VITICI												
"VIRGOV TICA"			KUJE REJITI NEPODO STIINA			MJEŠTO KOD VIN KOVAČA KRK IJ BRAC												
BASTAVNI VEZNIK		GRAD U SPRANOL SKOJ (TRKA BROVA) VLADAR U EMIRATU																
UZIMATI HRANU						ŠPIRIT ZESTA (3) IERAKI (KRAČE)												
ENGLESKA DISKO LIMAFSKA KOMPAKILJA				NOGOME TAS ŠOKOTA "TITNESKI KLUB"														
TEKSTIL I FOLIOVE OSTI NI UMJETNIM PUTEM							AMERIČKI PIŠAČ SP-4110CA, ISAAC AJMA PRICA											
POLIO PISMA IZ VOZLO ZA VUČU							NA OMAJ NAČIN "SPANJOL SKA"											

RJEŠENJA IZ PROŠLOGA BROJA:

HONOLULU, ELABORAT, LIBERIJA, EVORA, KK, NERO, BAM, AR, NLO, I, PDV, IRAC, ARITMIJA, PAPRIKA, AGENT, NA, ROTA, UTKA, URNA, IJ, CSP, ANEROIDI, ZER, ETANOL, STRN, OVISNOST, IPERIT, UISTINU, ŠAR, AAR, ČIRO, NEUKOST, A, I, KORICE MAČA, SD, GRAF, NIZOZEMSKA, RO, ARGO, VALJATI, AKT, KANTINER, TO.

PETAK 3. 6. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Čarolija 6., serija
 10.10 – Vijesti
 10.20 – Lander-Menschen-
 Abenteuer:
 Madagaskars parfum -
 insel nosy be
 11.05 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 11.25 – Kruške i jabuke –
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноза
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova nagradna
 pitalica
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Ed 2, serija
 14.55 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 15.05 – Tintinove avanture,
 crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Putovanje oko svijeta:
 Jamajka, okus Afrike u
 Karipskom moru
 17.10 – Život uživo – sa stilom
 17.50 – Vijesti
 18.00 – Život uživo – tema dana
 18.40 – Promet danas
 18.42 – Dietpharmova nagradna
 pitalica
 18.45 – Znanstvena petica
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Devet mjeseci,
 američki film
 21.55 – Dnevnik
 22.05 – Vijesti iz kulture
 22.15 – Drugi format,
 emisija iz kulture
 23.20 – Pod sumnjom 6.,
 mini-serija
 01.00 – Zlikavci, zabavni program
 01.10 – Večernja škola –
 povratak upisanih
 01.40 – Whoopi, humoristična
 serija
 02.05 – Život s Bonnie,
 humoristična serija
 02.30 – Jesam te!, humoristična
 serija
 02.55 – Povratak Arsenea
 Lupina, serija
 03.40 – Ed 2., serija
 04.25 – Cirkus, serija
 05.15 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 05.30 – Lander-Menschen-
 Abenteuer:
 Madagaskars parfum -
 insel nosy be
 06.20 – Zrela ljubav, serija

HRT 2

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT
 10.10 – Učilica
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora,
 prijenos
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – Res publica: Među nama
 14.45 – Res publica: Iz jezične
 riznice: Vrag,
 15.00 – Kinoteka: Rebecca,
 američki film
 16.20 – Vijesti za gluhe
 16.30 – Saddle Club,
 serija za djecu i mlade
 16.55 – Serija za mlade
 17.25 – Povratak Arsenea
 Lupina, serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – TV raspored
 18.55 – Savršeni svijet
 19.30 – Život s Bonnie,
 humoristična serija
 20.05 – Jesam te!,
 humoristična serija
 20.35 – Bitange i princeze, serija
 21.10 – Večernja škola –
 povratak upisanih
 21.45 – Zlikavci, zabavni program
 22.00 – Cirkus, serija
 22.45 – Vijesti na Drugom
 22.55 – Promet danas
 23.00 – The Joy Luck Club,
 američki film
 01.15 – Madame Bovary,
 francuski film
 03.35 – Savršeni svijet
 04.05 – Pregled programa
 za subotu
 17.40 Rukomet, PH (Ž):
 Podravka – Tvin Trgocentar,
 eventualna 3. utakmica

nova

07.00 DJEČJI PROGRAM
 Pokemoni
 Kralj šamana
 Pokemoni
 Shinzo
 Kralj šamana
 09.40 Rubi, serija
 10.30 Zatočenica, serija
 11.20 Ciganke, serija
 12.10 Automotiv, auto-moto
 magazin
 12.55 Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 13.20 Sve je relativno, serija

13.50 Dream Team, serija
 14.20 Izlog strasti, serija
 15.05 Nauči me voljeti, serija
 16.00 Ciganke, serija
 16.50 Vijesti
 16.55 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Vrijeme
 19.35 Taxi free
 20.00 Totalna zbrka, igrani film
 21.30 Hrvatski radijski
 festival – finale, prijenos
 23.30 Drugo lice – Petar Vlahov
 show
 00.30 Pripravnici, reality show
 01.20 Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 01.30 Vrijeme sutra

REL

06.25 Voljeni doktor Martini,
 humoristična serija (R)
 07.15 Anastasia, sapunica (R)
 08.00 Osveta ljubavi,
 telenovela (R)
 08.45 Simpson
 09.10 Sabrina, mala vještica
 09.40 Roseanne
 10.05 Bračne vode
 10.30 Dadilja
 11.00 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Sanja, talk show (R)
 12.30 Zabranjena ljubav
 13.00 Anastasia, sapunica
 13.45 Osveta ljubavi, telenovela
 14.35 Voljeni doktor Martini
 15.30 Simpsoni
 15.55 Sabrina, mala vještica,
 humoristična serija
 16.25 Roseanne
 16.50 Bračne vode
 17.15 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Kako zavesti
 muškarca?, talk show
 18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Razbijač, igrani film,
 znanstveno-fantastični
 22.15 Vlak odmetnika,
 igrani film, akcijski
 23.55 Vijesti, informativna emisija
 00.05 Kineski sindrom,
 igrani film, triler
 02.05 Lažna sigurnost, igrani film,
 akcijski
 04.00 Lovator, kviz show (R)
 04.10 Cobra 11, specijalci sa
 autoputa,
 kriminalistička serija (R)
 04.55 Eksploziv, magazin (R)

SUBOTA

HRT 1

07.15 – TV kalendar
 07.25 – Vijesti
 07.30 – Space Jam, američki
 film za djecu i mlade

08.55 – Parlaonica
 09.50 – Vijesti
 10.00 – Promet danas
 10.05 – Briljanteen
 10.55 – Kad zvoni?, serija za mlade
 11.25 – Kruške i jabuke –
 kuharski dvoboj
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноза
 12.16 – TV kalendar
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Nine Months, američki film
 15.00 – Vijesti
 15.05 – Hrvatska kulturna baština
 15.35 – Reporteri
 16.35 – Vijesti
 16.45 – Promet danas
 16.50 – Inspektor Rex 7., serija
 17.35 – Povratak u divljinu:
 Martin Clunes,
 dokumentarna
 serija
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Studio 10, show program
 21.40 – Instinct, američki film
 23.45 – Dnevnik
 23.55 – Vijesti iz kulture
 00.05 – Affliction, američki film
 01.55 – Velika arena, američki film
 03.40 – Newyorški plavci 11., serija
 04.25 – Inspektor Rex 7., serija
 05.10 – Simpsoni 13.,
 humoristična serija
 05.35 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 05.50 – Studio 10, show program
 07.10 – Zrela ljubav, serija (12)

HRT 2

08.00 – TV vodič + turistička
 središta Hrvatske
 08.20 – Reprizni program
 10.05 – Kućni ljubimci

4. 6. 2005.

10.35 – Dive su meta, zar ne?, američki film

12.00 – Korijeni – hrvatske manjine u Europi

12.30 – Duhovni izazovi

12.45 – Prizma – multinacionalni magazin

13.50 – Crno-bijelo u boji

14.20 – Vijesti iz kulture

14.25 – Automagazin

15.00 – Tenis Roland Garros – finale (Ž), prijenos

17.35 – Filmska klasika: Žandar u New Yorku, francusko-talijanski film

19.15 – Bez oduševljenja, molim 3. – humoristična serija

19.45 – Simpsoni 13., humoristična serija

20.15 – Newyorški plavci 11., serija

21.00 – Gladijatori 21. stoljeća: Kraljevi ringa – nemoguća misija, prijenos iz Doma sportova

23.30 – Vijesti na Drugom

23.40 – Promet danas

23.45 – Sport danas

23.55 – Nijemi svjedok 8., serija

01.35 – Reporter

02.35 – Povratak u divlinju: Martin Clunes, dokumentarna serija

03.25 – National Geographic

06.50 Dječji program

Vaš prvi jutarnji crtić:

Poke moni

Kralj šamana

08.40 HLAPIĆEVA TELEVIZIJA

08.40 Hlapićeva priča, emisija za djecu

08.55 Hlapićeve nove zgrade, crtana serija

09.25 Hlapićeva nagradna igra

09.40 Mr. Bean, crtana serija

10.10 Futurama, crtana serija

10.40 Kraljica mača, serija

11.30 Andy Richter, serija

12.00 Moja slavna sestra, serija

12.25 Mi nismo plavuše, serija

13.00 VIP propusnica,

zabavno-dokumentarna emisija

13.55 VIP DJ, glazbena emisija

15.05 Čarobnice, serija

15.55 Bumerang TV, serija

16.50 Vijesti

17.00 Mravci u gaćama, igrani film

18.40 Laku noć, Hrvatska, crtana serija

19.00 24 sata

19.25 Sport

19.30 Vrijeme

19.35 Taxi free

20.00 Ona ili on, kviz

21.00 Zamjenik, igrani film

23.00 Laku noć, Hrvatska, crtana serija

23.15 Na rubu zakona, serija

00.10 Mentor, serija

01.00 Čovjek bez prošlosti, serija

01.50 Vrijeme sutra

06.50 Beyblade, crtana serija

08.00 Zabranjena ljubav, sapunica – maraton (pet tjednih epizoda)

10.25 Jessica, dramska mini serija

12.20 Everwood, dramska serija

13.30 Cijena savjesti, dramska serija

13.45 Dodir s neba, dramska/ fantastična serija

14.35 Retromanija, glazbeno – zabavni show (R)

16.15 Kvalifikacije za SP

17.15 Kvalifikacije za SP

U nogometu: Bugarska – Hrvatska, izravni prijenos

19.10 Vijesti, informativna emisija

19.35 Eksploziv vikend, magazin

20.15 Progonjeni, igrani film, horor

22.10 Afera »Gencom«, igrani film, znanstveno-fantastični

23.50 Playboy: Vrh strasti, igrani film, erotski

01.35 Kvalifikacije za SP U nogometu: Bugarska – Hrvatska, prijenos (R)

03.20 Razbijač, igrani film, znanstveno – fantastični

NEDJELJA 5. 6. 2005.

08.05 – TV kalendar

08.15 – Vijesti

08.20 – Teletubbies, lutkarska serija

08.45 – Vikendica

09.40 – Aladdin, crtana serija

10.00 – Timon i Pumbaa, crtana serija

10.25 – Promet danas

10.30 – Ciklus Columbo: The Bye-bye Sky-high I. Q. Murder

Case, američki TV film

11.45 – TV kalendar

11.57 – Dietpharmova nagradna pitalica,

12.00 – Dnevnik

12.15 – Mali savjeti za poljoprivrednike

12.25 – Plodovi zemlje

13.20 – Rijeka: More

14.00 – Nedjeljom u dva

15.05 – Vijesti

15.15 – Promet danas

15.20 – Domovnica: Trogir

16.10 – Prijava ples, američki film

17.45 – Kad zvoni?, serija za mlade

18.10 – Dietpharmova nagradna pitalica

18.15 – Piramida, zabavni program

19.30 – Dnevnik

20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz

21.05 – Slučajna suputnica, TV

21.55 – Shpitza, zabavna emisija

22.50 – Dnevnik

23.00 – Vijesti iz kulture

23.10 – Evergreen: Nestao, američki film

01.10 – Nedjeljom u dva

02.10 – Hornblower 3., mini-serija

03.40 – Simpsoni 13., humoristična serija

04.05 – Prijava ples, američki film

05.45 – Rijeka: More

08.00 – TV vodič

09.50 – Prava talijanska kuhinja Giorgija Locatellija

10.15 – Mali gradski vrtovi 2., dokumentarna serija

10.50 – Biblija

11.00 – Zagreb: Sveta misa, prijenos (Međimursko proštenje)

12.05 – National Geographic: Potraga za Feničanima

13.00 – Mir i dobro

13.35 – Studio F1

14.10 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film

14.20 – Opera Box

14.50 – Vijesti iz kulture

15.00 – Tenis Roland Garros – finale (M), prijenos

18.00 – Hornblower 3., mini-serija

19.30 – Simpsoni 13., humoristična serija

19.55 – Košarka, PH

21.45 – Vijesti na Drugom

21.55 – Sportski program, snimka

23.50 – Sport danas

00.00 – Enterprise 1., serija

00.45 – Enterprise 1., serija

01.30 – Enterprise 1., serija

02.15 – Enterprise 1., serija

03.00 – Enterprise 1., serija

06.30 Dječji program

Školska rukometna liga

Vaš prvi jutarnji crtić:

Pokemoni

Kralj šamana

08.30 Pipi Dugačarapa, igrani film

10.20 U sedmom nebu, serija

11.10 Filmski klasici:

Padobranci protiv volje, igrani film

12.55 Automotiv, auto-moto magazin

13.30 VIP DJ, glazbena emisija

14.35 Ona ili on, kviz

15.35 Kralj Queensa, serija

16.05 Lude 70-e, serija

16.35 Vijesti

16.45 Posao života, igrani film

18.30 Laku noć, Hrvatska, crtana serija

19.00 24 sata

19.25 Sport

19.30 Vrijeme

19.35 Red Carpet, zabavna emisija

20.35 Zona smrti, serija

21.30 Danielle Steel: Druga šansa za ljubav, igrani film

NEDJELJA

23.15 Čovjek bez prošlosti, serija
00.10 Automotiv, suto-moto
magazin
00.45 Laku noć, Hrvatska,
crtana serija
01.10 Vrijeme sutra

01.20 TV prodaja
06.25 Beyblade, crtana serija
(3 epizode)
07.35 2 glupa pasa, crtana serija
08.00 Dexterov laboratorij,
crtana serija
08.25 Ed, Edd i Eddy, crtana serija
08.45 Johnny Bravo, crtana serija
09.10 Povratak u plavu lagunu,

igrani film, romantična drama
10.55 Jessica, dramska mini serija
12.35 Afera »Gencom«, igrani film,
znanstveno-fantastični (R)
14.10 Prijatelj na kvadrat,
zabavna emisija (R)
15.00 Mjenjačnica,
zabavna emisija (R)
15.55 Mijenjam ženu,
dokumentarna sapunica (R)
17.05 Salto, zabavna emisija
18.15 Ekkluziv, magazin
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.10 Eksploziv vikend, magazin
20.15 Retromanija,
glazbeno-zabavni show
21.55 FBI: Istraga,
dokumentarno-
kriminalistička serija
22.50 Novi forenzičari,
dokumentarno-
kriminalistička serija
23.50 Autopsija, dokumentarno-
kriminalistička serija
00.15 Playboy: Vrh strasti,
igrani film, erotski (R)
02.00 Progonjeni, igrani film,

PONEDJELJAK 6. 6. 2005.

06.20 – TV kalendar
06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
09.10 – Promet danas
09.15 – Čarolija 6., serija
10.10 – Vijesti
10.20 – Zemlje-ljudi-pustolovine:
Von Schafen, Stieren und
Menschen –
Transhumanz in Spanien
11.10 – Oprah Show
12.00 – Dnevnik
12.15 – TV kalendar
12.25 – Dietpharmova
nagrada pitalica
12.30 – Zrela ljubav, serija
13.20 – Maja, talk-show
14.00 – Vijesti
14.10 – Ed 2., serija
14.55 – Slobodna zona,
kratki dokumentarni film
15.05 – Tintinove pustolovine
crtana serija
15.30 – Nora Fora, igra za mlade
16.00 – Hrvatska danas
16.20 – Putovanje oko svijeta:
Kenija i Tanzanija –
divlja strast Afrike
17.10 – Život uživo – sa stilom
17.50 – Vijesti
18.00 – Život uživo – tema dana
18.40 – Promet danas
18.42 – Dietpharmova
nagrada pitalica
18.45 – Najslabija karika, kviz
19.30 – Dnevnik
20.10 – Latinica
21.50 – Palin's Himalaya,
dokumentarna serija
22.45 – Bioproгноza
22.50 – Otvoreno
23.45 – Dnevnik
23.55 – Vijesti iz kulture
00.05 – Dobro ugođena večer:
Nizozemski komorni
zbor u Trogiru
01.20 – Zemlje-ljudi-pustolovine:
Von Schafen, Stieren und
Menschen –
Transhumanz in Spanien
02.10 – Život s Bonnie,
humoristična serija
02.35 – Latinica
04.05 – Film
05.30 – Zrela ljubav, serija

07.50 – TV kalendar
08.00 – Teletubbies, lutkarska
serija
08.25 – ŽUTOKLJUNAC

09.20 – NULTI SAT
10.10 – Učilica
10.25 – Životinje iz kutije,
serija za djecu
10.50 – Tintinove pustolovine,
crtana serija
11.15 – Direkt
11.45 – Slobodna zona,
kratki dokumentarni film
12.00 – Enterprise 1., serija
12.45 – Res publica:
Vjernici u politici?!,
religijski program
13.35 – Glazbena TV
14.00 – NULTI SAT
15.05 – Ciklus Columbo:
The Bye-bye Sky-high I.
Q. Murder Case,
američki film
16.20 – Vijesti za gluhe
16.30 – Mlade jahačice,
serija za djecu i mlade
16.55 – Berlin, Berlin –
serija za mlade
17.20 – Povratak Arsenea Lupina,
serija
18.20 – Županijska panorama
18.45 – Vijesti iz kulture
18.50 – Internacional,
vanjskopolitički magazin
19.35 – Život s Bonnie,
humoristična serija
20.05 – Bez traga, serija
20.50 – Survivor – Odisejev otok
21.40 – Vijesti na Drugom
21.50 – Promet danas
21.55 – Whoopi, humoristična
serija
22.20 – Tko živ, tko mrtav – serija
23.05 – One Man's Hero,
američki film
01.05 – Povratak Arsenea Lupina,
serija
02.00 – Ed 2., serija
02.45 – Whoopi, humoristična
serija
03.05 – Bez traga, serija

07.00 DJEČJI PROGRAM
Vaš prvi jutarnji crtić:
Pokemoni
Shinzo
Pokemoni
08.35 TV prodaja
08.45 Rubi, serija
09.45 Zatočenica, serija
10.45 Ciganke, serija
11.45 Jedan na jedan, talk show
12.45 Laku noć, Hrvatska,
crtana serija
13.00 TV prodaja
13.10 Sve je relativno, serija
13.40 Dream Team, serija
14.10 Izlog strasti, serija
14.40 TV prodaja
14.50 Nauči me voljeti, serija
15.40 TV prodaja
15.45 Ciganke, serija
16.40 Vijesti
16.50 Zatočenica, serija
17.50 Rubi, serija
18.45 Laku noć, Hrvatska,
crtana serija
19.00 24 sata
19.25 Sport
19.30 Vrijeme
19.35 Taxi free
20.00 Jedan na jedan,
talk show Alke Vuice
21.00 Prvi u tjednu: Iz džungle u
džunglu, igrani film
22.55 Laku noć Hrvatska,
crtana serija
23.05 Nova noć: Pakleni šund,
igrani film
01.45 Vrijeme sutra
06.35 Voljeni doktor Martini,
humoristična serija (R)
07.25 Anastasia, sapunica (R)
08.10 Osveta ljubavi,
telenovela (R)
08.55 Simpsoni
09.20 Sabrina, mala vještica
09.50 Roseanne
10.15 Bračne vode
10.40 Dadilja
11.10 Ekkluziv, magazin (R)
11.40 Sanja, talk show (R)
12.30 Zabranjena ljubav
13.00 Anastasia, sapunica
13.45 Osveta ljubavi, telenovela
14.35 Voljeni doktor Martini,
humoristična serija
15.30 Simpsoni
15.55 Sabrina, mala vještica
humoristična serija
16.25 Roseanne
16.50 Bračne vode
17.15 Dadilja, humoristična serija
17.45 Sanja: Drama na granici
života i smrti, talk show
18.35 Lovator, kviz show
18.45 Vijesti, informativna emisija
19.05 Eksploziv, magazin
19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
20.15 Super nanny,
dokumentarna sapunica
21.10 CSI: New York,
kriminalistička serija
22.00 Posljednji preživjeli,
igrani film, akcijski
23.45 Vijesti, informativna emisija
00.00 FBI: Istraga,
dokumentarno-
kriminalistička serija (R)
00.55 Novi forenzičari,
dokumentarno-
kriminalistička serija (R)
01.50 Lovator, kviz show (R)

UTORAK 7. 6. 2005.

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.05 – Promet danas
 09.10 – Čarolija 6., serija
 10.05 – Vijesti 5!
 10.10 – Zemlje-ljudi-pustolovine:
 Spurensuche in
 Tasmanien
 – Die Kohl-Larsen-
 Expedition
 11.10 – Oprah Show
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova
 nagradna pitalica
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Ed 2., serija
 14.55 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 15.05 – Tintinove pustolovine,
 crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Putovanje oko svijeta:
 Laos i Vijetnam,
 blago Indokine
 17.10 – Život uživo – sa stilom
 17.50 – Vijesti
 18.00 – Život uživo – tema dana
 18.40 – Promet danas
 18.42 – Dietpharmova nagradna
 pitalica
 18.45 – Najslabija karika, kviz
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Globalno sijelo
 20.45 – 100% ja,
 zabavno-glazbena emisija
 21.40 – Tragom braće Seljan:
 Od Vražjeg Grla
 do Atlantika
 22.15 – Otvoreno
 23.10 – Dnevnik
 23.20 – Vijesti iz kulture
 23.30 – Zemlje-ljudi-pustolovine:
 Spurensuche in
 Tasmanien
 Die Kohl-Larsen-
 Expedition
 00.30 – Život s Bonnie,
 humoristična serija
 00.55 – Globalno sijelo
 01.25 – 100% ja,
 zabavno-glazbena emisija
 02.15 – Tragom braće Seljan:
 Od Vražjeg Grla do
 Atlantika
 02.45 – Maja, talk-show
 03.20 – Reprizni program
 04.00 – Angel Flight Down,
 američki film
 05.30 – Zrela ljubav, serija
 07.50 – TV kalendar

HRT 2

08.00 – Teletubbies,
 lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT
 10.10 – Učilica
 10.25 – Životinje iz kutije,
 serija za djecu
 10.50 – Tintinove pustolovine,
 crtana serija
 11.10 – Internacional,
 vanjskopolitički magazin
 12.00 – Enterprise 1., serija
 12.45 – Res publica: Treća dob,
 emisija za umirovljenike
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – NULTI SAT
 14.55 – Angel Flight Down,
 američki film
 16.25 – Vijesti za gluhe
 16.35 – Mlade jahačice,
 serija za djecu i mlade
 17.00 – Berlin, Berlin –
 serija za mlade
 17.25 – Povratak Arsenea Lupina,
 serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Transfer
 19.35 – Život s Bonnie,
 humoristična serija
 20.05 – Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.40 – Ljeto u Zlatnoj dolini,
 bosansko-hercegovački
 film
 22.25 – Vijesti na Drugom
 22.35 – Promet danas
 22.40 – Tko živ, tko mrtav – serija
 23.30 – Jahati tigra, talijanski film
 01.10 – Povratak Arsenea Lupina,
 serija
 02.05 – Ed 2., serija

nova

07.00 DJEČJI PROGRAM
 Vaš prvi jutarnji crtić:
 Pokémoni
 Shinzo
 Pokémoni
 08.45 Rubi, serija
 09.45 Zatočenica, serija
 10.45 Ciganke, serija
 11.45 Jedan na jedan,
 talk show Alke Vuice
 12.45 Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 13.10 Sve je relativno, serija
 13.40 Dream Team, serija
 14.10 Izlog strasti, serija
 14.50 Nauči me voljeti, serija
 15.45 Ciganke, serija
 16.40 Vijesti

16.50 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć, Hrvatska,
 crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Vrijeme
 19.35 Taxi free
 20.00 Naša mala klinika –
 Making of, serija
 21.00 Po ure torture,
 zabavna emisija
 21.30 Izgubljeni, serija
 22.30 Svi vole Raymonda, serija
 23.00 Laku noć Hrvatska,
 crtana serija
 23.15 Nova noć: Riskantna igra,
 igrani film
 01.00 Vrijeme sutra

06.25 Voljeni doktor Martini,
 humoristična serija (R)
 07.15 Anastasia, sapunica (R)
 08.00 Osveta ljubavi,
 telenovela (R)
 08.45 Simpsoni, humoristična
 animirana serija (R)
 09.10 Sabrina, mala vještica
 09.35 Roseanne
 10.05 Bračne vode)
 10.30 Dadilja
 10.55 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Sanja, talk show (R)
 12.30 Zabranjena ljubav
 12.55 Anastasia, sapunica
 13.45 Osveta ljubavi, telenovela
 14.35 Voljeni doktor Martini
 15.30 Simpsoni, humoristična
 animirana serija
 15.55 Sabrina, mala vještica
 16.25 Roseanne,
 humoristična serija
 16.50 Bračne vode,
 humoristična serija
 17.15 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Imam čudan dar,
 ja sam profesor Baltazar!,
 talk show
 18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav,
 sapunica
 20.15 Prijatelj na kvadrat,
 zabavna emisija
 21.10 Don Juan DeMarco,
 igrani film, ljubavna drama
 22.50 Cobra 11– specijalci s
 autoputa,
 kriminalistička serija
 23.50 Vijesti, informativna emisija
 00.05 CSI: New York,
 kriminalistička serija (R)
 00.50 Super nanny,
 dokumentarna sapunica (R)
 01.35 Lovator, kviz show (R)

SRIJEDA

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Čarolija 6., serija
 10.10 – Vijesti
 10.20 – Čuvari šume,
 dokumentarna serija
 10.45 – Divlji konji Stjenjaka,
 dokumentarni film
 11.10 – Govorimo o zdravlju
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioproгноza
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova
 nagradna pitalica
 12.30 – Zrela ljubav, serija (12)
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Ed 2., serija
 14.55 – Slobodna zona,
 kratki dokumentarni film
 15.05 – Tintinove pustolovine,
 crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Putovanje oko svijeta:
 Ekstremna Malezija

17.10 – Život uživo – sa stilom
 17.45 – Vijesti
 17.55 – Život uživo – tema dana
 18.30 – Promet danas
 18.32 – Dietpharmova nagradna
 pitalica
 18.35 – Najslabija karika, kviz
 19.30 – Dnevnik
 20.10 – Piramida, zabavni program
 21.15 – Poslovni klub
 21.50 – Na raskrižju života,
 dokumentarna emisija
 22.20 – Bioproгноza
 22.25 – Otvoreno
 23.20 – Dnevnik
 23.30 – Vijesti iz kulture
 23.40 – Direkt
 00.10 – Čuvari šume,
 dokumentarna serija
 00.35 – Divlji konji Stjenjaka,
 dokumentarni film
 01.00 – Obiteljske nevolje,
 humoristična serija
 01.40 – Na raskrižju života,
 dokumentarna emisija
 02.10 – Poslovni klub
 02.40 – Direkt
 03.10 – Maja, talk-show
 03.45 – Film
 05.30 – Zrela ljubav, serija

SRIJEDA 8. 6. 2005.

HRT 2

07.50 – TV kalendar
 08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT
 10.10 – Učilica
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – Res publica: Trenutak spoznaje
 14.45 – Res publica: Heureka
 15.00 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 16.25 – Vijesti za gluhe
 16.35 – Mlade jahačice, serija za djecu i mlade
 17.00 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 17.25 – Povratak Arsenea Lupina, serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Dokumentarna emisija
 19.20 – Obiteljske nevolje, humoristična serija
 20.05 – Uzmi ili ostavi, TV igra
 20.40 – The Man Who Cried, britansko-francuski film
 22.25 – Vijesti na Drugom
 22.35 – Promet danas
 22.40 – Tko živ, tko mrtav – serija
 23.30 – Finding Graceland, američki film
 01.05 – Povratak Arsenea Lupina, serija
 02.00 – Ed 2., serija

nova

07.00 DJEČJI PROGRAM
 Vaš prvi jutarnji crtić:
 Pokemoni
 Shinzo
 Pokemoni
 08.35 TV prodaja
 08.45 Rubi, serija
 09.45 Zatočenica, serija
 10.45 Ciganke, serija
 11.45 Naša mala klinika, serija
 12.45 Laku noć Hrvatska, crtana serija
 13.10 Sve je relativno, serija
 13.40 Dream Team, serija
 14.10 Izlog strasti, serija
 14.50 Nauči me voljeti, serija
 15.40 TV prodaja
 15.45 Ciganke, serija
 16.40 Vijesti
 16.50 Zatočenica, serija

17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Vrijeme
 19.35 Taxi free
 20.00 Bumerang, serija
 21.00 U sridu – talk show
 22.00 Michael Jackson – intimno, dokumentarni film
 23.10 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 23.20 Nova noć: Tama, igrani film
 01.00 Vrijeme sutra

06.20 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 07.15 Anastasia, sapunica (R)
 08.00 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 08.45 Simpsoni
 09.10 Sabrina, mala vještica
 09.35 Roseanne
 10.05 Bračne vode
 10.30 Dadilja
 10.55 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Sanja, talk show (R)
 12.30 Zabranjena ljubav
 12.55 Anastasia, sapunica
 13.45 Osveta ljubavi, telenovela
 14.35 Voljeni doktor Martini
 15.30 Simpsoni
 15.55 Sabrina, mala vještica
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.50 Bračne vode
 17.15 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Očevi i djeca: Ako je mogao Rogoz, mogu i ja!, talk show
 18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mjenjačnica, zabavna emisija
 21.10 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
 21.55 Tragovi zločina, kriminalistička serija
 22.50 Cobra 11 – specijalci s autoputa, kriminalistička serija
 23.50 Vijesti, informativna emisija
 00.05 Red Bull Air Race Svjetski kup 2005 – Abu Dhabi, sportsko – dokumentarna emisija
 00.30 Adrenalina: BC One, dokumentarna emisija
 00.50 Don Juan DeMarco, igrani film, ljubavna drama (R)
 02.30 Lovator, kviz show (R)

ČETVRTAK

HRT 1

06.20 – TV kalendar
 06.30 – Dobro jutro, Hrvatska
 09.10 – Promet danas
 09.15 – Čarolija 6., serija
 10.10 – Vijesti
 10.15 – Zemlje-ljudi-pustolovine: Spitzbergen
 11.00 – Mali gradski vrtovi 2., dokumentarna serija
 11.30 – Prava talijanska kuhinja Giorgija Locatellija, dokumentarna serija
 12.00 – Dnevnik
 12.15 – Bioprogrnoza
 12.16 – TV kalendar
 12.26 – Dietpharmova nagradna pitalica
 12.30 – Zrela ljubav, serija
 13.20 – Maja, talk-show
 14.00 – Vijesti
 14.10 – Ed 3., serija
 14.55 – Slobodna zona, kratki dokumentarni film
 15.05 – Tintinove pustolovine, crtana serija
 15.30 – Nora Fora, igra za mlade
 16.00 – Hrvatska danas
 16.20 – Putovanje oko svijeta: Blaga Maroka
 17.10 – Život uživo – sa stilom
 17.50 – Vijesti
 18.00 – Život uživo – tema dana
 18.40 – Promet danas
 18.42 – Dietpharmova nagradna pitalica
 18.45 – Najslabija karika, kviz
 19.30 – Dnevnik
 20.05 – Tko želi biti milijunaš?, kviz
 21.10 – Brisani prostor
 22.05 – Pola ure kulture
 22.35 – Bioprogrnoza
 22.40 – Otvoreno
 23.35 – Dnevnik
 23.45 – Vijesti iz kulture
 23.55 – Cvijet moje tajne, španjolski film
 01.35 – Zemlje-ljudi-pustolovine: Spitzbergen
 02.25 – Obiteljske nevolje, humoristična serija
 02.50 – Brisani prostor
 03.40 – Film
 05.30 – Zrela ljubav, serija
 07.50 – TV kalendar

HRT 2

08.00 – Teletubbies, lutkarska serija
 08.25 – ŽUTOKLJUNAC
 09.20 – NULTI SAT

10.10 – Učilica
 10.30 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 13.35 – Glazbena TV
 14.00 – Res publica: Slika zdravlja, emisija o zdravstvu
 15.00 – Sjednica Hrvatskog sabora, prijenos
 16.25 – Vijesti za gluhe
 16.35 – Mlade jahačice, serija za djecu i mlade
 17.00 – Berlin, Berlin – serija za mlade
 17.25 – Povratak Arsenea Lupina, serija
 18.20 – Županijska panorama
 18.45 – Vijesti iz kulture
 18.50 – Renesansa u Dalmaciji, dokumentarna serija

19.20 – Europa i mi
 19.35 – Obiteljske nevolje, humoristična serija
 20.05 – Saga o Forsyteima 2., serija
 20.55 – Survivor – Odisejev otok
 21.45 – Vijesti na Drugom
 21.55 – Promet danas
 22.00 – Tko živ, tko mrtav – serija
 22.50 – Na rubu znanosti
 23.50 – Povratak Arsenea Lupina, serija
 00.45 – Ed 3., serija

nova

07.00 DJEČJI PROGRAM
 Vaš prvi jutarnji crtić:
 Pokemoni
 Shinzo
 Pokemoni
 08.45 Rubi, serija
 09.45 Zatočenica, serija
 10.45 Ciganke, serija
 11.45 U sridu – talk show
 12.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 13.10 Sve je relativno, serija
 13.40 Dream Team, serija
 14.10 Izlog strasti, serija
 14.50 Nauči me voljeti, serija
 15.45 Ciganke, serija

9. 6. 2005.

16.40 Vijesti
 16.50 Zatočenica, serija
 17.50 Rubi, serija
 18.45 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 19.00 24 sata
 19.25 Sport
 19.30 Vrijeme
 19.35 Taxi free
 20.00 Od glave do pete, zabavna emisija
 21.00 Kućanice, serija
 22.00 Kevin Hill, serija
 23.00 Laku noć, Hrvatska, crtana serija
 23.10 Nova noć: Tako je slatka, igrani film
 01.00 Vrijeme sutra

06.25 Voljeni doktor Martini, humoristična serija (R)
 07.15 Anastasia, sapunica (R)
 08.00 Osveta ljubavi, telenovela (R)
 08.50 Simpsoni, humoristična animirana serija (R)
 09.15 Sabrina, mala vještica, humoristična serija (R)
 09.40 Roseanne, humoristična serija (R)
 10.05 Bračne vode, humoristična serija (R)
 10.30 Dadilja, humoristična serija (R)
 11.00 Eksploziv, magazin (R)
 11.40 Sanja, talk show (R)
 12.30 Zabranjena ljubav, sapunica (R)
 13.00 Anastasia, sapunica
 13.45 Osveta ljubavi, telenovela
 14.35 Voljeni doktor Martini, humoristična serija
 15.30 Simpsoni, humoristična animirana serija
 15.55 Sabrina, mala vještica, humoristična serija
 16.25 Roseanne, humoristična serija
 16.50 Bračne vode, humoristična serija
 17.15 Dadilja, humoristična serija
 17.45 Sanja: Što mislite o uredskim aferama?, talk show
 18.35 Lovator, kviz show
 18.45 Vijesti, informativna emisija
 19.05 Eksploziv, magazin
 19.45 Zabranjena ljubav, sapunica
 20.15 Mijenjam ženu, dokumentarna sapunica
 21.25 Šef svih šefova, igrani film, kriminalistička drama
 23.05 Cobra 11– specijalci sa autoputa, kriminalistička serija
 00.00 Vijesti, informativna emisija
 00.15 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija (R)
 01.00 Tragovi zločina, kriminalistička serija (R)
 01.50 Lovator, kviz show (R)

TV TJEDNIK NA YU ECO

Emisija TV tjednik emitirat će se večeras 3. lipnja u uobičajenom terminu od 20 sati na programu YU ECO televizije. U ovoj ćete emisiji moći pogledati opširniji izvještaj s prošlotjednog zajedničkog koncerta HKC »Bunjevačko kolo« i OKUD »Mladost«. Repriza ove emisije je u subotu 4. lipnja u 15 sati.

FILM TJEDNA

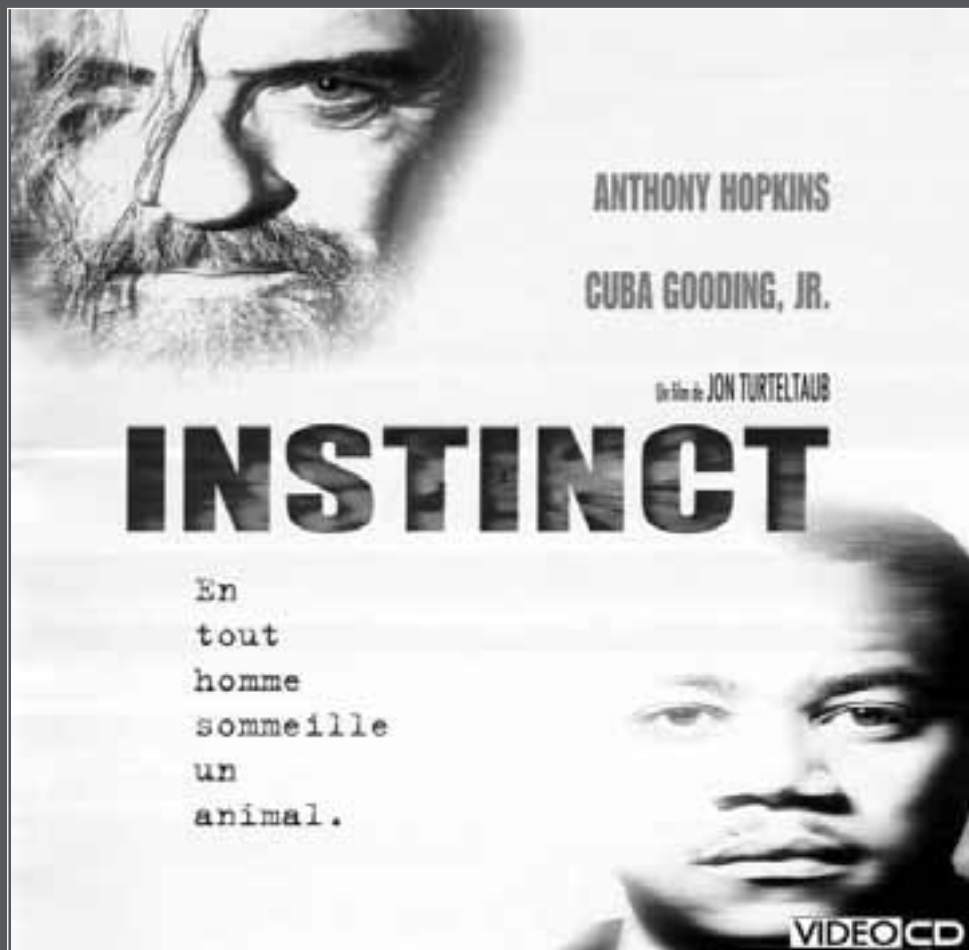
HRT1 SUBOTA, 4. 6. 2005. 21.40

INSTINCT

Psihološka drama/triler. Antropolog i primatolog dr. Ethan Powell (A. Hopkins) godinama je proučavao gori- le u džunglama Ruande sve dok nije postao prihvaćeni član njihove skupine. Nakon što je u džungli ubio nekoliko ljudi, uhićen je i zatvoren, ali od onda nije progovorio nijednu riječ. Upornošću američke vlade prebačen je u američki zatvor gdje mladi, ambiciozni psihijatar dr. Theo Calder (C. Gooding Jr.) dobiva zadatak procijeniti njegovo stanje i otkriti motive agresivnog ponašanja. No, Powell je tvrd orah koji s Calderom započinje psihološku bitku.

Film »Instinct« snimljen je prema romanu »Ishmael« Daniela Quinna u režiji Jona Turteltauba (Dok si spavao, Fenomen). S motivom čovjeka koji je bliskiji životinjskoj vrsti nego ljudima, film je zanimljiva mješavina filmova »Kad jaganjci utihnu«, »Gorile u magli« i »Let iznad kukavičjeg gnijezda«, a uz izvrsnu priču, uspjehu filma pridonose dva glumca oskarovca, Anthony Hopkins (Kada jaganjci utihnu) i Cuba Gooding Jr. (Jerry Maguire).

Uloge: Anthony Hopkins, Cuba Gooding Jr., Donald Sutherland, Maura Tierney, George Dzundza, John Ashton
 Redatelj: Jon Turteltaub

BAŠ SVE ZA POLJOPRIVREDU

24000 Subotica, Segedinski put 90. (zgrada bivšeg Aurometala)
Tel/Fax: (024) 548-241 - www.skalogreen.co.yu, E-mail: office@skalogreen.co.yu

SUPERMARKET ZA VAŠU FARMU, BAŠTU I DVORIŠTE

AGRO **CENTAR**

MALOPRODAJA I VELEPRODAJA

- NAVODNJAVANJE	- MREŽE I DŽAKOVI	- SIJALICE
- SEMENA	- KANAPI I VEZIVA	- HTZ OPREMA
- ĐUBRIVA	- "TESA" TRAKE	- RUČNI I ELEKTRIČNI
- SUBSTRATI	- PLASTIČNI KONTEJNERI	PROFESIONALNI ALATI
- ZAŠTITNA SREDSTVA	- BOJE I LAKOVI	- ŠRAFOVI I EKSERI
- FOLIJE	- ELEKTRO MATERIJAL	- VODOVODNI MATERIJAL

PRIVATNO POGREBNO PREDUZEĆE
"URNA"
A.D.-d.o.o.

Trg žrtava fašizma br. 1

PREDUZEĆE ZA PRODAJU
POGREBNE OPREME
PREVOZ I CEREMONIJAL
SAHRANE

Tel.: 024/558-011

Cvečara:
Tel.: 024/557-130

Nama je dovoljno da znate za nas...

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karadordev put 2,
telefon (danonoćno): (024) 55-44-33
- Horgoš, Borisa Kidriča 7,
telefon (danonoćno): (024) 792-202
Raspored sprovida i umrlice na
Internetu: www.funero.co.yu
e-mail: funero@funero.co.yu

SUBOTICA-TRANS obavlja cijene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica - Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.743 din.)
- studenti uz prikaz indeksa uživaju popust od 30% (povratna karta je 2.450 din., a u jednom pravcu 1.375 din.)
- osobe starije od 60 godina imaju popust od 30%

POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA DIREKTNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA U OBA PRAVCA I VAŽE 30 DANA.

VAŠ SUBOTICA-TRANS

RADIO SUBOTICA
24000 Subotica
Put Jovana Mikića 12
Tel: 024/55-22-00
Fax: 024/55-19-02
email: radio@radiosubotica.co.yu

- 91,5 MHz cjelodnevni program na srpskom jeziku
- 89,6 MHz cjelodnevni program na mađarskom jeziku
- 91,5 MHz od 19 do 21 sat program na hrvatskom jeziku

SHEMA programa na hrvatskom jeziku

- 19,00 h**
- Najava programa
  - Večernji dnevnik
  - Agencijske vijesti iz zemlje
  - Agencijske vijesti iz RH
  - Jezični savjetnik
- 19,30 h**
- »Iz života naših predaka« (ponedjeljkom)
  - »Sportski vremeplov« (ponedjeljkom)
  - »Na izravnoj vezi« (utorkom)
  - »Otvoreni studio« (srijedom)

- »Galerija« emisija o kulturi (četvrtkom)
  - »U društvu s mladima« (petkom)
- 20,00 h**
- »Aktualije« (ponedjeljkom)
  - »Iz hrvatske povijesti« (utorkom)
  - »Putokazi« (srijedom)
  - »Rock vremeplov« (četvrtkom)
- Vjerska emisija (petkom)
- 20,30 h**
- Vijesti dana
  - Pripovijetka Balinta Vujkova
  - Hitovi hrvatskih izvođača
  - Minute za ljubitelje jazz (petkom)

Roditelji razmislite pri upisu ...

Školovanje na materinjem jeziku ...

Koristimo svoja prava ...

**UPISOM
U HRVATSKI
ODJEL
DIJETE**

IMA UČITELJICU KOJA SE
STRUČNO USAVRŠAVA U RH

PRIMA DJEČJI TISAK NA HRVATSKOM
JEZIKU (SMIB, MODRA LASTA, HRCKO)

ODLAZI NA EKSKURZIJU
U REPUBLIKU HRVATSKU

UČI MATERINJI JEZIK I SRPSKI JEZIK

SPOZNAJE SVOJ NACIONALNI IDENTITET

SVRHA

Stjecati svijest o potrebi upoznavanja, učenja i
njegovanja hrvatskog jezika.

Razvijati ljubav za hrvatski jezik i književnost.

Razvijati spoznaje o posebnim značajkama hrvatskog jezika kao
osnovnog obilježja hrvatske narodne samobitnosti.

agria

AGRIA D.O.O. SUBOTICA
PROIZVODNJA SIJAČICA I
REZERVNIH DIJELOVA
SUBOTICA, BARANJSKA 23
tel. i fax: 024-561-553
e-mail: agria@suonline.net

TippNet

Pravi izbor

www.tippnet.co.yu Tel.: 555-765 E-mail: support@tippnet.co.yu